

**Locus de vnico Christi sacerdotio et sacrificio, : Aduersus
commentitium Missae Sacrificium, Theologice? &
Scholastice? tractatus.**

<https://hdl.handle.net/1874/431512>

LOCVS

DE VNICO
CHRISTI SACERDO-
TIO ET SACRIFICIO,
Aduersus commenti-
tium Missæ Sacri-
fium,

Theologicè & Scholasticè tractatus.

Authore ANTONIO
SADEELE.

GENEVÆ
Excudebatur sumptibus Ioannis
le Preux.

1581.

DE VNICO

CHRISTI SACRDO.

Augustus cognomen

et M. A. S. P. Q. F.

Salutem

et cetera

Alphonse Augustus

SACRILE

Q. V. R. M.

Exhibere cupimus

Salutem

et cetera

PRÆFATIO.

NON immeritò Græcum illum Poëtã laudauit Nazianzenus, qui rectã, commodãque rerum initia columnas atreãs appellabat. Vt enim nisi firma fundamenta iaciantur, superuacanea est, & inutilis ædificatio: ita vix vllus laborum nostrorum fructus sperari potest, nisi convenientibus & aptis initiis nitantur: nec felix progressus expectandus est, nisi fausta initia præcesserint. Cùm igitur ea fidei dogmata, quæ sunt inter nos & Pontificios controuersa, Theologicè simul, & Scholasticè tractanda existimarem: vt ita Monachorum effrænatas declamationes tanquam in gyrum accuratæ & Theologicæ disputationis ducerentur (si modò ab illis id obtineri queat) initium fecimus à loco de Verbo Dei scripto aduersus humanas tra-

In Laudẽ
Basil.
Pind.

PRÆFATIO.

*Fundamen-
tum huiusce
disputationis*

1. Cor. 3.

*Finis præsen-
tis disputa-
tionis.*

ditiones: eamque nos disputationem
 anno superiore proposuimus, ut esset
 firmissimum reliquarum omnium dis-
 putationum fundamentum. Nam hoc
 pacto nobis visi sumus sequentibus tra-
 ctationibus columnas aureas suffulcire,
 si quum de fidei capitibus agitur, primū
 omnium, ipsi Dei verbo, quo vno fides
 nostra fundanda & constituenda est,
 sua constaret authoritas. Nunc autem
 ut super hoc præstantissimum funda-
 mentum (liceat enim nobis hæc Apo-
 stolica verba usurpare) aurum, argentū,
 & lapides pretiosos edificemus: hoc est,
 dogmata cum verbo Dei consentanea
 proferamus: ecce, proponimus locū de
 Vnico Christi sacerdotio & sacrificio,
 inter alios Theologiæ locos celeberrim-
 um, & quo præcipuum salutis nostræ
 caput continetur. Huc enim redit sum-
 ma totius huiusce disputationis, ut in-
 telligamus, quænam & quanta sit effi-
 cacitas, qui fructus, & quæ merita mor-
 tis ac passionis Iesu Christi Ecclesiæ Re-
 demptoris, & æterni, ac solius Sacer-
 dotis noui Testamenti, qui semetipsum
 in cruce semel tradidit, & obtulit Deo
 pro

PRÆFATIO.

pro peccatis nostris: & qui (vt aliquan-
do scitè ac verè dixit Augustinus) *orat* In Psal. 85.
pro nobis, vt sacerdos noster: orat in nobis, vt
caput nostrum: oratur à nobis, vt Deus noster.
Quæ omnia si, vt par est, ex verbo Dei
definiantur: facilè cognoscemus, quid
sit, tum sacerdotium Christi, tum ipsius
sacrificium: ne nobis Pontificij suorum
sophismatum captionibus fucum fa-
ciant. Enimuerò, vt mirum maximè, ita
quoque maximè dolèdum est, còusque
dolos & fallacias Saranæ procedere po-
tuisse, vt omnes propè veterum Ethni-
corum ritus ab Apostolis damnatos, Pontificiorum
errores. explososque, mutatis tantùm nomini-
bus in vsum reuocauerit: & retento
Christi nomine, veram Christi cogni-
tionem, adeoque Christum ipsum,
quoad eius fieri potuit, ex animis ho-
minum delerit. Sic enim Romanus Põ-
tifex, dum Christi vicarius salutatur, re-
ipsa ille est *ἀντικείμενος*, de quo locutus 2. Theff. 2.
est Apostolus: sic Episcopi nomine te-
nus Apostolorum successores, re ipsa
doctrinam Apostolorum totis viribus
oppugnant: sic illi ipsi Pontificij splen-
dido & augusto nomine Ecclesiæ Ca-

P R Æ F A T I O .

tholicæ gloriantes , veram & verè Ca-
 tholicam Ecclesiam , & pios quoslibet
 Diuini verbi puritatem amplexos , to-
 ros iam annos septuaginta crudeliter
 infectantur . Longum esset iter ad o-
 mnia, quæ, & aliud tempus, & longio-
 rem orationem desiderant. Sed, vt in
 rem præsentem veniamus: nōne ipsū
 Missæ sacrificium (aduersus quod insti-
 tuta hæc nostra est disputatio) ipsius
 Christi sacrificio tantas offudit tene-
 bras, vt præcipuum hoc fidei caput pro-
 pè in obliuionem abierit? Nōne istud
 hominum commentum (quæ est hu-
 manæ superstitionis fœcunditas) in tot
 & tam multiplices cæremonias , tot
 gestus, tot signa: tot denique , tantâ-
 que, scilicet, mysteria penitus abstru-
 sa, ac ne ipsis quidem Pontificiis sacer-
 dotibus cognita, tandem excreuit: vt
 tibi videaris in Numæ schola & in ve-
 terum Pontificum Romanorum col-
 legio, potius quàm in Apostolorum do-
 ctrina, & in Ecclesia Christiana versa-
 ri? Nam quid commemorem variam
 Missalis sacerdotis actionē , variósque
 gestus ac motus corporis in suo illo sa-
 crificio

*Missæ sacri-
 ficiū, Chri-
 sti sacrificio
 contrarium.*

*Variæ ac
 multiplices
 cæremonie
 missæ: ee-
 demque cum
 inepte tum
 perabsurde.*

*Missalis sa-
 cerdotis ac-
 tio, stus,
 gestus.*

P R Æ F A T I O .

crificio peragendo? Nunc enim rectū, nunc incuruum, nunc se in orbem verfantem, quandoque in medio orbe subsistentem, sæpe stantem, nonnunquam tardè inambulantiem videas: brachiis modò passis, modò contractis, nunc sublatis, nunc depressis: digitis verò in designandis crucibus perpetuò occupatis: sæpe apud se tacitè loquentem, nūc alios (quos tamen ne conspectu quidē dignatur) alta voce compellantem: aliquoties pani & calici insufurrantem, aliquando etiam dormitantem, tum autem excitatum, alta deinde suspiria ducentem, & continuò in cantum clarissimum erumpentem. Hæc & sexcenta eiusmodi (quæ libens prætermisi, ac ne hæc quidem dicturus, nisi me res ipsa coëgisset) quid, obsecro, commune habent, vel cum sanctissimo sacrificio, quod Christus semel fecit, pro nobis moriens: vel, cum sacro Cœnæ Dominicæ mysterio? Atqui hoc esse Christi sacrificium, & hanc esse Cœnam Domini, Pontificij nobis, scilicet, affirmant: similiterque faciunt, ut si quis tabulam exesam & vetustate consumptā

P R Æ F A T I O .

fitūque squalidam, pro re ad viuum suis coloribus expressa nobis obtrudret. Nec verò in hanc errorum voraginem Maiores nostri statim præcipientes ruerunt: Sed ea fuit astutia Satanæ, vt pedetentim homines in errorem pellexerit: donec tandem eos in istud cæremōniarum ac superstitionum pelagus demerferit. Quinetiam, quod magis mirum videri debeat, ipsorum quoque proborum hominum studio & diligentia abusus est, & sanctum eorum propositum, piósque conatus in contrariã partem omnino conuertit. Etenim cum sacrificij nomen priscais illis temporibus sanctissimum, tam apud Gentiles, quàm apud Iudeos haberetur, nec crederetur vlla sine sacrificio religio esse posse: atque etiam plerisque inuisi essent Christiani, quòd externa sacrificia sustulissent: huic rei vt remedium adhiberent, operæpretium sibi visi sunt facturi Maiores nostri, si testarentur, Christianam Ecclesiam non esse sine sacrificio: quippe quæ vnico, eodémque perfectissimo Christi sacrificio in cruce factò, cuius sacrificij virtus est

perpe-

Paulatim ad tantum cæremōniarum cumuli peruentum est. Satan abusus est pio Maiorum nostrorum studio.

Qui factum sit vt Cæna Domini, sacrificium vocaretur.

PRÆFATIO.

perpetua, frueretur. Iam quia sanctissimi illius sacrificij memoria in sacre Cœnæ Dominicæ mysterio celebratur: vulgò obtinuit, ut Cœna Domini, sacrificium vocaretur: ut ita Veteres significarent, nullam esse causam quamobrem Iudæi & Gentiles abhorrerent ab Ecclesia Christiana, tanquam omnibus sacrificiis destituta: cū potius illa longè præstantissimo sacrificij genere freta esset. Cū enim vnici sacrificij semel pro nobis in cruce facti memoriam identidem celebraret, & spirituale sacrificium laudis & gratiarum actionis, adeoque se totam Deo per Christum offerret: iniquissimum erat obicere: nulla esse sacrificia in Ecclesia Christiana; quæ solet per Christum offerre Deo sacrificia, ut spiritualia, ita maximè noui Testamenti temporibus accommodata. Atque hoc quidē fuisse Maiorum nostrorum consilium, si velimus replicare memoriam temporū, cū ex aliis Veterum scriptis, tum ex apologiis nomine Christianorum editis, perspicuū esse potest. Verū enim uerò, ut ingenium est hominum, ab

P R Æ F A T I O.

rebus spiritualibus proclive ad res ex-
ternas & crassiores: gliscente in dies
superstitione, coaceruatis erroribus, &
purioire doctrina sensim obsolescente:
res tandem eò deuenit, vt post multa
annorum secula, sacra Domini Cœna
fuerit in crassum externumque sacrifi-
cium commutata: Pastores qui Eccle-
siam docebant in sacrificulos conuersi:
prædicatio Verbi Dei, in sacerdotum
muffitantium susurrations: mensæ, in
altaria: communio, in vnus sacerdotis
actionem, qui, cæteris omnibus à tergo
relictis, ad se vnum pascendū maximo-
pere intentus est. Ac nequid fortè ad
transformationem deesse videretur,
ipsa etiã elementa, ipsas rerum substan-
tias in hoc Missæ sacrificio commutari,
&, vt illi quidem loqui solent, transub-
stantiari, posterioribus seculis Pontifi-
cij tradiderunt. Itaque quum Ecclesiæ
Apostolicæ facies esset adeò immuta-
ta, deformatâq; : & sanctissima Aposto-
lorū instituta, (quoad eius fieri potuit)
uersa, euerfaque omnia: quid mirum, si
in crassissimis errorū & ignorantia te-
nebris homines iam pridè versati sint?

*Cœna Domi-
ni in Mis-
sam conuer-
sa.*

*Transub-
stantiatio.*

Post.

P R A E F A T I O .

Postquam enim animæ salus huic vni
 cōmēticio sacrificio fuit alligata: & in-
 fausta illa dogmata, De fide implicita,
 & De opere operato simul recepta
 sunt: adeo creuit hominum tum stupi-
 ditas, tum inscitia, vt iam etiā nescirēt,
 se nescire: quū res sacras ignorare ma-
 gnæ virtutis, & imprimis Catholicæ fi-
 dei esse ducerent. Placuit igitur, & ni-
 mis placuit hominibus, hæc Religionis
 exercendæ facillima ratio, vt huic tam
 affabre fabricato sacrificio, hoc est, pō-
 pæ deliciis refertissimæ frequentes in-
 teressent: videntes quidem mirificas
 cęremonias, & peregrinorū verborum
 strepitum audientes: sed nihil eorū quę
 fiebant, & quę dicebantur, intelligētes.
 Scilicet, hoc satis supérq. fuit, præsen-
 tes adesse, mirari, audire & murmuran-
 tibus sacerdotibus, alio vicissim strepi-
 tu admurmurare: quum persuasum ha-
 berent, se illo opere operato (vt loquū-
 tur) seruari, & otiosos, ac propemodum
 nihil tale cogitantes, in cœlestem hæ-
 reditatem, quasi huiusce sacrificij qua-
 drigis suauissimè vectos, commigrare.
 Tanta fuit Satanæ, patris mendacij, ho-

*Dogmata,
 De fide im-
 plicita, &
 De opere o-
 perato, cum
 matris Missæ
 cęremoniis
 apprimè con-
 uenientia.
 Homines in
 sua ignoran-
 tia acquie-
 uerunt.*

PRÆFATIO.

*Pontificiorū
iniustissima
querela.*

minibus illudentis efficacitas: nimirum Deo contemptum sui verbi, & hominum ingritudinem pœnis, vt iustissimis, ita grauissimis vlciscente. Nunc autē, quum tam crassi ac fœdi errores, illucēte Dei veritate, redarguuntur, exclamant Pontificij: indignum facinus! omnia misceri, Ecclesiam ruere, pietatem extingui: maximam porrò fieri rebus diuinis, ipsiq̃. religioni Christianæ iniuriam, quum aliquid Missæ detrahitur: solē denique è mūdo tolli, si Missæ sacrificium tollatur. Sed cū agnoscamus vnicum Christi sacrificiū factum in cruce pro peccatis nostris, & in illo spem salutis nostræ collocemus: cū illius sacrificij memoriam ex ipsius Christi instituto in sacra Domini Cœna, summa cum reuerentia, celebremus: deniq̃. cū corpus & sanguinē Christi vera fide nos recipere profiteamur, in remissionem peccatorum & vitam æternam: obsecro vos Pontificij, cur nos tanquam hæreticos, & sacrificij Christi inimicos damnatis? eam scilicet ob causam, quòd vestræ Missæ additamenta, vestrasque cæremonias,

tum

PRÆFATIO.

tum ridiculas, tum absurdas, tum etiam
 verbo Dei contrarias repudiemus. Vos
 autē: cur aperte veritati resistitis, nec
 veremini planos expressosque Scriptu-
 rē locos de vnico Christi sacerdotio &
 sacrificio, toties à nostris inculcatos,
 frigidis & insullis cauillationibus elu-
 dere? Nimirū egregiè cōfirmatis quod
 Augustinus de errore differens, his pe-
 nē verbis: *Duo sunt (ait) quæ in errore ho-*
minum difficillimè tolerantur: præsumptio,
priusquàm veritas pateat: &, quum iam pa-
tuerit, præsumptæ defensio falsitatis. Quo mi-
 nus ferenda est Monachorum Pseudo-
 nymorum audacia: qui Romanę Eccle-
 się corruptelas omnes, quanquam ab-
 surdissimas, præfractè tamē defendere
 statuerunt: quūque ex ipsis Pontifi-
 ciis Doctoribus plerique Sacrificij vo-
 cabulum, in hac quęstione, de applica-
 tione vnici illius sacrificij, quod semel
 in cruce factum est, intelligant: isti ni-
 hilominus cōtendunt, in sua Missa fie-
 ri verum, externum & propriè dictum
 sacrificium: atque ad eam rem efficien-
 dam adhibent sua sophismata, quorum
 scilicet, præstigiis nobis imponant. Nec

Pontificij
 aperte veri-
 tati resistunt
 & planos
 Scripture lo-
 cos casillati
 onibus elu-
 dunt.

De Trinit.
 lib. 2. in
 Procem.

Audacia Te-
 suitarum.

P R Æ F A T I O.

verò sum nescius hoc Pontificiorum
 commentum, & quasilibet eiusmodi
 Monachales ineptias à viris doctissi-
 mis fuisse grauissimè refutatas: nec ipse
 in medium prodeò, quasi nouum, & ha-
 ctenus inauditum aliquid dicturus: sed
 speraui non omnino futurum inutile;
 si Sophistæ, veris ἱπποῦ παιδείας armis, &
 ab illa ipsa arte, quam immeritò quidē,
 sed tamen fidenter, sibi propè solis ven-
 dicant, profligentur. Quamobrè, vt nos
 copiosam aliorum, fusamque latius ora-
 tionem & vberrima scripta laudamus,
 & ex iis legendis maximum nos fructū
 percipere fatemur: ita nobis concedi
 perimus, vt hoc etiā contracto & scho-
 lastico scribēdi genere vti nobis liceat:
 & quæ huius ætatis Doctores, cum do-
 ctrina, tum etiam summa dicendi facul-
 tate præstantissimi fusè, & latiore stylo
 conscripserunt: ea ex præceptis ἱπποῦ
 παιδείας ita proponere, vt ipsa tela, quæ
 nobis alij explicant & porrigunt: nos,
 quasi ipsius artis disserendi lacertis, in
 communes hostes vibrare videamur.
 Atque vt id sperem me faciliè impetra-
 turum, facit Augustinus: qui censuit

Sophistæ Ve-
 ris armis
 ἱπποῦ πα-
 ιδείας profligandi sunt.

De Trinit.
 l. 1. c. 3.

vtilē

PRÆFATIO.

utile esse de iisdem quæstionibus plures à plu-
 ribus fieri libros, diuerso stylo, non diuersa fide:
 quandoquidem (inquit idem aliquan-
 tò pòst) tantò fortius conuincuntur hæretici, Eod. l. c. 13.
 quàmò plures exitus patent ad eorum laqueos
 euitandos. Hęc ille. Vt enim qui ad vnũ,
 eundemque portum contendunt, non
 possunt omnes in vno eodemque na-
 uigio contineri (nam, vt inquit ille,
 ναὺς μὴ μία πάντας ἄγει.) Ita in iis quibus Theogw.
 propositum est, eandem doctrinæ ve-
 ritatem, aduersus hominum mendacia
 propugnare: ipsarum tractationum va-
 rietas non debet, nec styli dissimilitu-
 do reprehendi. Sed quia in præfatione
 primę nostrę disputationis de Verbo
 Dei scripto, plura de hac re diximus:
 nõ erimus hoc loco longiores. Tantũ
 peto à fratribus ac Symmystis meis plu-
 rimũ obseruandis, quibus hæc tra-
 ctationes dicaui: atque adedò à piis om-
 nibus Theologiæ candidatis, quorum
 studia pro nostro modulo cupimus ad-
 ituare, vt tãtulum hunc laborem boni
 consulant, nostris que argumentis noua
 etiamnum adiungant argumenta, & ea
 quæ à nobis proposita sunt, ipsi, pro in-

P R Æ F A T I O .

Ad Ponti-
ficios cohortatio.
Ephes. 5.

genij sui doctrinæque facultate locupletent. Pontificios autem hortor, atque etiam obtestor per Iesum Christum, qui dilexit nos, inquit Apostolus, & semetipsum tradidit pro nobis, oblationem & victimam Deo, in odorem bonæ fragrantiae: ut humanis commentis, quæ Deus auerfatur, procul abiectis: relicto contendendi studio: discussâque errorum caligine, se ad veram nobiscum de unico Christi sacrificio doctrinam recipiant: atque ita iisdem animis, summa cum reuerentia, Christum pro nobis crucifixum adoremus: ut eo solo sacerdote freti, illiusque sacrosancti sacrificij, quod semel in cruce factum est, memoriam, non ex hominum institutis, sed ex puro Dei verbo pure celebrantes, virtutem eius perpetuam sentiamus: atque inde æternæ felicitatis hæreditatem, summa & gratuita Dei liberalitate & misericordia, consequamur.

LOCVS

DE VNICO

CHRISTI SACERDOTIO

ET SACRIFICIO,

*Aduersus commentitium Missæ
Sacrificium,*

Theologic & Scholasticè
tractatus.

CAPVT PRIMVM.

Theologicæ & Scholasticæ
disputationis methodum à no-
bis propositam sequamur: pri-
mum omnium proponēda est
& explicanda nostra de vnico
Christi sacerdotio & sacrificio sententia.

Hæc autem est huiusmodi:

Christus est solus Pontifex, ac verè sacerdos Nostre sen-
tentia de v-
nico Christi
sacerdotio
& sacrificio.
*novi Testamenti, & eius sacrificium semel in
cruce peractum, est vnicum, reale, & externum
Sacrificium in Ecclesia Christiana, idēque v-
nicum propitiatorium pro peccatis nostris.*

Quæ quidē nostra, hoc est, Ecclesiæ Dei

A

Nostre sententia expositione.

Cur sacrificiū introducitur.

Genes. 4.

Genes. 8.

Iob. 1. &
41.

ex ipsius verbo reformatæ sententia, vt facilius intelligi possit, pauca quædam nobis de ipsis sacrificiis & eorum vsu dicenda sunt.

Cum Dominus (quæ fuit ipsius erga genus humanum misericordia) Adamum in peccatum prolapsam spe certissima salutis confirmasset, eiusque animum in expectationem Messia venturi erexisset, qui sua morte tum Adamum, tum eius posteros (prout imperuestigabili Dei consilio visum est) cum Deo reconciliaret, eosque redderet æternæ vitæ participes: non dubium est quin præclaram hanc promissionem, nõ tantum impressam in animo, sed etiam externo aliquo signo, ceu pignore dato, confirmatam & ob signatam esse voluerit. Ex quo factum est vt Adamus liberos instituerit in pietate & cultu Dei, atque imprimis in sacrificiis offerendis: vt cuius perspicuum esse potest, qui modo in Caini & Abelis historia versetur. Atque hoc diuinum institutum in piis aliquot familiis multos annos sanctè ac religiosè conseruatum fuisse, testatus est Noachus: cum post diluuiū offerret holocausta super altare, in quorū odore suauissimo (ita commemorante Mose) Dominus acquieuit: ne multa alia cõdem spectantia mihi sint, tum ex libris Mosis, tum ex historia Iobi proferenda. Porrò cum Deus voluit Ecclesiam illustriori quodam modo colligere, Mosen excitauit, cuius ministerio traditi sunt Iraelitis

litis varij sacrificiorum ac ceremoniarum ritus, sacris literarum monumentis consignati: in quibus, ac praesertim in cæcis immolatisque victimis, ceu in tabula, non solum poena peccatis nostris debita proponebatur: verumetiam Messias venturus, ita depictus, eiusque sacrificium in cruce peragendum ita ad viuum expressum est, vt res ipsa prope modum oculis subiecta videretur. Tandem nouissimis temporibus Christus in Lege & Prophetis promissus, exhibitus est: qui Legem impleuit, & aduentu suo, atque imprimis sua morte & oblatione corporis sui, hoc est, vnico illo ac præstâtissimo sacrificio in cruce facto (cuius legalia sacrificia typi fuerunt & figuræ) externa sacrificia abrogauit. Itaque primis illis ac vetustissimis temporibus quæ Legem scriptam antecesserunt, ritus sacrificiorum diuinis oraculis traditi, instar cuiusdam *σκιαγραφίας*, & crassioris delineationis fuere: cui postea per Moisen viui colores additi sunt, donec tandè Christus ipse veteribus sacrificiis, non adumbratus tantum, sed etiam ad viuum expressus, mûdo patefactus est: ac propterea corporis exhibiti præsentia & sacrificium Christi re ipsa peractum, finem legalibus ceremoniis, ceu picturis, imposuit. Cum autè vnici illius sacrificij virtus sit perpetua (vt etiã Christus est æternus sacerdos, semper viuens & interpellans pro nobis:) rationè Christus ipse in

4 DE VNICO CHRISTI SACRIF.

Ecclesia Christiana instituit, qua tanti beneficij fructum percipere possimus: nempe Euangelij prædicationem & Sacramenta noui Testamenti: quibus mediis atque instrumentis sacer Dei Spiritus, prout ipsi visum est, uti solet: ut nobis applicet illius sacrificij efficaciam & virtutem. Quamobrè, post mortem & resurrectionem Christi (nec enim illa duo separamus, cum mortis Christi beneficium ideo sit efficax, quia Christus à mortuis resurrexit) externorum & realiũ sacrificiorum vsum nullum in Ecclesia locũ habere credimus: ne Christi exhibitionem & aduẽtum adeoque sacrificium ipsius semel oblatum negare velle videamur: quod profectò faciunt ij qui Missæ sacrificium reale & externum obstinatè defendunt. Ut enim si quis debitam à multis pecuniam semel creditori persoluerit, ea conditione, ut illi demum ab obligatione liberẽtur, qui hoc beneficio uti se velle professi fuerint: stultum esset dicere, pecuniam toties numerandam, quoties hic, vel ille profitebitur: (quandoquidem sufficit semel creditori fuisse satisfactum: ac tantũ superest, ut fructus solutionis semel factę profitentibus applicetur: Ita, cum Dominus mortis suæ sacrificio semel pro nobis Deo satisfecerit, modò vera fide summũ hoc beneficiũ percipiamus: certè ineptum, atque etiam impiũ est dicere: ut nobis sacrificiũ Christi applicetur, Christum

Simile.

stum esse denuò sacrificandum . Atque hæc de explicatione nostræ sententiæ: quæ tamè vt etiannū fiat dilucidior , excutiamus tam Subiectum quàm Attributū superioris propositionis.

Subiectum est, Christus benedictus: de cuius nominis expositione, nulla hoc in loco nobis est cum Pontificiis controuersia. Sed in Attributo, & in singulis eius partibus tota hæc disputatio sita est. Quare operæpretium fuerit Attributum ipsum paulò accuratius expendere, vt cum in aciem disputationis ventum fuerit, nostræ tum obiectio- nes, tum responsiones faciliùs intelligantur.

Termini Propositionis exponuntur.

Quædam sunt in hoc Attributo, quæ fortasse lucem aliquam desiderent. Cùm enim Christum appellamus Pontificem ac sacerdotem: licet ea nomina vsurpemus quæ temporibus veteris Testamenti tam Aaroni quàm eius posteris indita fuerunt: hunc tamen nostrum Pontificem & sacerdotē longissimo interuallo à Leuiticis omnibus sacerdotibus distinguimus: quippe sacerdotē æternum, cuius legales sacerdotes typi fuerunt. Atque id ex iis quæ sequuntur in Attributo, perspicuum esse potest: præsertim cùm eum noui Testamenti sacerdotem esse dicimus. Nectamen sum nescius, Ministros Euāgelij sæpe à veteribus vocatos fuisse Sacerdotes, quum illi ad vetus Testamentum al- luderent: sed nos vocabulum propriè vsur-

Attributū explicatur.

Christus Pontifex & Sacerdos.

pamus, ac propterea dicimus, Christum esse verè sacerdotem: vt allusiones & similitudines remoueamus. Deinde nequid insidiarũ lateat in vocabulo sacrificij (quantũ enim hinc fallere conẽtur Põtificij, fiet ex sequẽti disputatione manifestum) diligenter nobis vocabulum illud excutiendum est, & quatuor proponenda: ex quibus sententię nostrę veritas manifestior esse possit.

Sacrificij vocabulũ exponitur.

Prima obseruatio.

Primum: etsi inanis est de vocabulis ipsis concertatio, quoties tamen iis vtimur vocabulis, quæ extant in Scriptura: simul retinenda est ea significatio, in qua ab ipsa Scriptura vsurpantur: Nam si quis, arbitrato suo, nouas illis significationes affingeret: ille certè ab ipsis Theologicæ disputationis finibus arceretur. Quamobrem diligenter animaduertendum est, quid Scriptura intelligat sacrificij nomine. Vocabula Hebraica, Courban, Mincha, Holo, Zeuach, & siqua fortè similia occurrunt, Græci his vocabulis expresserũt: πρόσφορα, δῶρον, ἑλοκάυσμα, ἑλοκάρισσις, θυσία, θυσίασμα, & aliquot aliis consimilibus. Latini verò interpretes modò vocabula Græca retinuerunt, vt, holocaustum, & holocaustoma: modò, Sacrificij & Oblationis nominibus vsi sunt, quibus superiora vocabula nobis explicarent. Ex quo perspicuũ est, Sacrificij vocabulũ ita latè patere apud Latinos Bibliorum Interpretes, vt non solum significet sacras illas caremonias, quibus

bus olim victimæ ex præscripto Legis immolabantur: sed etiam oblationes ex rebus inanimatis confectas. Quinetiam vocabulum Zeuach apud Hebræos latius aliquando accipitur. Quanquam autem multæ olim ac variæ fuerunt sacrificiorum species (vt patet ex libris Mosis, ac præsertim ex Leuitico) tamen mihi rectè videntur Theologi omnia illa sacrificia ita distribuisse, vt alià *ἱλασµα*, siue propitiatoria: alia *ἰωχαρισµα*, siue gratiarum actionis dici possint. Quæ distributio facilè colligi potest ex ipsis præceptis legalibus.

Sacrificiorum species.

Exod. 30.
Leuit. 23.
Deut. 27.
&c.

Secundum: licet Hebraica nomina, & ipsum sacrificij vocabulum, non actionem tantum, qua res offertur: sed etiam rē ipsam oblatam significet: tamen vsus obtinuit, vt Sacrificium magis propriè ad actionem referatur: res autem oblata, vel hostia, vel victima appelletur. Hæc igitur est propria & primaria acceptio vocabuli Sacrificij, vt significet sacram actionem qua res aliqua externa offertur & consecratur Deo in eum finem & iis ritibus, qui sunt ab ipso instituti. Ex hac primaria significatione, altera (vt ferè fit) per similitudinem deriuata est, qua spiritualis & interior Dei cultus, atque ipsa pietatis & charitatis officia, sacrificia dici solēt. Itaque ne nobis imponat homonymia vocabuli, hæc distinctio necessariò proponenda est: Sacrificiū aut propriè dici: atque

Secunda observatio.

Que sit propria significatio vocabuli Sacrificij.

Sacrificij vocabulum figuratè sumptum.

*Distinctio
ἵνα ὁµωνυµίας.*

8 DE VNICO CHRISTI SACRIF.

Pfal. 50. 51.
 Of. 14.
 Rom. 12.
 Heb. 13.
 1. Pet. 2.
 &c.

ita significare prius illud reale (ita enim dicamus) & externum sacrificium: aut figuratè: & tunc posterius hoc sacrificium denotare, quod diximus ad spiritualem Dei cultum & ad vitæ sanctimoniam pertinere. Atque id loquendi genus tum in veteri, tum in nouo Testamento sepe occurrit. De hoc posteriori nulla est in hac quæstione inter nos dissensio: omnes enim agnoscimus, sacrificia eiusmodi interiora & spiritualia, etiam noui Testamēti temporibus locum habere: de externis & realibus sacrificiis tota hæc nostra instituta est disputatio. Nos enim affirmamus, post Christum exhibitum peractumque ipsius sacrificium, quo se ipsum pro nobis obtulit Deo, nullum amplius externum & reale sacrificium superesse: quandoquidē externum omne & reale sacrificium, aut fuit typus & figura sacrificij Christi, aut fuit ipsum Christi sacrificium semel oblatum in cruce: nec iam vllum in Ecclesia Christiana externum & reale sacrificium à Christo institutum est. Cùm igitur non humana sed Diuinæ institutionis Sacrificium esse debeat: nobisque non temere, sed ex vsu Scripturæ loquendum sit: Scriptura verò post aduentum Christi nihil tradiderit de reali sacrificio à nobis peragendo: sed potius sacrificium Christi, vnicum sacrificium appellat: nos vnico illo salutari & perfectissimo Christi sacrificio contenti sumus.

Tertium

Tertium : cùm legalia sacrificia fuerint, ^{Tertia ob-}
 vel ἱεροσυνά, vel ἑυχαριστία (vt antè dictum ^{seruatio.}
 est) affirmamus : Sacrificium Christi quod
 in cruce semel oblatum est, propriè & verè
 fuisse & esse propitiatorium. Nam *Deus mi-* 1.Ioan. 4.
sit Christum (inquit Ioannes) *vt esset propitia-*
tio pro peccatis nostris: & alibi, *Ipsè est* (inquit) 1.Ioan. 2.
propitiatio pro peccatis nostris: adèd vt qui no-
 uum aliud propitiatorij sacrificij genus in-
 troduxerint, ij morti Christi, quantum in
 ipsis est, renuntiare videantur.

Quartum: diligenter obseruandum est: ^{Quarta ob-}
 Sacrificium Christi distinguendum esse ab ^{seruatio.}
 applicatione ipsius sacrificij: adèd vt appli-
 catio sacrificij Christi, dici non possit ipsum ^{Applicatio}
 Christi sacrificium: quod vel ipso naturæ ^{Sacrificij.}
 sensu facilè intelligi potest, neque res hæc
 desiderat probationem longiorem. Cùm er-
 go Christus semel sacrificatus, nec debeat,
 nec etiam possit ampliùs sacrificari: superest
 tantùm vt virtus ipsius Sacrificij nobis ap-
 plicetur. In ipsa verò applicatione duo con-
 sideramus: videlicet, efficacitatem Spiritus
 Sancti in nobis operantis, & rationes exter-
 nas quibus, tanquam instrumentis, ipse Dei
 Spiritus vtitur vt opus suum in nobis pera-
 gat: quæ quidem externa media publica &
 in vsum totius Ecclesiæ introducta, sunt,
 ipsa prædicatio verbi Dei, & Sacramenta à
 Christo instituta: quemadmodum ex scriptis
 Apostolicis didicimus.

*Conclusio ex
positioni: no-
stræ sententiæ.*

Quæ cum ita sint: cum sacrificij vocabu-
lum in ea tantum significatione in qua ex-
tat in Scriptura à Theologis vsurpari de-
beat: Et Scriptura vnicum tantum reale &
externum noui Testamenti sacrificium pro-
ponat, nempe Iesu Christi Sacerdotis simul
& Victimæ, mortem & sacrificium: quod
quidem semel pro nobis in cruce factum,
verè est ac propriè ἱλαστικόν & propitiatoriũ
pro peccatis nostris: cum ipsius vnici sacri-
ficij virtus sit infinita, ac perpetua, eaque no-
bis applicetur ἐν ἐργείᾳ Spiritus Sancti, adhi-
bitis (prout ipsi videtur) Instrumentis ac
Mediis, videlicet prædicatione verbi Dei, &
Sacramentis à Christo in Ecclesia Christia-
na institutis: cum denique applicatio sa-
crificij cum ipso sacrificio non sit confun-
denda: efficitur, planam esse ac dilucidam
superiorem nostram sententiam, qua dice-
bamus: Christum esse solum Pontificem &
verè Sacerdotem noui Testamēti & eius sa-
crificium semel in cruce peractum, esse vni-
cum noui Testamenti sacrificium externum
& reale, atque etiam propitiatoriũ pro pec-
catis nostris.

*Pontificiorũ
sententiæ.*

Iam proponamus Pontificiorum senten-
tiam, eamque cum nostrâ comparemus: vt
facilius cognoscamus quisnam sit huiusce
disputationis status: sic igitur illi opinantur:
*In Missa fieri verum, reale & externum sacri-
ficium, quo sacerdotes offerunt Deo corpus &
sanguis.*

sanguinem Christi sub speciebus panis & vini: quod quidem sacrificium est propitiatorium pro vivis & mortuis.

Hanc suam sententiam ita exponunt. Sacrificium Christi duobus modis considerari; aut, ut cruentum: aut, ut incruentum. Cruentum Christi sacrificium semel tantum in cruce factum esse: Incruentum autem sæpè à sacerdotibus factitari, idque ex Institutione Christi, qui suæ mortis memoriam voluit, non solum verbis & Evangelica prædicatione renouari: sed etiam externa Missæ actione repræsentari à sacerdotibus Ecclesiæ Christianæ. Christum quidem esse primarium Ecclesiæ Christianæ sacerdotem, sed Episcopos & Presbyteros esse secundarios sacerdotes Christum ipsum secundariè offerentes. Cùm autem (ut illi quidem tradunt) cruenti & incruenti sacrificij Christi differentia sit, non in re ipsa, sed in modo tantum: idcirco Missæ sacrificium incruentum, aiunt esse propitiatorium pro peccatis, quandoquidè illud ipsum tribuitur cruento Christi sacrificio. Iam quia censent hominum peccata, nõ hîc tantum remitti, sed etiam post mortem pœnis purgatoriis expiari, eò fit, ut Sacrificium Missæ affirmant esse propitiatorium tam pro vivis, quàm pro mortuis. Atque hæc est summa huius dogmatis Pontificij, pro quo tantopere decertant, non modo variis disputationibus, sed, quod longè

*Pontificiorum
sententiæ ex-
positio.*

*Sacrificium
cruentum.*

*Sacrificium
incruentum.*

*Primarius
sacerdos.*

*Secundarij
sacerdotes.*

Sacrificium grauius est, flammis ac gladiis, & quantum
Missæ non eis licuit, totos ab hinc septuaginta annos,
potest dici in assidua crudelitate: ad eò vt dum suum no-
cructu, quip- bis sacrificium incruentum toties inculcât,
pe immune- vniuersam propemodum Europam piorum
rabiliu pio- rum hominũ hominum cruore repleuerint.

sanguine cru- Ex his igitur perspicuum est, nostram &
entatum. Pontificiorum sententiam ἀντιπαρισίως op-
Comparatio poni. Nos enim solum Christum noui Te-
utriusque stamenti verè sacerdotem esse affirmamus:
sententiæ. illi nõ solum Christum agnoscunt noui Te-
 stamenti sacerdotẽ. Nos Christi sacrificium
 oblatum in cruce pro nobis, vnicum, reale
 & externum in Ecclesia Christiana sacrifi-
 cium esse dicimus: Illi, non vnicũ esse con-
 tendunt. Nos vnicum illud Christi reale sa-
 crificium, esse pro peccatis propitiatorium
 ex verbo Dei statuimus: Illi, non vnicũ esse
 autumant, quippe illud ipsum Missæ sacrifi-
 cio tribuentes. Porro quod illi vim ac pon-
 dus suæ Missæ ad inferos vsque ita demer-
 gunt, vt inde extinguant atque opprimant
 flammam purgatorias, quas ipsi alio etiam-
 num errore confinxerunt: non pluribus hoc
 loco persequemur: quandoquidem ea de re
 οὐδὲν δεῖα peculiarẽ disputatiõẽ instituemus.

Controuersie En ergo quisnam sit totius controuersiæ
status. status & τὸ κρινόμενον: An solus Christus sit
 verè sacerdos noui Testamenti, & mors eius
 sit vnicum noui Testamenti sacrificiũ reale
 & propriè dictũ. Quæ si semel definita fue-
 rint;

rint; reliquæ quæstiones ex superioribus dependentes & à Pontificiis propositæ, sua *Quæstiones*
 sponte dissoluentur. Nam quod illi quærūt, *Missales*
quatenus Missa sit utilis, ipsis etiam sacerdotibus: & quasi de rationibus referendis agerent, disputant *de proportionibus* (vt illi quidē loquūtur) *Intensiuè & extensiuè taxatis:* hoc, inquam, ludicrum & puerile somnium ex superioris quæstionis tractatione satis euanescet, nec erit opus longiori disputatione. Nisi fortè expectant, vt sibi hac in re gratificemur, fateamurque, Missam sacrificulis Pontificiis vtilem quidem atque imprimis quæstuosam fuisse: qui subtili hoc reticulo amplissima vectigalia, & innumerabiles diuitias vndique corraserunt. At nos eā demū vtilitatē probantes, quæ cum Dei verbo & Ecclesiæ saluti congruit: istā nō inutilē modò, sed etiam exitiosam vtilitatē damnamus; quæ homines auertit à Christianæ Religionis puritate, & beneficio mortis ac passionis Christi crassissimas tenebras offūdit. Sed iā nostræ sententiæ cōfirmatio proponenda est.

CAPVT II.

DOSTEAQVAM sententiam nostrā proposuimus, & quoad eius fieri potuit, explicauimus, eamq; cū aduersariorū sententia cōparauimus, vt ita magis *Disputatio*
 eluceret huiusce disputationis status: iam *НАТАСКІУК-*
СІМІ.

nobis ad nostræ sententiæ confirmationē accedendū est. Quia verò rectè aliquādo dixit
 Lib. 3. c. 1. Irenæus, Euangeliū, hoc est, scripta Apostolica, esse fidei nostræ fundamentum; operapretiū erit locos Scripturæ primū sub-
 sternere, ex quibus deinde ἀπόδειξις^{iv} conficiamus, quæ nostræ sententiæ veritatem ante omnium oculos constituat. Ac ne Syllogismorum multitudo lectoribus molestiam pareret, non singulis Scripturæ locis singulos Syllogismos subiicimus: sed satis fuit vno verbo significare, quodnam argumentum ex vnoquoque loco depromi possit.

Partes
 μέρη
 Demonstratio-
 nis colliguntur,
 substratis
 Scripturæ
 testimoniis.
 Hebr. 10.

Lex umbram habens futurorum bonorum, non expressam formam rerum iis hostiis quas singulis annis easdem assidue offerunt, nunquam potest accedentes sanctificare, &c. Quapropter ingrediens mundum: Sacrificium & oblationē noluisti, corpus autem aptasti mihi: Holocaustumata & hostiā pro peccato non approbasti: Tunc dixi, Ecce adsum, ut faciam, Deus, voluntatem tuam, &c. Tollit prius ut posterius statuat.

Coloff. 2: *Quæ sunt umbra futurorum, corpus autem, Christi.*

Heb. 9. *Habebat quidē prius [Testamentum] constitutos religionis ritus & Sanctuarium mundanum, &c. His ita ordinatis, in prius quidē Tabernaculum quouis tempore ingrediuntur sacerdotes qui ritus obeunt: In secundum autē semel quotannis solus Pontifex non sine sanguine quē offert pro seipso & pro populi erratis. Hoc de-
 rante*

rante Spiritu Sancto, nondum patefactam fuisse viam ad Sacrarium priore Tabernaculo adhuc consistente: quod erat exemplar pro tempore illo presenti quo dona sacrificiaq; offeruntur, quae non possunt conscientia sanctificare cultorem: In cibis duntaxat & potionibus & diuersis ablutionibus ac ritibus carnalibus, usque ad tempus correctionis imposita.

Sacerdotes qui secundum legem offerunt dona, exemplari & umbra deseruiunt rerum caelestium sicut diuino dictum est *Mosi*: Vide ut facias omnia ad exemplar quod tibi ostensum est in monte, &c.

Ex his & consimilibus locis efficitur: Christum fuisse veteris Testamenti sacerdotibus & sacrificiis adumbratum.

Ecce dies venient, dicit Dominus, cum pangam tum domo Israel & cum domo Iuda foedus nouum, &c. dum dicit nouum antiquauit prius, &c.

Tollit prius ut posterius statuat, &c. Heb. 10.

Nihil sanctificauit Lex, sed ascita spes melior per quam appropinquamus Deo. Heb. 7.

Potioris foederis sponsor factus est Iesus. Heb. 7.

Itaque ob id noui Testamenti Mediator est, ut morte intercedente ad redemptionem earum prauaricationum quae fuerant sub veteri Testamento, vocari, promissionem accipiant aeterna hereditatis, &c. In consummatione seculorum ad abolendum peccatum patefactus est, &c.

Vnus Deus, vnus & Mediator Dei & homi- 1 Timo. 2

num homo Christus Iesus qui semetipsum dedit redemptionis, & c.

Heb. 12. Accessistis ad noui Testamenti Mediatorem Iesum & sanguinem asperfusionis, & c.

Hebr. 9. Adueniens autem Christus Pontifex futurorum honoru, & c. ingressus est semel in sacrarium aeternam redemptionem nactus.

Heb. 2. Vt misericors esset & fidelis Pontifex in ijs que apud Deum, ad expiandum peccatum populi.

Heb. 3. Considerate Apostolum & Pontificem professionis nostre Iesum fidelem ei qui ipsum constituit.

Heb. 4. Habentes Pontificem magnum qui penetravit caelos, Iesum filium Dei, teneamus professionem.

Heb. 5. Christus non sibi hunc honorem tribuit vt fieret Pontifex, sed is qui dixerat ei, filius meus es tu: ego hodie genui te, & c.

Heb. 7. Talis nos decebat Pontifex, pius, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & sublimior caelis factus, & c.

Ex quibus consequitur iſtā auctōritate, Christum nouissimis temporibus exhibitum esse solum noui Testamenti Mediatorem ac Pontificem veteris Testamenti sacerdotio sublato, & caeremoniis abrogatis. Hæc autem: Mediatorem, & Pontificem esse noui Testamenti, ita coniuncta sunt, vt nullo modo diuelli possint: Nam Christus Mediatoris munere tunc imprimis defunctus est, quum sacerdos

sacerdos pro nobis factus seipsum obtulit pro peccatis nostris; ut patet ex locis superioribus, ac praesertim 1. Timot. 2. & Heb. 9.

Christus dilexit nos & tradidit semetipsum Ephes. 5. pro nobis oblationem ac victimam Deo in odorem bonae fragrantiae.

Ut gratia Dei pro omnibus mortem gustaret, Heb. 2. & c. per mortem aboleret eum qui mortis habet imperium, hoc est, Diabolum, & liberos redderet quotquot metu mortis per omnem vitam obnoxij erant servituti.

Nunc semel in consummatione seculorum, ad Heb. 9. abolendum peccatum per immolationem suipsum patefactus est, & c. Christus semel oblatus ut multorum peccatum tolleret, & c.

Qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu Christi semel (factam.) Heb. 10.

Ecce agnus Dei qui tollit peccatum mundi. Ioan. 1.

Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris. Galat. 1.

Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, & c. Rom. 8.

Qui dedit semetipsum pro nobis ut redimeret nos ab omni iniquitate & purificaret sibi ipsi populum peculiarem studiosum bonorum operum, & c. Tit. 2.

Pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi Ioan. 17. sanctificati per veritatem, & c.

Vnica oblatione consecrauit in perpetuum eos qui sanctificantur. Heb. 10.

Ex quibus consequitur Christum seipsum semel obtulisse & se tradidisse pro nobis

oblationem & victimam Deo, factū sacerdotem simul & victimam, ut peccata nostra tolleret, & vnica illa oblatione eos qui sanctificantur in perpetuum consecraret.

Heb. 10. *Vnica pro peccatis oblata hostia in perpetuum sedet ad dextram Dei.*

Heb. 9. *Non in manufactum sacrarium ingressus est Christus, exemplar vero sacrario respondens, sed in ipsum cœlum, ut appareat nunc in conspectu Dei pro nobis. Neq; ut saepe offerat semetipsum, & c. alioquin oportuisset eum saepe passum fuisse à condito mundo.*

Heb. 7. *Illi qui dem plures facti sunt sacerdotes, quòd mors prohiberet eos permanere. At hic, propterea quòd in aeternum manet, perpetuum habet sacerdotium. Vnde & seruare prorsus potest eos qui per ipsum accedunt ad Deum, semper viuens ut interpellet pro eis, & c. Cui non sit quotidie necesse, quemadmodum illis Pontificibus, prius pro peccatis propriis victimas offerre, deinde pro peccatis populi: Id enim fecit semel quum semetipsum obtulit, & c.*

Heb. 4. *Habentes Pontificem magnum qui penetravit cœlos Iesum Filium Dei, teneamus professionem. Non enim habemus Pontificem qui nō possit affici sensu infirmitatum nostrarum, sed tentatum in omnibus similiter absque peccato. Accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratiae, ut consequamur misericordiam & gratiam inuenimus ad opportunum auxilium.*

Heb. 6. *Quòd pro cursor pro nobis ingressus est Iesus, secundum*

secundum ordinem Melchisedec, Pontifex factus
in aeternum.

Talem habemus Pontificem qui consedit ad Heb. 8.
dextram throni maiestatis illius caelestis sanctuarij
minister ac veri illius tabernaculi quod fixit
Deus & non homo.

Quantò magis sanguis Christi qui per seipsum Heb. 9.
aeternum seipsum obtulit inculpatum Deo, pur-
gabit conscientiam vestram à mortuis operibus
ad scrutendum Deo vino?

Qui in diebus carnis suae quum deprecationes Heb. 5.
& supplicationes apud eum qui poterat ipsum
seruare à morte, cum clamore valido, & lacrymis
obtulisset, & exauditus esset, & c.

Non pro eis rogo tantum, sed & pro eis qui per Ioan. 17.
sermonem eorum credituri sunt in me, & c.

Cum habeamus sacerdotem magnum prese- Hebr. 10.
ntem domui Dei, accedamus cum vero corde &
certa persuasione fidei, puris cordibus à conscientia
mala.

Si quum inimici essemus, reconciliati fuimus Rom. 5.
Deo per mortem filij eius, multò magis reconcilia-
ti seruabimur per vitam ipsius.

Si quis peccauerit Aduocatum apud Patrem 1. Ioan. 2.
habemus Iesum Christum iustum, & ipse est pro-
pitiatio pro peccatis nostris. Item, Misit filium 1. Ioan. 4.
suum ut esset propitiatio pro peccatis nostris, & c.

Quis est qui condemnet? Christus is est qui Rom. 8.
mortuus est, imò verò qui etiam excitatus est, qui
etiam est ad dextram Dei, qui etiam postulat pro
nobis.

Ex superioribus locis colligitur; Christū posteaquam sese pro nobis hostiam obtulit Deo, sedere ad dextram Patris: non vt seipsū rursus offerat, sed vt prorsus eos seruet qui per ipsum accedunt ad Deum, perpetuum habens sacerdotium, & semper viuens vt interpellet pro eis: & vnici sacrificij semel in cruce peracti, ac nunquam iterandi perpetua, perfectaque virtute & efficacia, eos plenissimè Deo reconciliet, qui vera fide summum hoc beneficium recipiunt.

His igitur omnibus aggregatis, nostram ἀπόδειξιν conficiamus in hunc modum.

Απόδειξις.

Μαίον Προ-
positio Απὸ
δ' εἰς αὐτὸν.

Quem Scriptura dicit fuisse veteris Testamēti sacerdotibus sacrificijsq; adumbratum, & nouissimis temporibus, (Veteris Testamenti sacerdotio sublato & ceremonijs abrogatis) noui Testamenti Mediatorem & Pontificem exhibitū: seipsum semel in cruce obtulisse & tradidisse pro nobis oblationem & victimam Deo: & factum esse sacerdotem simul & victimam, vt peccata nostra tolleret, & vnica illa oblatione eos qui sanctificantur in perpetuum consecraret: eaque hostia oblata, in perpetuum sedere ad dextram Dei Patris, non vt seipsum rursus offerat, sed vt prorsus eos seruet, qui per ipsum accedunt ad Deum, perpetuum habens sacerdotium, & semper viuens vt interpellet pro eis, & vnici sacrificij semel in cruce peracti ac nunquam iterandi perpetua perfectaque efficacia eos plenissimè Deo reconciliet,

reconciliet, qui vera fide summū hoc beneficium recipiunt: Is est solus Pontifex ac verè sacerdos noui Testamenti, & eius sacrificiū semel in cruce peractum, est unicum, reale & externum sacrificium in Ecclesia Christiana: idēque unicum Propitiatorium pro peccatis nostris.

Christum Scriptura dicit fuisse veteris Testa- minor pro-
menti sacerdotibus sacrificiisque adumbratum, pos.
& nouissimis temporibus (veteris Testamenti sacerdotio sublato & caremonijs abrogatis) noui Testamenti Mediatorem & Pontificem exhibitum, seipsum semel in cruce obtulisse & tradidisse pro nobis, & c.

Quare: Christus est solus Pontifex ac verè sa- Complexio.
cerdos noui Testamenti, & eius sacrificium se-
mel in cruce peractum, est unicum, reale & ex-
ternum sacrificiū in Ecclesia Christiana: idēque
unicum propitiatorium pro peccatis nostris.

Expendamus superiorem demonstratio- Explicatio
nem, vt facilius intelligi possit, quàm sit eui demonstra-
dens & necessaria, quæ sunt tionis. ~~ædñ~~ veræ de-
monstrationis. Medium non tantum descri-
bit ac designat subiectum, nempe Christū,
ex veris eius notis in Scriptura propositis,
(quatenus huius loci ratio postulare visa est)
sed etiam continet definitionem illius At-
tributi quod de Christo dicitur. Perspicuū
est enim ex iis locis, quibus nostra ἀποδείξει
firmissimè nititur: quid sit, esse Pontificem
ac sacerdotem noui Testamenti: itēque:
quid sit, sacrificium reale & externum noui

Testamēti. Quæ quidem ita dicuntur per se de Christo, vt sine Christo, nec intelligi possint, nec definiiri. Siquis enim quærat: quis sit sacerdos ac Pontifex noui Testamenti: respondebo eum esse, quem veteris Testamenti legales sacerdotes adumbrarunt: & c. qui perpetuum habet sacerdotium, & c. atq; vno verbo: eum qui factus est sacerdos simul & victima pro peccatis nostris. Itēmq; dicam: sacrificium reale & externum noui Testamenti esse sacram illam actionem qua Christus seipsum in cruce pro nobis obtulit Deo, vt nos ab æterna morte redimeret, & cum Deo reconciliaret. Atq; ita vides eò semper esse redeundum: illud demum esse sacrificium externum & reale noui Testamenti (si cum Scriptura loqui volumus) in quo realiter & verè idem est sacerdos & victima. Ex quo fit vt necessariò nobis sit subsistendū in eo sacrificio, quod semel in cruce factum est. Omnia sunt igitur reciproca in nostra demonstratione ex legibus ac preceptis demonstrandi. Nam Christus est is, quem Scriptura dicit fuisse adumbratum legalibus sacerdotibus & factum fuisse sacerdotem simul & victimam, & c. Et vicissim, Quem Scriptura dicit adumbratum legalibus sacerdotibus, & factum sacerdotē simul & victimam: is est Christus solus: Itēque Pontifex ac verè sacerdos noui Testamenti Christus solus est, Quod & retro com-
 quant

quandoquidem, si Scripturam audimus, Christus solus est Pontifex & sacerdos noui Testamenti. Quod idem de ipsius Christi sacrificio dicendum est: ut nobis redeat superior nostra sententia: nempe Christum esse solū sacerdotē noui Testamenti & ipsius Christi sacrificium in cruce peractū, esse vnicum, reale & externum sacrificium noui Testamenti: quod erat demonstrandum.

CAPVT III.

COGNITIO veritatis (inquit Augustinus) mendacium euer- tit: ac propterea ex superiori capite vbi sententiā nostrā veritatem ex ipsius veritatis firmamento, hoc est, ex certissimis Scripturæ locis asseruimus: satis refellitur aduersariorum sententia. Veruntamen ut sequamur eū ordinem quē ipsi nobis proposuimus: Pontificiorum errores de Missæ sacrificio iam nobis redarguendi sunt.

Pontificiorum sententia est huiusmodi: *Pontificiorū In Missa fieri verum, reale & externum seu visibile sacrificium, quo sacerdotes offerunt Deo corpus & sanguinem Christi sub speciebus panis & vini: quod quidem sacrificium est propitiatorium pro peccatis nostris.* *sententia refellitur 20. argumentis.*

Hanc sententiam nos ita sequentibus argumentis euertimus.

*Disputatio
de sacra-
mentis.
Epist. 56.*

I.

Missam non
esse sacrifi-
cium legiti-
mum.

OMne legitimū sacrificium nititur expres-
sis Scripturæ verbis, ex quibus manifestum
esse possit eiusmodi sacrificium fuisse à Deo insti-
tutum. Sacrificium Missæ non nititur expressis
Scripturæ verbis, ex quibus manifestum esse pos-
sit eiusmodi sacrificium fuisse à Deo institutum.
Quare sacrificium Missæ non est legitimum sa-
crificium: & vi consequentis reiiciendum est.

Structus est Syllogismus in 2. fig. quia
negat *ōti ēsi*, cuius partes iam explicandæ
sunt.

Explicatio
superioris
argumenti.

Maior propositio, siquidem opus habeat
probatione, satis probatur ex iis quæ alibi
disputauimus in loco De verbo D. scripto
aduersus hum. traditiones: atque etiamnum
confirmari potest ex locis sequentibus.

Matth. 19.

*Frustra me colunt docentes doctrinas quæ sunt
mandata hominum.*

Ierem. 7.

*Hoc verbum præcepi eis, dicendo: Audite vo-
cem meam & ero vester Deus: vos autem eritis
populus meus: & ambulate in omni via quæ præ-
cepi vobis ut bene sit vobis: Illi autem non pa-
ruerunt sed ambulauerunt iuxta voluntatem suas, et
iuxta libidinem cordis sui mali, & c. edificauerunt
excelsa Tophet, quod nunquam præceperā, neq;
in cor meum ascenderat.*

Adde frequentes reprehensiones Prophe-
tarum quòd populus adoraret in excelsis.
Item, quòd Ieroboam nouum & alienū cul-
tum instituisset præter verbum Dei. huc etiā
spectat

spectat quod Paulus dānat ἐδολοθησεν. Et Coloss. 2:
 eiusmodi permulta, quibus recitandis non
 ero longior: quippe cū Pontificij id negare
 non soleant. Effet enim perabsurdū, licere
 hominibus arbitrato suo rem diuinam face-
 re cultūque Dei atque imprimis sacrificiū
 instituere. Itaque quanuis Ethnici veræ Dei
 cognitionis expertes, passim & in vniuerso
 terrarum orbe sacrificarint: eorum tamen
 sacrificia Deus reiecit, eaque tantū acce-
 pta habuit, quæ ab ipsius Spiritu profecta
 sunt: quemadmodum diximus in 1. cap. hu-
 iusce disputationis.

Minorem propositionē esse verissimam,
 perspicuum esse potest ex Scriptis Apostoli-
 cis. Perlegantur enim ea omnia quæ Aposto-
 li scripserunt: nusquam istud Missæ sacrifi-
 cium, imò ne Missæ quidem vocabulum re-
 peries. Nam quod Pontificij proferre solēt,
 hæc Christi verba: **HOC FACITE**, &
 contendūt verbū *facere* idem esse ac sacrifi-
 care, cō quòd Poeta aliquando dixerit, *face-
 re vitula*, pro, immolare vitulam (de quo vi-
 tulino argumento plura dicemus sequenti
 capite, cū Pontificiorum argumenta dif-
 cutiemus) id non probat Missæ sacrificium.
 Vt enim omittam, apud Euangelistam non
 agi de Missa, sed de Cœnæ Dominicæ Sa-
 cramento: ecquis vnquam iure existimaue-
 rit illis Christi verbis contineri præceptum
 sacrificandi? nec enim hīc quæro, An verbū

Refutatio
 responsionis
 Pontificiorū

facere apud Latinos: vel verbum *Afa* apud
 Hebræos significet aliquando sacrificare:
 sed affirmo, istud complexum orationis,
hoc facite, nusquam, nec in sacris libris,
 nec in Ethnicorum scriptis idem signifi-
 care ac si dicatur, *sacrificate*. Voluant,
 euoluant omnia Pōtificij & ferant *ἑγαστιν*, si
 possint. Iam eos velim mecum attendere,
 quàm planis, expressis & dilucidis verbis
 sacrificia veteris Testamenti à Deo fuerint
 instituta, sacrificiorum ritus expositi, omnis
 denique sacrificiorum ratio certis legibus
 tam apertè sancita, vt nec de sacrificiis, nec
 de sacrificiorum modo dubitari vnquā pos-
 set. Cur igitur, obsecrò, si Deus sacrificium
 aliquod reale & externum temporibus no-
 ui Testamenti, in Ecclesia Christiana super-
 esse voluit: de eo legem certam, verbis ma-
 nifestis, non tulit? Quid? sacrificia legalia tã
 expressè & apertè fuisse instituta: hoc verò
 longè præstantissimum (vt isti quidem vo-
 lunt) Missæ sacrificium, non modò non cla-
 ris & disertis verbis institutum, sed ne no-
 minatum quidem vnquam à Christo & ab
 Apostolis fuisse? Sequeretur: nouum Te-
 stamentum obscurius esse veteri Testamen-
 to: quod est ἀθεολογον. Omnes enim veri
 Theologi fatentur, veteris Testamenti um-
 bras exorta luce Evangelica fuisse discussas.
 Quum igitur Missæ sacrificium nullis vel
 Christi vel Apostolorum verbis fuerit insti-
 tutum.

tutum (tantum abest ut expressis Scripturae verbis nitatur, quod in legitimo sacrificio esse necessarium diximus) tenet nostra conclusio: commentitium esse illud sacrificium, & idcirco reiiciendum. Ab hoc autem Syllogismo manat sequens ratiocinatio.

II.

SI quoties Apostoli loquuntur de Christianorum sacrificiis, hoc est, a Christianis faciendis: proponunt spiritu sua tantum sacrificia, nec unquam mentionem faciunt alicuius realis & externi sacrificij: Et nobis cum Apostolis loquendum & sentiendum est: Certè nullum externum & reale Christianorum sacrificium agnoscere debemus.

Verum est Antecedens:

Verum igitur est consequens: & vi consequentis Missae sacrificium reiiciendum est.

Huius Connexi Hypothetici consequentia eum ex superiori Syllogismo, tum etiam per se satis lucet.

Assumptum patet eorum locorum inductione, in quibus Apostoli de sacrificiis Christianorum loquuti sunt.

Ut sistatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, acceptam Deo, rationalem cultum vestrum, &c. Rom. 12.

Per ipsum Christum assidue offeramus sacrificium laudis, id est, fructum labiorum consentientium nomini eius. Heb. 13.

Beneficentiae & communicationis nolite obli- Heb. 13.

28 DE VNICO CHRISTI SACRIF.

nisci, talibus enim victimis delectatur Deus.

Philipp. 4. *Expletus sum acceptis ab Epaphrodito quæ à vobis missa fuerunt, odore bonæ fragrantie, hostia Deo accepta & grata.*

Rom. 15. *Vt sim minister Iesu Christi apud Gentes, operans Euangelio Dei, vt oblatio Gentium fiat accepta sanctificata per Spiritum Sanctum.*

Philipp. 2. *Si pro libamento offerar super hostia, sacrificiòque fidei vestra, gaudeo & gratulor omnibus vobis.*

1. Pct. 2. *Ipsi quoque vivi lapides edificemini, domus spiritualis, sacerdotium sanctum, ad offerendum spirituales hostias acceptas Deo per Iesum Christum, &c.*

Apoc. 1. *Fecit nos reges & sacerdotes Deo & Patri suo.*

Et siqui sunt loci consimiles: In quibus omnibus perspicuum est agi de Spiritualibus sacrificiis. Iam autem admonuimus in primo cap. huius disputationis de homonymia vocabuli, cum diceremus vocabulū Sacrificij non tantum usurpari propriè ad significandum verum, reale, visibile, & externum sacrificium: sed etiam metaphoricè, vt videre licet in locis proximè citatis. Quanuis autem in sanctis Christianorum operibus, quæ per similitudinem dicuntur sacrificia, vt in elemosina, & reliquis eiusmodi, est aliquid externum: tamen dicuntur sacrificia, non propter id quod externum est, sed propter interiorem affectum animi: ac proinde nõ externa dicuntur, sed spiritualia sacrificia.

Nec

Nec me mouet quod afferunt Pontificij: *Refutatio*
 nempe, nihil referre, licet Apostoli vocabu- *responsionis*
 lum ipsum sacrificij non vsurparint in hac *Pontificioris.*
 quæstione: quandoquidem, inquit, nec
 Baptismus, nec Cœna Domini ab Apostolis
 Sacramentum appellatur. Non enim dispu-
 tamus de nominibus, aut de apicibus litera-
 rum, sed de re quæ subest & significatur ipsis
 vocabulis. Iã quod pij maiores nostri intel-
 lexerunt Sacramenti nomine, id ipsum Apo-
 stoli de Baptismo & de Cœna Domini tradi-
 derunt. At quod isti intelligunt nomine sacri-
 ficij, cum Missam suam nobis explicant:
 pernego vsquam ab Apostolis traditum fuisse.
 Quare perperam faciunt, qui perinde lo-
 quuntur de suo dogmate, ac si esset simplex
 aliquod vocabulum: quod longè secus est.
 Nam corpus Christi offerri Deo ab Eccle-
 siæ Ministris, externo & reali sacrificio, eo-
 demque propitiatorio pro peccatis (quod
 illi dicunt) non est vnum vocabulum, sed est
 dogma, quod nusquam extare in Apostolorum
 scriptis affirmamus. Sepe quidem Apo-
 stoli sacrificia nobis commendant, sed spiri-
 tualia: saepe victimas, hostias, oblationes pro-
 ponunt, sed spirituales: nec vnquam realis
 & externi alicuius sacrificij à nobis faciendi
 meminerunt. Sunt-ne ergo Pontificij Apo-
 stolis vel perspicaciores, vel diligentiores?
 Quinetiam quum in Epist. ad Hebr. Apo-
 stolus de sacrificiis externis, deq; ipso Chri-

30 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
 sti sacrificio semel in cruce facto ita copio-
 se differat, vt nihil supra: num, obsecro, de
 Missæ sacrificio, & de Christo quotidie ab
 Ecclesiæ Ministris offerendo tacuisset? atqui
 hoc esset rem maximi momenti & quæ ad
 ipsius propositum maximè pertineret, omit-
 tere: quod absit ab Apostolo accuratissimè
 in illa Epistola de sacrificiis disputante.
Per Christum, inquit, *offeramus assidue Deo*
sacrificium laudis. Non dixit, *Christum offe-*
ramus, sed, *per Christum*. Quia verò hæc re-
 pugnant: manifestum est, Pontificios cum
 Apostolis pugnare: & dum externum illud
 suum sacrificium, Apostolis incognitum, ob-
 trudunt, nec cum Apostolis loqui, nec sentire.

III.

Dogma de
 sacrificio
 Missæ sibi nõ
 constare.

OMne dogma quod secum pugnat, neque po-
 test sine contradictione explicari, ineptum est
 & ἑτερόδοξον.

Dogma de Missæ sacrificio secum pugnat, ne-
 que potest sine contradictione explicari.

Quare dogma de Missæ sacrificio ineptum est
 & ἑτερόδοξον: ac proinde reiciendum.

Explicatio
 superioris ar-
 gumenti.

Maiorem citra controuersiam vel ipsi Phi-
 losophi veram agnoscunt: quanto magis
 Theologi, qui norunt rerum sacrarum veri-
 tatem perpetuò *συναληθύνειν*, nihilque con-
 tinere quod repugnet.

Minorem sic probamus: Quum Pontifi-
 cij Missæ suæ sacrificium nobis exponunt,
 dicunt:

dicunt: illud sacrificium esse externum & simul affirmant, verum Christi corpus illic offerri Deo, sub speciebus panis & vini. At enim, si sacrificium est externum, est igitur visibile: Nullum autem sacrificium externum & visibile esse potest, quin id quod offertur, sit visibile. Sacrificium enim sine victima intelligi non potest. Quare si corpus Christi est invisibile in Missa (ut volunt, quippe alienis speciebus & externis accidentibus operatum) non est igitur visibile sacrificium: si non visibile, certè, nec externum: In externo autem & visibili sacrificio, victimam esse invisibilem, ne fando quidem auditum est. Quæso, Missificæ Sacrificator: quid intelligis nomine sacrificij, quum ais, Missam esse externum & verum sacrificium? te ipsum-ne, an altare tuum, an miras illas tuas cæremonias, cruces centies repetitas, totam denique illam tuam visibilem actionem? At ista omnia sacrificium non faciunt. Corpus Christi, inquis, est victima. Audio: Sed: corpus Christi est ne externum? consule ipsos sensus rerum externarum indices, & illi pro te negabunt. Panis, inquis, accidentia videntur, & externa sunt. Certè: sed, aut panis accidentia offers Deo (quod negas) aut offers visibile sacrificium sine visibili victima (quod non potes) aut, visibile, &, invisibile, externum, &, internum de vno eodemque affirmas.

Secundò: ipsa verba quæ ad conficiendum

*Refutatio
responsionis
Pontificiorum.*

istud Missæ sacrificium adhibentur, pugnant cum eorum sententia. Sic enim inquirunt.

Ex Cånone
Missæ.

Ipsa Missa
missaticos
sacrificulos
refecit.

Te igitur clementissime pater per Iesum Christum filium tuum Dominum nostrum supplices rogamus ac petimus, uti accepta habeas & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata: imprunis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua, &c.

Quàm aptè rogetur Deus per Christum, ut Christum oblatum recipiat, viderint sacrificuli Pontificij, aut pro iis (vix enim presbyterculi illi quotidiani, vel ipsa vocabula legere possunt, nedum intelligere) viderint magni eorum & cucullati Doctores. Item, satis ne piè rogent, ut Deus Pater Iesum Christum Filium suum acceptum habeat. Itē, An non hæc sit blasphemia potius quàm precatio, ut Deus benedicat hæc dona: dicunt enim se Christum offerre. Item: si (quemadmodum vigilantes somniant) offerunt illud ipsum sacrificium quod Christus obtulit: cur ergo, sacrificia, dicunt numero multitudinis? Sed tantisper dum solutionem quærent, nos iam alia consimilia audiamus.

Dic Pasch.
in Secretis
Missæ.

Ex Missa
pro defunctis.
In Secretis.

Suscipe Domine preces populi tui cum oblationibus hostiarum, &c. Item:

Hostias quas tibi pro animabus famulorum, famularumque tuarum offerimus. Item:

His sacrificiis, Domine, placatus, suscipe animam famule tue à peccatis exutam, &c. Item:

Propitiare quasumus, Domine, anime famuli

Qui pro qua tibi hostias placationis offerimus. Acté:

Hostias tibi, Domine, humili supplicatione pro anima famuli tui deferimus, ut per hac salutis nostrae sacrificia perpetuam lucis beatitudinis misericordiam consequantur. Quibus superioribus aduersatur sequens eorum precatio.

Missalis corā traditio.

Pro animabus famulorum, famularumque tuarum hostiam, Domine suscipe benignus oblatam, ut hoc sacrificio SINGULARI, Vinculis horrēde mortis exuti vitam mereantur aeternam.

Sessio 6. in proæmio.

Sic Tridentina Synodus Missæ sacrificium vocat singulare.

Hic valde æstuant Põtificij: Quidam enim, eò quòd verba illa Canonis præcedunt consecrationem, per dona, munera & sacrificia intelligunt substantiam panis & vini: atque ita suæ sententiæ de Missæ sacrificio renuntiant: sequeretur enim, nõ Christum ipsum, sed panem & vinum offerri Deo in Missa, id que (vt sequitur in eorum precatio) pro animarum redemptione, quo vix aliud quicquam detestabilius dici potest. Alij exponunt verbum præsens pro futuro, quoniam, inquiunt, mox futura est Transsubstantiatio: ac proinde verba illa de corpore & sanguine Christi exponunt. Sed corpus & sanguinem Christi, adeòque Christum ipsum dici, hostias, non, hostiam: sacrificia, non, sacrificium, ante illa Missæ secreta, inauditum fuit. Videant etiam quàm bellè hæc sententia de corpore & sanguine Christi conueniat cum sequentibus.

Pontificij subterfugium querentes, nec inuenientes.

Ex Canon. 221ff. *Quam oblationem tu Deus in omnibus quaesumus benedictam, ascriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus & sanguis fiat dilectissimi filij tui Iesu Christi. Hæc illi. Sed si oblatio iam est corpus, cur rogant, ut fiat corpus? Item.*

Ibid. *Munera quasumus, Domine, oblata sanctifica. Item.*

Ibid. *Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris, & accepta habere sicut accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti Abel & sacrificium Patriarchæ nostri Abrahæ. Item.*

Ibid. *Supplices te rogamus Omnipotens Deus, iube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublimi altare tuum, in conspectu Diuinæ maiestatis tuæ, &c.*

Si hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata, sunt corpus & sanguis Christi, adeoque ipse Christus: cur rogant, ut Deus hæc munera oblata sanctificet? Quid? videtur-ne illis corpus Christi sanctificandum, vel Christus ipse sanctificandus? Quid, quod rogant (siquidem hæc interpretatio vera est) ut Deus corpus & sanguinem Christi & Christum ipsum acceptabilem habeat? Ergo-ne Pontificij sacrificuli se mediatores pro Christo apud Deum constituunt? Imò ut Deus istam oblationem acceptam habeat, Sanctorum merita proferunt, quoties in honorem Sanctorum Missas suas celebrant. Hoc autem viderint satis-ne sibi

cōsentiāt: videlicet celebrare Missas in memoriam Sanctorum, in quibus hæc verba Christi recitant. *Hæc quotiescūque feceritis in mei memoriam facietis.* Porro: cur corpus & sanguinem Christi in cœlum (vbi Christus est) deferri volunt per manus Angeli? Denique potest-ne dici quicquam absurdius, *missales contra-dictiones* dum rogant vt corpus Christi Deus acceptum habeat, quemadmodum olim accepta habuit Abelis & Abrahami sacrificia? Explicent omnia sua sophismata Pontificij, & quantumuis licet omnia suarum distinctio-num præsidia conquirant: nunquam se profectò ex his laqueis expedient quos ipsi in sese contexuerūt. Quod enim aliquando de Heraclito & Anaxagora vulgò dictum est, ipsorum sententias seipsas tollere, id verissimè de Pontificiis dici potest, Missæ sacrificium defendentibus: iisdemque Missæ sacrificium euertentibus.

IIII.

OMne dogma cuius ἀντιφασίς & contradic-tio dilucidis expressisque verbis extat in *Dogma de Missæ sacri-Scriptura, ab omnibus Christianis constanter re-ficio ἀντιφασίς; oppo-pudiandum est.* ni expressis *Scripturæ* verbis.

Dogma de sacrificio Missæ est eiusmodi, vt eius ἀντιφασίς & contradic-tio dilucidis, expressisq; verbis extet in Scriptura.

Quare, dogma de sacrificio Missæ ab omnibus Christianis constanter repudiandum est.

Explicatio
superioris
argumenti.

Maiores propositionis veritas in prom-
ptu est.

Minor sic probatur. Ex illo dogmate se-
quitur Christum toties offerri Deo, quoties
Pontifici suum illud Missæ sacrificium ce-
lebrant. Cui *ἀνίσταται* ἄνω, opponuntur sequen-
tes loci.

Hebr. 10.

*Sanctificati sumus per oblationem corporis Ie-
su Christi semel [factam.]*

Ibid.

Omnis sacerdos adstat quotidie operans, &
eadem sepius offerens hostias, quæ nunquã pos-
sint auferre peccata: hinc verò una pro peccatis
oblata víctima, in perpetuum sedet ad dextram
Dei id quod superest expectans, donec inimici eius
scabellum pedum eius fiant. Vnica enim oblatio-
ne consecrauit in perpetuum eos qui sanctifican-
tur.

Hebr. 9.

Non ut sepe offerat semetipsum, sicut Ponti-
fex ingreditur in sacrarium quotannis cum sin-
guine alieno (alioquin oportuisset eum sepe pas-
sum fuisse à conditio mundo) sed nunc semel in
consummatione seculorum ad abolendum pecca-
tum per immolationem sui ipsius patefactus est.

Ibid.

Vt statutum est omnibus semel mori, postea
verò iudicium: ita & Christus semel oblatus ut
multorum peccata tolleret, altera vice absq; pec-
cato conspicietur ijs qui ipsum expectant ad sa-
lutem.

Ibid.

Christus per proprium sanguinem ingressus est
semel in sacrarium, æternam redemptionem na-
ctus.

T alio

Talis nos decebat Pontifex cui non sit quoti- Heb. 9.
die necesse, quem admodum & his Pontificibus prius
pro peccatis propriis victimas offerre, deinde pro
peccatis populi: id enim fecit semel quum semet-
ipsum obtulit, &c.

Quamobrem cum hæc repugnent: Obla-
tio Christi vnica: & Oblatio Christi non
vnica: item, Oblatio semel facta & Obla-
tio non semel facta, sed quotidie faciendæ:
Itémque Christus semel oblatus: &, Chri-
stus non semel sed sæpe oblatus: efficitur
necessariò, dogma istud Pontificium con-
tradicere Scripturæ, ac propterea falsissi-
mum esse: quandoquidẽ eius *ἀντιστοιχίαι*, quæ
in Scriptura continentur, est verissima.

Hinc ut sese expediant Pontificij, variis Refutatio
subterfugiis vtuntur. Nam aliquando distin responsionis
ctionem hanc adhibent, vt dicant, oblatio- Pontificiorum
nem Christi quæ fit in Missa, nõ esse prima-
riam illam oblationem, quam Christus se-
mel fecit in cruce, sed esse oblationem com-
memoratiuam, & repræsentatiuam. Quod
si ita est, relinquitur, vt ista Missalis oblatio
non sit vera & realis oblatio corporis Chri-
sti: sed tantum veræ & realis oblationis cõ-
memoratio. Nam quod est alicuius rei com-
memoratiuum: non est ipsa res cuius com-
memoratiuum est: alioqui sequeretur præ-
teritum tempus & præsens idem esse: quod
nesciò an Pontificij tueri velint. Ecce autem
& alia distinctio à Põtificiis proposita: Ob-

necessariò ipse mortem includit: dicitur enim semetipsum obtulisse Deo pro nobis, quia pro nobis mortuus est: Et affirmo nusquam in Scriptura Christum dici offerri Deo, nisi ratione eius mortis, ut infra copiosius dicemus. Quare si mortem tollis, simul tollis oblationem Christi, quæ sine morte esse non potest. Mors enim est necessarius modus huiusce oblationis. Ex quo fit ut Actio Christi, nempe oblatio, simul inferat eiusdem Christi Passionem: cum sit Actio Christi patientis. Quamobrem, videntur Pontificij ex Actione & Passione singulari facere speciem quandam Actionis, cuius speciei, plures Actiones numero esse possint: τὸ δὲ τὶς εὐ τὰς καὶ ὄλγ confundentes. Quod si dicant esse eandem subiecto: erit igitur eadem numero, ut Philosophi tradiderunt. Atque ita, si Deo placet, vna Christi oblatio, & centum millia Missarum, erunt vna numero oblatio. Ex quibus intelligitur, Pontificiorum distinctiones, tum Theologiæ, tum ipsi τρόπων παρὰ δέου: ita aduersari, ut nulla ratione stare possint.

Lib. 5. prim.
philos.

V.

Nillum dogma quo legalium ceremoniarum *Dogmate de*
umbra renocantur recipiendum est. sacrificio
Dogma de externo & reali Missæ sacrificio Missa lega-
est eiusmodi, ut eo legalium ceremoniarum um- les ceremo-
bræ renocentur. niæ renocari.

Quare dogma de externo & reali Missæ sacrificio recipiendum non est.

*Explicatio
super argu-
menti.*

Maiores propositionis veritas sæpe extat in scriptis Apostolicis, vt Galat. 5. Coloss. 2. Hebr. 7. 8. 9. 10. 12. 13. &c. nec eam Pontificij solent in dubium reuocare.

Heb. 9.

*Refutatio
responsionis
Pontif.*

Minorem sic probamus. Sacrificia externa & realia spectasse ad legis pædagogiam & ad vmbas veteris Testamenti, manifestum est ex libris Moysi: Adde luculentissimam doctrinam Apostoli in epist. ad Heb. vbi testatur externa illa vsque ad tempus correctionis fuisse imposita: hoc est, durasse vsque ad aduentum Christi, ac tunc fuisse abrogata. Quod si vsum externorum sacrificiorum reuoces: nonne ad veterem Legis pædagogiam regrederis? Non reuoco, inquis, legalia sacrificia. Nempe ita dicis. Verum: quid iuuat nominis mutatio, cum res ipse prope modum eadem esse videantur? Agè, dispiciamus quàm propè Missa vestra ad legales cæremonias accedat. Nunc enim idola vestra & sexcenta eiusmodi prætermitto, quibus non iam Veteris Testamenti cæremonias, sed ipsorum Ethnicorum ritus, magno piorum omnium gemitu, estis imitati.

*Comparatio
Missæ cum
legalibus cæremonis.
Vide Exod.
& Leuit.*

Legalium cæremoniarum temporibus, Tabernaculum velo distinctum fuit: In tem-
plis vestris, sacerdotes, quos vocatis, ab reliquo populo cancellis & locorum discrimine separantur. In legali Tabernaculo al-

tare

rare fuit: Vos non vno, imò ne pluribus quidem altaribus, estis contenti. In Tabernaculo fuit candelabrum cum lampadibus: Tempula vestra candelabris & lampadibus collucent. Illic sacerdos ab aliis certo & præscripto vestimenti genere differebat: Vestri sacerdotes præscriptarum vestium amictu & tunicis talaribus inuoluti non nisi lento passu in medium prodeunt. Illic sacerdotes offerebant tam pro suis quàm pro populi peccatis: Apud vos qui sacerdotes dicuntur, tam pro se quàm pro tota Ecclesia sacrificium se Deo facere profitentur. Quid thuribula, suffimenta, & reliqua eiusmodi commemorem, quæ vos à legalibus cæremoniis ad commentitia illa vestra sacra perperam traduxistis? Atque vt ad Missam vestram accedam: adeò vos hîc delectat præpostera illa veteris legis imitatio, vt ipsum etiã Missæ nomen velitis ex lege deriuatum: nempe ex Hebraico vocabulo Missa (quod sufficientiam significat) licet, Missa, Latinum esse Deut. 28 vocabulum nemo vel mediocriter eruditus hætenus ignorauit. Cur autem Missam à sufficientia dictam esse existimetis, non video: cum ampliùs centies centena Missarum millia nec viuis nec mortuis (siquidem vobis fides habenda est) hætenus suffecerint. Quinetiam si quis legales illos ritus in memoriam reuocet, quos Hebræi, Teruma, & Tenupha vocarunt, quum videlicet oblatio

vel ex azyma consperſione, vel ex frugum primitiis & rebus aliis fiebat, & res oblata ſurſum tollebatur à ſacerdote, & variè mouebatur, qua poſtea ſacerdos ipſe veſceretur: ac poſtea conſideret quid in Pontificiorum Miſſa fieri ſoleat, dum illi tollunt, mouent, ac variè tractant agitântque ſua illa accidentia ſine ſubiecto: is profectò Pontificiorum Iudaizantiũ *κακογονία* facile animaduertet. Quapropter, cùm & ipſum ſacrificij externi nomen, & ipſi Miſſæ ritus, proximè accedant ad cæremonias veteris Teſtamenti, & legalibus vmbriſ lucem Euangelicam obſcurent: manet quod diximus: dogma iſtud de Miſſæ ſacrificio non eſſe recipiendum.

VI.

Miſſam non eſſe ſacrificium propitiatoriu pro peccatis.

Ioan. 19.

Heb. 5.

Heb. 10.

Heb. 9.

1 Ioan. 4.

SI in Miſſa ſacrificium fit propitiatorium pro peccatis: ergo (quod abſit) ſtare non poſſunt hæc Chriſti verba:

Consummatum eſt: quod idem de his Apoſtoli verbis dicendum eſt.

Et consummatuſ factuſ eſt author ſalatiſ æternæ omnibus qui ipſi auſcultant.

Vnica oblatione consummauit in perpetuum eos qui ſanctificantur.

Chriſtuſ ſemel oblatus vt multorum peccata tolleret.

Deuſ miſit filium ſuum vt eſſet propitiatio pro peccatiſ noſtriſ.

Deletis

*Delens quod aduersus nos erat chirographum Coloss. 1.
ipsum è medio sustulit affixum cruci.*

*Qua voluntate sanctificati sumus per obla. Heb. 10.
tionem corporis Iesu Christi semel.*

Quod mortuus est, peccato mortuus est semel. Rom. 6.

*Christus pro peccatis semel passus fuit: Iustus 1 Pet. 3.
pro iniustis ut nos ad Deum adduceret.*

Consequens est falsissimum & blasphemum:

*Falsissimum igitur & blasphemum est An-
tecedens.*

*Et vi Consequentis: sacrificium Missae rei-
ciendum est.*

Connexi Hypothetici consequentia pa- Explicatio
superioris
arguenti.
tet. Nam si vnico Christi sacrificio in cruce
facto peccata deleta sunt, nobisque Deus
redditus est propitius: ipse etiam Christus
clarissimis verbis in cruce testatus est, se tū
ea omnia absoluisse quæ ad offerendum pro
peccatis nostris sacrificium pertinebāt: cer-
tè nullis aliis sacrificiis locus superest, quæ
sint propitiatoria pro peccatis. Idque ma-
nifestè constat ex natura perfectionis, quam
verba à Christo & Apostolis vsurpata signi-
ficant Quod enim semel perfectum est, non
fit adhuc: & quod adhuc fit, non est perfe-
ctum. Porrò Christi sacrificium in cruce fa-
ctum, absit vt imperfectum, contra tot Scri-
pturæ testimonia, dicamus. Quod si perfectū
est, quid opus est alio sacrificio propitio-
rio pro peccatis? Præterea si chirographum
quod aduersus nos erat, ita è medio sublatū

44. DE VNICO CHRISTI SACR. F.

est, vt cruci fuerit affixum; sequitur nulli alij sacrificio quàm vnico sacrificio in cruce facto remissionem peccatorum nostrorum, & ipsam pro peccatis propitiationem esse tribuendam: Vrget enim vocabulum *AFFIXVM*: adeò vt frustra conentur Pontificij remissionem peccatorum soli cruci & passioni Christi affixam, inde detrahere, vt eam suæ Missæ sacrificio perperam affigant.

*Refutatio
responsionis
Pontific.*

Respondent: duos esse gradus remissionis peccatorum. Vnum, vt Deus velit reconciliari, quantum in ipso est. Alterum, vt efficaciter homines in gratiam recipiat, accedente eorum fide & pœnitentia. Priorè gradum esse in ipso mortis Christi sacrificio: Posteriozem verò in Missæ sacrificio inesse. Atque ad huiusce distinctionis cõfirmationem proferunt 2. Cor. 5.

Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non imputans eis peccata ipsorum. Et paulò post:

Reconciliamini Deo.

Ex hac Pontificiorum responsione ita Missæ sacrificium euertimus. Posterior gradus remissionis peccatorum ab illis assignatus, nihil aliud est quàm applicatio sacrificij Christi ad singulos homines: vt perspicuum est ex ea definitione quam afferunt: & ex Apostoli loco quem citant. Nam perinde est ac si dicat, tunc nos sacrificij Christi ac tanti beneficij esse participes, quum ipsum vera fide

fide recipimus: quemadmodum ex Apostoli doctrina, tum fruimur reconciliatione per Christum facta, quum percepta Euangelij prædicatione, re vera, cum Deo reconciliamur. Quinetiam Tridentina Synodus definit, Missæ sacrificium fuisse institutum, *Ut*, inquit, *cruenti sacrificij salutaris virtus in remissionem eorum quæ a nobis quotidie committuntur peccatorum applicaretur*. Hactenus Synodus. Iam nos igitur ita cõcludamus: Si applicatio sacrificij propitiatorij non est ipsum sacrificium propitiatorium (nam qui rem cum rei applicatione confundit, is laborat *apposita diabolat*) & in Missa est posterior ille gradus applicationis (quemadmodum ipsi Pontificij definiunt) sequitur, in Missa non fieri sacrificium propitiatorium pro peccatis. Vrgeamus enim locum Apostoli, hoc modo.

Deus, inquit, reconciliauit nos sibi per Iesum Christum, deditq; nobis ministerium reconciliationis. Item.

Posuit in nobis (inquit) sermonem reconciliationis. Itaque nomine Christi legatione fungimur velut Deo exhortante per nos: oramus Christi nomine, reconciliamini Deo. Fecit enim ut qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum esset, ut nos efficeremur iustitia Dei in illo. Hæc Apostolus. Cùm autem reconciliatio cum Deo sit effectum sacrificij Christi: duo colligo ex his Apostoli verbis. Vnum: Pastores Ecclesiæ

Locus à Pontificij, citatus in ipso retorquetur, 2 Cor. 5.

esse ministros applicationis sacrificij Christi: hoc est, ministros, non faciendi (vt isti volunt) sed applicandi illius sacrificij cuius virtute cum Deo reconciliamur. Alterum: ipsam applicationem fieri, non sacrificando Christum (quod somnium est Pontificiorum) sed docendo, monendo, hortando, iis denique præstandis omnibus quæ ad Euangelicam prædicationem pertinent. Sic enim Paulus, *Dedit, inquit, nobis ministerium reconciliationis. Itémque, Posuit in nobis sermonem reconciliationis, nomine Christi legatione fungimur. Et rursus, Oramus Christi nomine: Reconciliamini Deo, &c.* Itaque non dicit Apostolus: Sacrificamus Christum pro vobis (quin potius nos reuocat ad vnicum Christi sacrificium, quæ ait Christum pro nobis factum esse peccatum, id est, oblationem pro peccato) sed: oramus, monemus, hortamur, vt cum Deo reconciliemini: nempe vt summum hoc, per Euangelij prædicationem vobis oblatum beneficium, qua decet fide ac reuerentia recipiatis. Porro, hac etiam in parte sibi contradicunt. Cum enim velint sacerdotem tam pro seipso quàm pro aliis sacrificare: cumque vetent ad altare accedere nisi post peccatorum confessionem & absolutionem: quomodo, respectu sacerdotis sacrificium istud propitiatorium pro peccatis esse potest? Vtcrius etiam progredior, & affirmo, hoc commento ruere aliud Pontificiorum commentum

diffiales contradictiones.

mentum de pœnitentia, indulgentiis, & clauium potestate. Tradunt enim in pœnitentię sacramento (quod vocât) merita Christi dispensari à sacerdotibus, & ita pœnitentibus applicari vt planè à peccatis liberentur. Obsecrò, si hæc vera sunt, quorsû ergo ista Missalis applicatio, quam isti vocant sacrificiû propitiatorium pro peccatis? Denique, vt error alius alium trudit, quum dicunt homines in gratiam recipi per Missæ sacrificium, accedente eorum fide: tollunt quod alibi affirmât de opere (vt ipsi quidem loquuntur) operato: quod imprimis in Missæ sacrificio commendant. Maneat igitur nostra conclusio: nempe vnicum Christi sacrificium in cruce pro nobis oblatum ita fuisse perfectû, fuisque omnibus numeris absolutum, vt rursus fieri neque debeat, nec etiam possit: ac propterea id esse falsissimum quod Pontificij de Missæ sacrificio propitiatorio somniarunt.

VII.

SI in Missa fit sacrificium propitiatorium pro peccatis: ergo (quod absit) irrita sunt hæc Apostoli verba:

Vbi est peccatorum remissio, non est amplius oblatio pro peccato.

Purgatione peccatorum nostrorum per seipsum facta sedit ad dextram Maiestatis in excelsis.

Consequens est impium.

Missam non esse sacrificiû propitiatoriû pro peccatis, Heb. 10.

Heb. 1.

Impium

Impium igitur est Antecedens : Et vi Consequentis sacrificium Missa reiiciendum est.

*Explicatio
superioris ar
gumenti.*

Connexi Hypothetici consequentia manifesta est: quia verba Apostoli ἀντιπατικῶς opponuntur iis quæ Pontificij de suo sacrificio proponūt. Nam Apostolus post remissionem peccatorum, quam Dominus noster Iesus Christus pretioso suo sanguine nobis comparauit, negat ampliùs esse oblationem pro peccato, quod Pontificij affirmant.

*Refutatio
responsionis
Pontificiorū.*

Recurrunt illi ad distinctionem primariæ oblationis, & commemoratiuæ, quam nos iam antè refutauimus. Addo etiam: istam distinctionem pugnare cum Apostolo qui oblationem Christi, vnicam esse, in illo ipso loco, affirmauit. Quod autem dicitur primarium, cùm ad id referatur quod secundariū est, vnicum esse non potest. Quare cùm ex hac inepta (ne quid grauius dicam) Pontificiorum distinctione sequatur, plures esse Christi oblationes: Scriptura verò doceat, vnicam esse Christi oblationem: tenet superior nostra Conclusio. Quid, quod ista distinctio est extra propositum huiusce objectionis? Quæro enim, annon ea Christi oblatione, quam vocant primariam, comparata sit peccatorum remissio? Credo nō negaturos, ne innumerabiles Scripturæ locos expungere velle videantur. At si est remissio peccatorum: non ampliùs est oblatio pro peccato, inquit Apostolus. Quorsum igitur hæc

hæc distinctio? Expecto sanè dum dicant remissionem peccatorum vnâ esse primariam, & alteram secundariam: ac tum huius distinctionis rationem ab illis postulabimus.

VIII.

S In Missa sit vera, realis & externa oblatio corporis & sanguinis Christi: ergo vera & reipsa Christus in Missa occiditur. In missa corpus & sanguinis Christi non offerri.

Consequens est falsissimum.

Falsissimam igitur est Antecedens. Et vi consequentis sacrificium Missa reuocandum est.

Connexi Hypothetici consequentia sic probatur. Scriptura docet, Christum se pro nobis obtulisse Deo, quia pro nobis mortuus est, vt patet ex sequentibus locis. Explicatio superioris argumenti.

Id fecit semel quum semetipsum obtulit. Heb. 7.

Quanto magis sanguis Christi qui per Spiritum eternum seipsum obtulit inculpatum Deo purgabit conscientiam vestram, &c. Heb. 9.

Neque vt sepe offerat semetipsum, &c. Ibid.

Christus semel oblatus vt multorum peccata tolleret. Ibid.

Qui traditus est propter peccata nostra, & ex-citatus est propter iustificationem nostri. Rom. 4.

Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, &c. Rom. 8.

Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me, &c. Galat. 2.

Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum Ephes. 5.

pro nobis oblationem & victimam Deo.

I. Id. *Christus dilexit Ecclesiam & semetipsum tradidit pro ea.*

Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus.*

Galat. 1. *Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris.*

1 Timo. 2. *Qui semetipsum dedit redemptionis pretium pro quibusuis.*

Tit. 2. *Qui dedit semetipsum pro nobis.*

Hebr. 10. *Qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi.*

Heb. 9. *Neque ut saepe offerat semetipsum, & c. alioquin oportuisset eum saepe passum fuisse, & c.*

Ex his & consimilibus locis (quos in hac distinctione sepius repetere & inculcare cogimur) efficitur: Christum ex usu Scripturae, nō alia ratione dici offerri Deo, nisi propter veram ac realem ipsius mortem: adeo ut huius locutionis: Christus oblatus est, necessariò hic sit sensus: Christus mortuus est.

Affirmo nunquā aliter Scripturā loqui: sciat *Evangelii Pontifici*, si modò possint. Quamobrem si Christus verè offertur in Missa; Christus in Missa verè occiditur: quod absit.

Christus enim non ampliùs moritur: Mors illi ultra non dominabitur, inquit Paulus.

Rom. 6.

*Resurrectio
resurrectionis
Pontifici.*

Respondent sacramentalem fieri immolationem Christi in Missa: propterea quòd, inquirunt, vi transubstantionis separatim conficitur corpus: & separatim sanguis etiam conficitur: licet, propter concomitan-

tiam,

tiam, non separentur. At nos Scripturæ locū
 poscebamus: quorsum igitur peregrina ista
 & commentitia transsubstantiatio? Quis e-
 nim non videt transsubstantiationem sacri-
 ficio minimè conuenire? Nam in sacrificio
 nō cōficiēbatur: hoc est, nō fiebat: sed confi-
 ciebatur, id est, occidebatur victima. Volunt
 autem sua transsubstantiatione facere cor-
 pus illud Christi quod offerant. Quid igitur
 habet illa cum sacrificio commune? Cate-
 rùm hæc distinctio, & secum pugnat, & i-
 psam Pontificiorū sententiā euertit. Nam
 corpus & sanguinem separatim confici, &
 propter concomitantia corpus à sanguine
 non separari: hæc duo ἀντιφατικῶς & con-
 tradictoriè dicuntur. Rursus si sacramenta-
 lis est: non igitur vera est immolatio. Quia
 sacramentale relatè dicitur, referturque ad
 τὸ ἀληθινόν & ad eam veritatē cuius signum
 continet. Quòd si idem est, & sacramentū,
 & veritas: iam periit vtriusque elatio, quæ
 non potest esse sine duobus distinctis termi-
 nis. Adhęc si propter transsubstantiationem
 immolatio Christi in Missa dicitur sacra-
 mentalis: sequitur, transsubstantiationē esse
 sacramentum. Atqui: sacramentum est visi-
 bile: ista verò transsubstantiatio quam fin-
 gunt Pontificij, est planè inuisibilis: imò nō
 modò non corporis, sed ne animi quidem
 atq; intelligentiæ oculis hæctenus vnquam
 patuit: quippe cuius rationem transsubstan-

*Missalis con-
 tradictio.*

52 DE VNICO CHRĪSTI SACRIF.
 tiationis parentes nec intelligunt ipsi nec
 aliis vnquam intelligibilem reddere potue-
 runt: quemadmodum nos, si Dominus con-
 cesserit, peculiari hac de re instituta dispu-
 tatione aliquando probabimus. Ad summā:
 nihil respondent Pontificij; quia proferunt
 testem, qui alio teste opus habet (absit enim
 vt somnium illud transsubstantiationis ad-
 mittamus) &, quod etiam grauius est, hæc
 distinctio sacramentalis immolationis, quā
 suffulciunt Missæ sacrificio, cōfirmat nostrā
 sententiam, nedum eam euertat. Nam si ob-
 latio dicitur propter immolationem: & im-
 molatio est sacramentalis: est igitur sacra-
 mentalis quoque oblatio, ac propterea non
 vera, nec realis: quod isti dicunt, & nos im-
 pugnamus. Fortè tamen videri possint non
 incommodè planè immolationem ad suam
 transsubstantiationem referre: quandoqui-
 dem ea iam pridem in causa fuit, cur innu-
 merabiles homines veram de Cœna Domi-
 ni doctrinam amplexi, in tota propemodum
 Europa, gladiis, flammisque immolati fue-
 rint:

*Quodnam
 immolatio-
 nis genus
 Missæ con-
 ueniat.*

IX.

*In Missa
 Christum nõ
 sacrificari.* **S**I hæc est natura veri & externi sacrificij, vt
 victimam immutetur: & Christus iam immu-
 tari non potest: Certè Christus nõ potest in Missa
 sacrificari.

Verum est Antecedens.

Verum igitur & consequens: Et vt consequens

is sacrificium Missae commentitium est.

Connexū Hypotheticū satis per se lucet. *Explicatio superioris argumenti.*
 Assumptū habet duas partes. Prior, nempe in sacrificio victimam immutari, probatur ex iis omnibus locis qui agunt de sacrificiorum externorum ritibus, ut Exod. 29. Leuit. 1. 2. 3. &c. patet etiam eorum omnium exemplis qui vnquam sacrificia externa & victimas Deo obtulerunt. Posteriolem Assumpti partem: videlicet, Christum iam esse omnis mutationis expertem, nemo Christianus haecenus negauit.

Rursus illi ad suam transsubstantiationem *Refutatio responsionis Pontificiorū:*
 tanquam ad asylum refugiunt, ac respondēt, in suo sacrificio mutationem quoque fieri: quia substantia panis & vini (inquiunt) mutatur in corpus & sanguinem Christi. At enim si ita sit substantia, igitur panis & vini erit illa victima, quæ offertur; non autē corpus & sanguis Christi: quod tamen illi volunt. Nam isthæc mutatio, non accideret Christo, sed pani: ac proinde panis ipse esset victima. Versent se in omnes partes Pontificij: ex his tamē duobus incommodis semper in alterum incurrent: aut, panem sacrificari & offerri Deo (quod nolunt:) aut, Christo mutationē accidere: (quod absit.) Ecce quemadmodum Pontificij, sine Scripturæ gubernaculo nauigantes, ea tempestate iactentur, ut omnino, aut in Scyllam incidant, aut in Charybdim.

In Missa Christum non sacrificari. **S**I quotidie Christus in Missa sacrificatur: Ergo Christus quotidie sati facit pro peccatis nostris.

Consequens est falsum.

Falsum igitur Antecedens: Et vi consequentis, Missa sacrificium reiiciendum est.

Explicatio superioris argumenti.

Rom. 4.

1 Tim. 2.

Hebr. 10.

Rom. 5.

Rom. 8.

2 Cor. 5.

1. Cor. 15.

Gal. 1.

Ephes. 1.

Col. 1.

Connexi Hypothetici consequentia probatur ex his locis.

Qui traditus est propter peccata nostra, &c.

Qui semetipsum dedit redemptionis pretium pro quibusuis.

Sanctificari sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel.

Si quum inimici essemus, reconciliati fuimus Deo per mortem filij eius: multo magis reconciliabimur per vitam ipsius.

Deus misso suo filio conformato carni peccato obnoxia, de peccato damnauit peccatum in carne.

Fecit ut qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum esset; ut nos efficeremur iustitia Dei in eo.

Tradidi vobis Christum mortuum esse pro peccatis nostris.

Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eximeret nos e presenti seculo malo.

In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum.

Placuit, pace per sanguinem crucis eius facta, per

Et, per eum reconciliare nos sibi, & c.

Vos quondam ab alienatos & hostes nunc sibi Ibid.
nè reconciliauit in corpore carnis suæ per mor-
tem, & c.

Purgatione peccatorum nostrorum per seip- Heb. 1.
sum facta, sedit ad dextram maiestatis illius ex-
celsissime.

Nunc semel in consummatione seculorum ad Heb. 9.
abolendum peccatū per immolationem sui ipsius
patefactus est.

Vnica pro peccatis oblata victimæ in perpetuū Heb. 10.
sedet ad dextram Dei.

Qui peccata nostra pertulit in corpore suo su- 1. Pet. 2.
per lignum, ut peccatis mortui, iustitiæ vueremus,
cuius vibicibus sanati estis.

Christus lauit nos à peccatis nostris per san- Apoc. 1.
guinem suum. Quoniam mactatus es & redemi- Apoc. 5.
sti nos Deo per sanguinem tuum.

Non rebus caducis, argento vel auro fuistis re- 1. Pet. 1.
dempti: sed pretioso sanguine agni immaculati.

Ob id noui fœderis mediator est, ut morte in- Heb. 9.
tercedente ad redemptionem earum prauarica-
tionum quæ fuerunt sub priore Testamento, vo-
cati, promissionem accipiant æternæ hereditatis.

Hoc est sanguis meus noui Testamenti qui pro Math. 26.
multis effunditur in remissionem peccatorum.

Ex his Scripturæ locis & plerisque aliis
eodem spectantibus, effecitur: satisfactio-
nem pro peccatis nostris esse effectum ne-
cessarium sacrificij Christi: aded vt, ex vsu
Scripturæ, posita satisfactio pro peccatis,

ponatur sacrificium Christi: & vicissim, po-
sito Christi sacrificio, ponatur satisfactio p-
peccatis: id q̄ in causa συνῆξις fieri debet.

Falsitas consequentis facile colligitur ex
iisdem locis: ex quibus constat satisfactio-
nem pro peccatis semel à Christo pro nobis
factam esse: tunc videlicet quum se obtulit
in cruce victimam Deo pro peccatis no-
stris. Quinetiam hac conclusione res ipsa fa-
cillimè patebit. Nam Christus pro nobis
in cruce moriens, aut perfectè satisfecit
Deo, aut, imperfectè. Imperfectè satisfec-
isse, absit à Christo redemptionis nostræ
autore & effectore perfectissimo: atque id
ne cogitari quidem potest ab homine verè
Christiano. Si perfectè Christus satisfecit
Deo, quum seipse sacrificauit in cruce pro
nobis: cur, obsecrò, quotidie Christus est
sacrificandus vt pro nobis satisfaciatur?

XI.

*Christum in
Missâ nō sa-
crificari.*

SI hodie sacrificandus esset Christus, id fieret
aut vt satisfaceret pro peccatis nostris: aut vt
eius satisfactio semel in cruce pro nobis facta, no-
bis applicaretur.

Neutra ratione sacrificandus est.

*Nulla igitur. Et vi Consequentis: Sacrificium
Missæ reuocandum est.*

*Explicatio
superioris ar-
gumenti.*

Connexū est perspicuum, nisi tertiã ratio-
nē Pontificij proferant, qua doceāt nos er-
rasse παρα τὸ ἐλλεγεῖς διαπίστεως, at nō possūt.

Assumptum habet duo membra. Prius est:

Chri-

Christum non esse sacrificandum ut satisfaciat pro peccatis nostris: atque id argumento, superiori proximo conficimus. Quod etiamnum confirmo sequenti ratione ad incommodum adigente. Non si hodie sacrificandus est Christus, ut satisfaciat Deo pro nobis: ergo hodie Christo patiendum & moriendum est. Si causam quæris: attende quid sit satisfacere Deo pro nobis: quod proculdubio idem est, ac solvere Deo quod debemus. Debemus autem mori, nisi Christus pro nobis sit mortuus. Quare dicimus, Christum Deo satisfacisse, quia Christus semel persolvit pro nobis, quatenus pœnas peccatis nostris iusto Dei iudicio debitas, pro nobis paci dignatus est. Quare, aut, non plenè Christus pro nobis satisfecit: (quod impiū est vel cogitare:) aut, Deus eiusdem debiti solutionem bis exigit: (quod blasphemū est dicere:) aut, Satisfacere, nō est solvere, hoc est, ipsum non est ipsum: quod affirmare, iā non est differentis, sed delirantis.

Missalis contraditio.

Posterius membrū est: Non esse hodie sacrificandū Christū, ut eius satisfactio semel in cruce facta nobis applicetur. Quod manifestā habet rationem: alioqui, necessariō (ut vulgò in scholis dicitur) sequeretur implicatio cōtradictionis. Nā satisfactionis applicatio infert satisfactionem prius factā. At isti volunt, in ipsa applicatione esse faciendam. Repugnat autē idē esse factum, & faciendū.

Pontificiorū effugium, de applicatione sacrificij, refellitur.

Missalis contraditio.

58 DE VNICO CHRISTI SACRIF.

Secundò: si iterum sacrificari debet Christus, vt eius sacrificium semel factum nobis applicetur: ergo, simili ratione; incarnari iterum debet Christus, vt fructus eius ἐνσωματωσέναι & incarnationis, nobis applicetur: iterum Christo moriendum est, vt meritum mortis eius nobis applicetur: denique debet iterum Christus resurgere, vt beneficium resurrectionis ipsius nobis applicetur; nec poterunt Pontifici j rationem dissimilitudinis proferre. At nemo non sentit quàm hæc ineptè dicantur. Tertio: si Missa est applicatio sacrificij Christi: non est igitur ipsum Christi sacrificium. Vt enim donatio rei, aliud est quàm, res donata: ita applicatio, aliud est quàm id quod applicatur. Quarto: si in Sacramento Baptismi sacrificium Christi & mors ipsius nobis verè applicatur (ita docēte Apostolo) nec tamen in Baptismo fit sacrificium (etiam Pontificiis assentientibus) nihil est causæ quamobrem necesse sit in celebranda Cœna D. fieri sacrificium, vt mortis Christi beneficium nobis applicetur. Quintò: ea demum ratio applicandi sacrificij Christi tenenda est, quam ipse Christus instituit. Est autem duplex, vt antè dictum est; vna est, interior efficacitas Spiritus Sancti: altera, est exterior prædicatio Euangelij, & ea quæ ex ipsius Christi instituto ad Euangelicam prædicationem pertinet. Nec vsquam extat in Scriptura, Christum esse sacrifici-

Rom. 6.
Coloss. 2.

grificandum, ut eius sacrificium nobis applicetur. Cum enim sanctissimum hoc sacrificium semel in cruce factum applicetur credentibus: & fides in nobis ingeneretur à Spiritu Sancto per Euangelij prædicationem: hinc perspicuum esse potest, quæ nam sit vera ratio huiusce sacrificij nobis applicandi. Ad eam rem faciunt sequentes loci.

Pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi Ioan. 17.
sanctificati per veritatem: non pro eis autem rogo tantum, sed & pro ijs qui per sermonem eorū credituri sunt in me.

Christi participes sumus, si modò principium Heb. 3.
illud quo sustentamur, firmum tenuerimus ad finem usque.

Cum habeamus sacerdotem magnū præfectum Heb. 10.
domui Dei, accedamus cum vero corde & certa persuasione fidei.

Quem proposuit Deus propitiationem per si- Rom. 3.
dem in sanguine ipsius.

Accessistis ad novi Testamenti mediatorem Heb. 12.
Iesum & ad sanguinem asperisionis. Et loci con-
similes, ex quibus intelligitur, beneficia
Christi nobis applicari fide, quam videlicet
Spiritus Dei in nobis efficit & format per
Euangelij prædicationem. Fateor quidem
ipsam prædicationem esse aliquod sacrificij
genus, nempe spiritualis & figuratè dictis
quemadmodum Paulus aliquoties de præ-
dicando Euangelio verba faciens, ad sacri- Rom. 15.
ficiū allusit. Verum, quid hoc ad Missæ sa- Phil. 2.

*Missæ cum
Euangelij
prædicatione
nihil commu-
ne est.*

Rom. 15.

crificium? Quid, obsecrò, commune esse potest Euangelio clarè & apertè annunciatò & exposito, cum Missæ theatralibus, ac mutis signis, eiusque perobscuris susurrationibus? Imò verò sacrificium spirituale Euangelij prædicandi, commentitio Missæ sacrificio planè repugnat. Nam quoties prædicatur Euangelium ex instituto Christi, toties Christus offertur, non Deo (quod isti de sua Missa somniant) sed nobis, ut ipsum vera fide receptum totis animis amplectamur. Quinetiam per Euangelij prædicationem, non Christus sacrificatur, sed nos ipsi Deo sacrificamur, quatenus verbi Diuini gladio spiritualiter mactati, Deo consecramur, & (ut Pauli verba usurpemus) nostri oblatio fit accepta, sanctificata per Spiritum Sanctum. Quid plura? expendant quid sibi velit vocabulum, Applicari; & facile intelligent, Christi sacrificium nobis applicari, dum Christus offertur, non Deo, sed nobis. Ex quibus omnibus concludo, Pontificiorum effugium de applicatione sacrificij non modò non adiuuare, sed omnino potius euertere ipsorum de Missæ sacrificio sententiam.

XII.

*Sacrificium
Christi
vixissimum
esse com-
mencatum.*

SI inter sacrificium Christi semel in cruce factum, & futurum eius aduentum vltimum, Scriptura nullum Christi sacrificium intermedium commemorat, sed affirmat, Christum Mediatorem

torē & sacerdotē unicū noui Testamenti interpellare pro nobis: nō autē sese pro nobis offerre: certē sacrificiū Missae humanū est commentum.

Verum est Antecedens.

Verum igitur & consequens. Et vi consequentis sacrificiū Missae reijciendum est.

Connexi Hypothetici consequentia firmissima est, & nititur iis quæ alibi à nobis disputata sunt de verbi Dei scripti autoritate. Debemus enim & loqui & sentire cum Scriptura, è cuius finibus (inquirebat aliquando Hieronymus) vera Dei Ecclesia nō egreditur. Cur enim Scriptura, quum differit de eo quod Christus facturus est ad diem vsq; nouissimum, hoc, quod isti volunt esse præcipuum fidei nostræ caput, omitteret? nempe fore vt Christus quotidie amplius centies millies sacrificetur pro nobis, vsque dum veniat viuos & mortuos iudicaturus. Rem tanti momenti, (siquidem vera esset) proculdubio clarissimis scriptis Apostoli testatam nobis reliquissent. Num dicent Pontificij, interpellare, idem esse, quod, seipsum sacrificare? Atqui ipsa interpellatio est effectum sacrificij semel in cruce facti: ac propterea dicit Apostolus sanguinē aspersionis loqui.

*Explicatio
superioris ar-
gumenti.*

*In Mich. l.
1. c. 1.*

Accessistis, inquit, ad sanguinem aspersionis præstantiora loquentē quàm (loqueretur) sanguis Abel. Adde hunc ordinem à Paulo obseruatum: Christū mortuum esse & excitatum, sedere ad dextram Dei & pro nobis postulare.

Heb. 12.

Rom. 8.

Iam quia semper & assiduè pro suis Christus interpellat: si interpellare, est sacrificari: sequeretur, Christum assiduè sacrificari, adeo vt matutinum tempus Missis celebrandis iam non sufficeret.

Rom. 8. Assumptum probatur his Apostoli verbis: *Quis est qui condemnet? Christus (is est) qui mortuus est: imò verò qui etiam excitatus est, qui etiam est ad dextram Dei, qui etiam postulat pro nobis.*

1. Iohan. 2. Non dicit sacrificatur pro vobis. *Aduocatum apud Patrem habemus Iesum Christum Iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.*

Heb. 7. Christus propterea quòd in æternum manet perpetuum habet sacerdotiũ: vnde & seruare prorsus potest eos qui per ipsum accedunt ad Deum semper viuens vt interpellet pro eis: Talis enim nos decebat Pontifex, & c. cui non sit quotidie necesse, quemadmodum illis Pontificibus, prius pro peccatis propriis victimas offerre: deinde pro peccatis populi. Id enim fecit semel, quum semetipsum obtulit.

Tit. 2. Expectantes beatam illam spem & illustrem illum aduentum glorie magni Dei & seruatoris nostri Iesu Christi: Qui dedit semetipsum pro nobis, & c.

Heb. 9. Non in manufactum sacrarium ingressus est Christus exemplar vero sacrario respondens: sed in ipsum cælum, vt appareat nunc in conspectu Dei pro nobis.

Chri-

Christus semel oblatus ut multorum peccata Ibid.
tolleret, altera vice absque peccato conspicietur
is qui ipsum expectant ad salutem.

Christus una pro peccatis oblata victima in Hcb. 10.
perpetuum sedet ad dextram Dei id quod super-
est expectans: donec inimici ipsius scabellum pe-
dum eius fiant. Vnica enim oblatione consecra-
uit in perpetuum eos qui sanctificantur, & c.

En igitur quid Scriptura doceat de officio
 Christi Pontificis ad dextram Dei sedentis:
 nec ullam facit istius commentitij sacrificij
 mentionem: imò potius nos totos ad vni-
 cum illud sacrificium reuocat, quod Chri-
 stus in cruce pro nobis fecit; cuius ea virtus
 est, ut nobis liceat, non sacrificare Christum
 (quod Pontificij comminiscuntur) sed per
 Christum, semel pro nobis sacrificatum ad
 Deum accedere.

XIII.

S*I in Missa Christus verè offertur Deo à Pō-* *Christum nō*
stificiis sacerdotibus: ergo Christus non est so- *offerri à Pō-*
lus sacerdos noui Testamenti. *stificiis sacer-*
dotibus in

Consequens est falsum.

Est igitur falsum Antecedens: Et vi conse-
quentis sacrificium Missæ reijciendum est.

Connexi Hypothetici consequentia ma- *Explicatio*
 nifestè patet. Solus enim sacerdos, & plures *superioris an-*
 sacerdotes, dicuntur à vtriusque. *gustionis.*

Assumptum: nempe Christū esse solum sa-
 cerdotem noui Testamenti, verbis expressis
 docet Apostolus.

Heb. 4.

Christus non sibi hunc honorem tribuit ut fieret Pontifex, sed is qui dixerat ei: *filius meus es tu ego hodie genui te; sicut & alibi dicit: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec.*

Heb. 7.

Et illi quidem plures facti sunt sacerdotes, quod mors prohiberet eos permanere: At iste propterea quod in aeternum manet perpetuum habet sacerdotium, & c.

Perspicuum est igitur Christum esse solum sacerdotem noui Testamenti, quia est sacerdos secundum ordinem Melchisedec, adhibito Dei iureiurando, constitutus Rex simul & sacerdos, adeoque sacerdos in aeternum, ut Scriptura docet. Ex quo necesse est, ut solus Christus sit noui Testamenti sacerdos: quippe cui soli haec conueniant.

*Refutatio
responsionis
Pontific.*

Hic Pontificij distingunt inter primarium sacerdotem (quem agnoscunt esse Christum) & secundarios sacerdotes: quos innumera- biles esse volunt; quorum ministerio Christus sese offerat Deo. Sed quaero; cum sacer- dotes veteris Testamenti ad venturum Chri- stum referrentur: annon essent ipsius Chri- sti respectu, secundarij sacerdotes, adeoque typus & figura Christi aeterni sacerdotis suo tempore exhibendi. Atqui postquam pri- marius sacerdos exhibitus est; Apostolus istis secundariis sacerdotibus locum vllum superesse noluit, nec alios secundarios sacer- dotes noui Testamenti illis superioribus
sub.

*Aduersus
distinctionem
sacerdotis
primarij &
secundarij.*

substituit; sed in vno Christo subsistit, aeterno sacerdote secundum ordinem Melchisedec. Quare ista distinctio falsa est: quia evertit ipsam Apostoli sententiam. Primarium enim & secundarium, non pugnant: quia sunt subordinata. At Apostolus ita opponit Christum hominibus sacerdotibus, ut eos non patiantur simul stare posse. Si ergo ulli sunt secundarij sacerdotes, profecto ruit argumentum Apostoli, & ea oppositio quam in illo loco proposuit. Dices; Apostolum excludere legales sacerdotes: Certè: sed adhibet eam rationem, quæ non minus quadrat in Pontificios sacrificulos, quam in sacerdotes veteris Testamenti: his enim Christum opponit; nempe mortalibus immortalè: quod profecto æquè de Pontificiis sacrificulis dici potest. Notissima autem est hæc regula *τὸ πρῶτον παρὰ δεύτερον*: Cui ratio & perfectum medium Conclusionis convenit; eidem ipsam Conclusionem convenire. [Secundò: cum legalibus omnibus sacrificiis adumbratum sit vnicum illud Christi sacrificium quod in cruce factum est (teste Apostolo ad Heb.) obsecro te, quid amplius opus est sacerdotibus, posteaquam semel patefacta fuit veritas illis veteribus, tum sacerdotibus, tum sacrificiis adumbrata? Quorsum igitur Pontificij sacerdotes? An ut significant futurum Christi sacrificiū? At hoc falsissimum est. Sa- i. Cor. 2. crificatus est enim Christus, inquit Paulus,

difficilis con-
tradictio.

non, sacrificandus. An verò vt significant factum Christi sacrificiū? At hic significandi modus continet contradictionē: contradicere autē, non est, significare, vel, repræsentare. Ecquid enim absurdius vnquã dici possit: Christum esse quotidie sacrificandū, vt significemus, Christū semel fuisse sacrificatum? huc tamē redit Pontificiorū sententia:

Tertio: ista distinctio pugnat cum natura ipsius rei de qua agitur: volunt enim Pontificij à suis sacerdotibus Christum sacrificari. Atenim ea est natura huiusce sacrificij, vt à nullo alio fieri potuerit quàm ab ipso primario sacerdote, nempe Christo. Quo fit vt in sacrificio Christi distinctio primarij & secundarij sacerdotis sit ineptissima: quia res hæc ad solum primarium sacerdotē pertinet. Sic enim Apostolus, *In secundum sacrarium (inquit) semel quotannis solus Pontifex [ingreditur] non sine sanguine quem offert pro seipso & pro populi erratis: Hoc declarante Spiritu Sancto, nondum patefactam fuisse viam ad sacrarium, priore Tabernaculo adhuc consistente; &c. Adueniens autem Christus Pontifex futurorum bonorum per proprium sanguinē ingressus est semel in sacrarium, &c.* Docet igitur Apostolus, sacrificium Christi fuisse ad vinum expressum legali illa cæremonia, quū summus sacerdos solus in intimum sacrarium semel ingrediebatur: atque ita significabat sacrificium illud perfectissimū à solo Christo

sto verè summo sacerdote tandem aliquando semel faciendum. Quamobrem nihil hîc opus est secundariis sacerdotibus.

Quartò: si sacerdotes Pontificij sunt tantum ministri sacrificij quod fit in Missa, Christus autem est primarius ac verus sacerdos, qui sacrificium illud facit, vt dicunt: cum sacerdotes Pontificij offerant tam pro se, quàm pro populo: sequeretur, Christum (absit dicto blasphemia) etiam pro se offerre. Nam ministeriũ & instrumentum refertur ad causam efficientem, fortassis isti non ignorant. Quid fiet igitur his Apostoli verbis?

Sententia Pontificiorũ incommode iugulatur.

Heb. 7.

Cui non sit quotidie necesse quemadmodum illis Pontificibus prius pro peccatis propriis victimas offerre, deinde pro peccatis populi. Id enim fecit semel quũ semetipsum obtulit, &c. Annon, obsecrò, qui volũt noui Testamenti temporibus esse sacerdotes, qui sacrificium offerat Deo, tam pro se quàm pro peccatis populi: ij, tum superioribus Apostoli verbis, tum Euangelicæ veritati bellum indixerunt?

Quintò: hanc distinctionem ipsi Pontificij refellunt. dicunt enim Missæ sacrificium esse ipsum Christi sacrificium quod in cruce oblatum est. Atqui, solus Christus sese in cruce obtulit, sine vllò ministerio secundariorum sacerdotum. Alterum igitur negent necesse est: aut esse idem sacrificium: aut, sacrificium in Missa fieri ministerio secundariorum sacerdotum.

Missalis An dabatissimus.

Quo sensu sa-
cerdotes pō-
tificij secun-
darij ministri
dici possunt.
Matth. 26.
Ioan. 18.

Vtrumque autem esse falsum, commentitiū & ἐρεπὸς ὄζων, freti certissimis rationibus, affirmamus. Nisi fortè Pontificij suos illos innumerabiles sacrificulos velint cum ea cohorte ac turba multa, & cum iis militibus comparare, quorum opera & ministerio Christus prehensus fuit & in crucem actus. Qua in re, habeat sanè locum vocabulum, Secundarij, pro quo tantopere laborant. Nam, quantum in ipsis est, Christum secundario quodam modo in crucem agunt: idq; pretio numerato (quod etiam de Iuda Iscariote memoriæ proditum est) libenter, si liceret, Euāgelicam veritatem è medio sublaturi. Sed de secundariis mortis Christi ministris, hæctenus.

XIIII.

Solum Christum esse Sacerdotem qui seipsum offerre potuerit.

SI ea est ratio sacerdotij Christi ut sit idē sacerdos qui victima: & Christus solus est victima illa semel pro nobis oblata: certè solus Christus est sacerdos.

Antecedens verum est.

Verum igitur est Consequens: & vi Consequentis sacrificium Missæ reiiciendum est.

Explicatio
superioris ar-
gumenti.

Connexum hypotheticum patet ex primaria illa cognitione Eiusdem & Diuersi; quæ ex primæ Philosophiæ fontibus hauriri solet.

Assumptum omnes verè Christiani fatentur, neque id negant Pontificij: ac proinde, saluo pudore, vim superioris Consequentis negare non possunt.

XV.

SI qui noui Testamenti sacerdos est, idem solum Christus quoque Mediator est noui Testamenti, & solum esse non solus Christus est noui Testamenti mediator: ui Testamenti sacerdotem
 Certè, Christus solus est noui Testamenti sacerdos.

Verum est Antecedens.

Verum igitur est Consequens: Et vi Consequentis Missa sacrificium reiiciendum est.

Connexum hypopheticum perspicuum est Explicatio superioris argumenti.
 ex ijs quæ in Connexo superiore proximo dicta sunt.

Assumptum habet duo membra: Prius est: Eum qui noui Testamenti sacerdos est, esse quoque noui Testamenti Mediatorem: quæ doctrina est Apostoli ita scribentis.

Christus excellentius ministerium sortitus est, Heb. 8. quò præstantioris est Testamenti Mediator.

Itaque ob id noui Testamenti Mediator est, Heb. 9. ut morte intercedente ad redemptionem earum preuaricationum quæ fuerant sub priore Testamento, vocati, promissionem acciperent aeterna hereditatis: nam ubi Testamentum est, mors testatoris intercedat necesse est.

Accessistis ad noui Testamenti Mediatorè Iesum & sanguinem aspersionis præstantiora loquentem quàm [loqueretur sanguis] Abel. Hebr. 12.

Mediator Dei & hominum homo Christus, I Timo. 2. Iesus: qui semetipsum dedit redemptionis pretiù pro quibus-vis, &c.

Ex quib⁹ perspicuū est, Christū officio Mediatoris & sacerdotis simul functū esse: atq;

hæc duo ita in Scriptura coniungi, vt necesse sit eum qui sit noui Testamenti Sacerdos, esse quoque noui Testamenti Mediatorem.

Polterius membrum Assumpti est: Christum solum esse noui Testamenti Mediatorem: quod expressis verbis testatur Apostolus, inquitens: *Vnus Deus, vnus etiam Mediator Dei hominum homo Christus Iesus.* Firmum igitur manet Consequens nostri Connexi. Nec enim sacrificuli Pontificij possunt esse verè sacerdotes noui Testamenti, quin sint etiam (quod absit) Mediatores inter Deum & homines, ac proinde Redemptores Ecclesiæ. Loquor autem de nomine sacerdotis propriè sumpto: quemadmodum iam admonui in primo capite huiusce disputationis. Nam propter sacrificia Spiritualia, fideles omnes dicuntur sacerdotes in Scriptura. Et qui Euangelium annunciant, quatenus Spirituali gladio immolant & consecrant homines Deo, eâ ratione per quandam similitudinem dici possunt sacerdotes (quam non memini nomen, *ιερευς*, vsquam illis tribui in Scriptis Apostolicis) nec dubium est quin eò respexerint veteres: qui Præfectos ac Pastores Ecclesiæ, sacerdotes appellarunt. Sed nos de veris sacerdotibus loquimur, verum, reale, externumque sacrificium offerentibus: quales Pontificij suos sacrificulos nobis describunt.

XVI.

SI Sacramentum Cœnae Domini institutum est *Christum esse*
 ut Christus nobis offeratur vera fide & sum- *offerri, vel*
 ma cum reuerentiâ percipiendus: & repugnet, *sacrificari*
 Christum nobis offerri à Deo, & Christum à nobis *Deo in Cœ-*
 offerri, vel, sacrificari Deo: certè Christus non of- *nae D. Sa-*
 fertur, vel, sacrificatur Deo, in Sacramento Cœ- *cramento.*
 nae Domini: *Quanto igitur minus in Missa?*

Antecedens verum est.

Verum igitur Consequens: Et vi Consequentis
Missâ sacrificium reiciendum est.

Connexum hypotheticum satis patet ex eorum *Explicatio*
 oppositorum natura, quæ simul esse non possunt: *superiori ar-*
 Id enim habeamus necesse est, quod offerimus: *gumenti.*
 & aliquid nobis offertur, ut id habeamus.

At enim, inquit, Deus dederat Israëlitis *Refutatio*
 victimas quas ipsi Deo, offerebant: & in Mis- *responsionis*
 sa dicitur: *Deus tuis donis offerimus.* Ego verò *Pontifi.*
 Missam nihil moror, contradictionibus, non mi- *Tot sunt in*
 nus quam crucibus abundantem. De victimis *Missâ contra-*
 autem Israelitarum exceptio planè est *dictiones,*
 Nos enim non de donis externis hinc agimus: *quot cruce.*
 sed de Christo nobis oblato in Cœna Do-
 mini, non à nobis offerendo.

Assumpti pars prior: nempe, Cœnae D. Sacra-
 mentum institutum esse, ut Christus nobis offe-
 ratur vera fide percipiendus: probatur ex ipsa
 Christi Institutione, quam Evangelistæ com-
 memorant: neque id in dubium reuocari solet.

Quod addimus in posteriori parte Assumpti
 nostri: si Christus nobis offertur, eum à nobis

Refutatio re
sponſionis Pō
tiſie.

non offerri: Pontificij ſibi videntur tollere
hac reſponſione. In Cœna Domini eſſe tum
ſacrificiũ, tũ Sacramentũ: ac proinde nõ
repugnare, alio atque alio reſpectu, Chriſtũ,
vna eadẽmq; aẽtione, offerri Deo & nobis:
ac proferũt ſacramenta legalia: vt, Agni Pa-
ſchalis cœremoniã quam illi dicũt fuiſſe ſa-
cramentũ, ſimul & ſacrificiũ: quãdo quidem
vocatur Courban Num. 9. Sed hæc reſpõſio
nihil eſt aliud quã principij petitiõ. Nos
enim hæc duo pernegamus: Cœnã D. eſſe ſa-
crificiũ, nempe externũ & reale: itẽmq; Miſ-
ſam habere aliquid cũ Cœna D. cõmune. Af-
firmamus autẽ Cœnam D. eſſe Sacramentũ,
quo Chriſtus nobis offertur: neq; id Põrificij
negant: iã quod addunt, Sacramentũ Cœnẽ
D. eſſe ſimul ſacrificiũ reale & externũ: hoc
verò pernegamus. Suam illi ſententiam, non
modò nõ expreſſis, ſed nullis Chriſti verbis
cõfirmare poſſũt: nos Chriſti verbis apertis
expreſſiſq; noſtram ſententiã cõfirmamus,
Etenim Sacr. Cœnẽ D. inſtitutũ eſſe, vt Chri-
ſtũ nobis oblatũ vera fide recipiamus, mani-
feſtẽ probãt hæc Chriſti verba: *Accipite, come-*

Matth. 26. *date, hoc eſt corpus meũ: Itẽ, Bibite ex eo omnes:*

1. Cor. 11. *Itẽ, Probet ſeipſũ homo, & ita de pane illo edat, et*

2. Cor. 10. *de poculo illo bibat: Itẽ, Poculũ benedictionis cui*

benedicimus, nõne cõmunio ſanguinis Chriſti eſt?

Panis quẽ frãgimus, nõne cõmunio corporis Chri-

ſti eſt? Quoniã vnus panis, vnũ corpus multi ſu-

mus, nõ omnes vnus panis ſumus participes. Ecce

tibi

tibi clarissima verba de manducâdo Christi corpore: nulla verò extât de sacrificâdo. Nô enî, offerre, dixit: sed, accipite: nô dixit, sacrificate: sed, manducate: nec Paulus dixit, panẽ quẽ frangimus esse sacrificiũ: sed, cõmunione corporis Christi. Denique nô ait Paulus, sacerdotes in Cœna D. perimendo panis substantiam, Christũ sacrificare: sed, nos omnes vnus panis esse participes, affirmavit. Neque huc accersenda fuit vetus cæremonia de Paschate ad probandũ Cœnæ D. sacrificiũ. Nã in illo Sacramento legali (de quo infra pluribus agendũ erit) agnum fuisse immolandũ, perspicuum est ex ipsa Institutione: & nominatim vocatur, oblatio: licet nô fuerit sacrificium proprie dictum, vt exponemus suo loco. Sed vt Christus ab Ecclesia Christiana immoletur vel offeratur: nulla vnquã lege, vel à Christo, vel ab Apostolis, sancitum est. Præterea nô valeret hoc ratiocinãdi genus: Si Sacramenta quædam legalia fuerũt simul externa sacrificia: Ergo idem de Sacramentis Ecclesiæ Christianæ censendum est. Nam, vt in superioribus diximus, externa omnia sacrificia vnicũ idẽmq; perfectissimũ Christi sacrificiũ abrogavit: ne mihi dicendũ sit, veterẽ illã cæremoniã non fuisse institutã, vt Agnũ Deus afferreret Israëlitis, & simul Agnũ ab Israëlitis Deo offerretur: quod tamẽ Põtificij de Christo in illo suo sacrificio tradiderunt. Mitto dicere, quàm absurdũ sit, nos

74 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
 primū offerre Christū Deo in sacrificio, ac
 postea Christum nobis offerri in Sacramen-
 to. Quomodo enim Christum offerimus, si
 Christū non habemus? Hęc igitur dici præ-
 posterè (vt alia præmittā) nemo nō videt:
 ac proinde manet superior nostra Conclusio.

XVII.

Christum in
 Cœna D. non
 sacrificari.

SI in Cœna Domini Christus nobis offertur
 Semel pro nobis sacrificatus: Ergo non à nobis
 in ipsa Cœna sacrificandus: Quantò igitur mi-
 nus in Missa?

Antecedens verum est,

Verum & Consequens: Et vi Consequentis
 Missa sacrificium reiiciendum est.

Expositio
 subordinar-
 gementi.

Connexum hypotheticum negari nō po-
 test: ne in ἀντιστοιχίᾳ incurramus.

Luc. 22.

1 Cor. 11.

Math. 26.

Assumptum probant hæc Christi verba:
 Accipite, comedite: hoc est corpus meū quod pro
 vobis datur. Hoc est corpus meū quod pro vobis
 frangitur. Hoc est sanguis meus novi Testamen-
 ti qui pro multis effunditur in remissionem pecca-
 torum. Ex quibus intelligitur, in Cœna Do-
 mini Sacramento, nos totos ad Christi Pas-
 sionē ac mortē reuocari, qua semel se pro
 nobis obtulit, vt nos cum Deo recōciliaret.

Refutatio
 responsionis
 Pontificie.

An Christus
 sese in S. Cœ-
 na sacrificat
 uerò.

Respondent, Christum seipsum in Cœna
 sacrificasse: atq; id volūt efficere ex verbis il-
 lis, Datur, frangitur, effunditur, in præsentī tē-
 pore vsurpatis. Sed miror istos homines sibi
 ipsis oculos vltro perstringere, ne videāt a-
 pertissimā cnallagen qua Christus de re iam
 instanti

instanti & mox futura, tanquã de præfenti, loquebatur: hoc autẽ loquẽdi genus passim occurrere, cùm ex multis aliis, tũ ex his Scripturæ locis manifestissimũ est. *Va hominis illi per quem Filius hominis proditur. Filius hominis traditur in manus peccatorũ. A eo & venio ad vos. Pro eis ego sacrifico meipsũ. Pono animã meã pro omnibus meis.* Itẽ Paulº de suo martyrio iam iã instanti: *Ego in labor & tẽpus meã resolutionis instat,* & huiusmodi pleraq;: Hinc factũ est, vt in Euang. Matth. hebraicẽ cõscripto, vsurpetur futurũ tempus. Quinetiã vetus Interpres (quẽ illi vulgò sequi solẽt) verbũ Græcũ præfctis temporis expressit per futurũ: sic enim interpretatus est apud Mattheum & Lucam: *Sanguis meus qui pro multis effundetur: & apud Paulum, Corpus meum quod pro vobis tradetur.* Quid, quòd ne illi ipsi suam Missã audiũt, quã statuũt ab omnibus audiendã esse? Sic enim extat in Canone Missæ, adeòq; in ipsa Cõsecratione, in qua siquid peccetur, actũ est de ipsa Trãsubstãtiatione, quã tamẽ volũt esse sui sacrificij fũdamentũ. *Hic est enim calix sanguinis mei noui & æterni. Est. mysteriũ fidei, qui pro vobis & pro multis effũdetur in remissionẽ peccatorũ.* Imò, ne ipsi se audiũt quidẽ. Suprà enim in argumẽto 3. quũ suis ipsi laqueis irriti tenerẽtur, coacti sũt hæc verba sui Canonis, *Hæc dona, hæc munera, quãtibi offerimº, & c.* exponere per enallagẽ de re mox futura (vt illi quidẽ aiebãt: quã bene suo loco diximus)

Matth. 26.

Ibid.

Ioan. 14.

Ioan. 17.

Ioan. 10.

2. Timot. 4.

Quomodo Põ
sificij Missã
audientes,
missam non
audiant.

Ex Canone
Missæ.

idem autem in his Christi verbis faciendum esse non vident. Denique, exponunt utroque modo, & per futurum tempus, & per præsens simul; nõ solum res ipsas, sed etiam vocabula & verborum tempora confundentes; quo nihil vnquam stultius, addo etiam, imprudentius, dici potuit. Fundetur sanguis (inquiunt) in cruce: funditur autem in ipsa Cœnæ actione, nempe incruentè. O acutos homines, sed longè acutiores futuros, si semel nobis explicare potuerint, ecquanam ratione sanguis incruentè fundi possit! Sanguis enim aut verè dicitur fundi, aut per similitudinem. Si per similitudinem: non est verum & reale sacrificium in Missa. Si verè dicitur fundi; non igitur incruentè: nam incruentum excludit sanguinis fusionem; nisi fortè isti homines sua omnia confundentes & contradictionibus inuoluentes, nouum aliquod rerum omnium chaos in mundum inuehant: quod profectò facerent, nisi lux Euāgelica ipsorum tenebris obsisteret. Hoc igitur commentum, seu, portentum de immolatione Christi facta ab ipso Christo in sacra Cœna: his rationibus procul à nobis eiicimus.

*Passalis con
radictio.*

*Christu se in
S. Cœna non
sacrificasse
probat. 6.
rationibus.*

Prima ratio: quia rerum naturam euertit, & extinguit primariam illam lucem nostræ cognitionis: De quolibet veram esse affirmationem, aut negationem. Hinc enim sequitur, sanguinem non sanguinem, fundi, non fundi.

fundi, praesens & futurum tempus idem esse.

Secunda ratio: quia nihil extat in institutione Coenae D. quo videri vnquam possit Christus se tunc Deo pro nobis obtulisse.

Tertia ratio: quia refellitur hic error expressis Scripturae locis in quibus Christus dicitur semel passus: & eius oblatio, dicitur vnica oblatio.

Quarta: quia pugnat cum eo loquendi genere quod à Scriptura vsurpatur, quae nunquam dicit Christum se offerre nisi ratione verae & realis ipsius mortis (vt antè à nobis dictum est.)

Quinta: quia si Christus sese pro nobis obtulit in Coena; hæc oblatio aut fuit perfecta, aut imperfecta. Si dicas imperfectam: blasphemia est. Si perfectam: cur igitur postea Christus pro nobis mortuus est?

Sexta: quia dicunt Missae sacrificiū offerri in memoriam Passionis, resurrectionis & ascensionis Christi: sic enim extat in eorum Missa: *Vnde & memores nos eiusdem Christi filij tui Domini Dei nostri tam beatae passionis, nec non & ab inferis resurrectionis, sed & in caelos gloriosa ascensionis offerimus, &c.* At quum Christus Coenam instituit, non potuit se tum offerre in memoriam suae mortis, resurrectionis & ascensionis. Memoria enim est rerum praeteritarum, non futurarum. Sed quid ego plura commemoro? hæc enim sacrificulorum, nō iam inscitia, sed insania, etiam

78 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
nobis tacentibus, satis se ipsa redarguit.
XVIII.

Christum in S I Cœna D. instituta est ut in ea fiat commemoratio sacrificij Christi: Certe, in Cœna D. sacrificari. non sit ipsum Christi sacrificium: Quanto igitur minus in Missa?

Antecedens verum est.

Verum igitur & consequens: Et vi consequentis sacrificium Missæ reijciendum est.

Explicatio Superioris argumenti. Connexum Hypotheticum patet: quia, rei commemoratio nō est res ipsa: quandoquidem commemoratio est *ἀνάμνησις* rem antegressam significat.

I. COR. II. Assumpti veritas lucet expressis Christi verbis, *Hoc facite in mei recordationē: & apud Paulum. Quotiescunque ederitis panem hunc & poculum hoc biberitis, mortem Domini annuntiatis usquequo venerit.*

Refutatio Responsionis Pontific. Respondent Christum voluisse sacrificiū suum repræsentari: non verbis tantum, sed etiā simili quadā actione. Sic enim, inquit, Dominus liberationem primogenitorum commemorari voluit oblatione primogenitorū. Adde festos dies azymorum & Tabernaculorum in quibus res antea factæ rebus similibus in memoriam reuocabantur. At enim non negamus quin in sacra Cœna mors Christi nobis quodammodo ante oculos ponatur, tum Evangelica prædicatione, idq; imprimis (sic enim Paulus) *Mortem Domini annuntiabitis*, inquit, tum etiam Sacramento (huc

(huc enim spectat fractio panis teste eodem
 Apostolo, his verbis: *Hoc meum est corpus
 quod pro vobis frangitur*, inquit, summos Iesu
 Christi cruciatus ita significās) sed quid hoc
 ad mutas Missæ ceremonias, aut ad ipsum
 Missæ sacrificium quod proponunt? Ecquod
 enim est istud cōcludendi genus? Olim sub
 legis pædagogia Dominus certos ritus in-
 stituit, quibus maiores nostri beneficiorū à
 Deo acceptorum memoriam renouarent:
 ergo sacrificiū Christi ipsius Christi sacrifi-
 cio repræsentandum est. Primū: non valet
 consequentia, à legis ceremoniis, ad tēp-
 noui Testamenti: quin potius videmus eò
 Christi instituta respexisse, vt, quoad eius
 fieri posset, nos ab externis eiusmodi ritibus
 reuocarent. Deinde: Priscis illis tēporibus
 ita faciendum esse nominatim & certa lege
 cantū erat: at de sacrificio externo in Cœ-
 na Domini faciendo, nullum vsquam verbū.
 Deniq; ista ratio nō respondet eorū conclu-
 sioni: In veteribus enim ceremoniis fuisse
 rerū præteritarū memoriā perspicuū est. Sed
 isti volunt, Christi sacrificiū, ipsius Christi
 sacrificio repræsentari; quod quidē nō iam
 est similitudo, sed idētitas. Perinde est enim
 ac si dicāt: panes azymos quibus olim Israe-
 litæ quotānis certis ac solennibus diebus ve-
 scebātur, fuisse illos ipsos panes azymos qui
 olim in Ægypto cōfecti fuerāt. Idē dico de
 Taber. q̄ quā sit ridiculū, nemo nō videt.

Quamobrem ex hac ipsorum ratione sequeretur: Cœnam D. non esse Christi sacrificium, sed tantum ipsius sacrificij similitudinem. Atque ita videmus quàm procul iam absint à sua sententia, ab ipsa disputationis aura proiecti. Atq; vt videant, quàm parum ipsi cum sua etiã Missa consentiant (nedum cum verbo Dei velint consentire) expendât cum otio hæc Missæ verba; *Suscipe sancta trinitas hanc oblationē quam tibi offerimus ob memoriam incarnationis, natiuitatis, circumcisionis, passionis, resurrectionis, & ascensionis Domini nostri Iesu Christi, &c.* videant, inquam, num hæc possint cum illa commentitia sacrificij identitate conuenire.

*Missalis cō-
tradictio.
Ex. Miss.*

XIX.

*S. Cœnam nō
esse sacrificiū
pro peccatis.*

SI Pontificij volunt Cœnam Domini esse sacrificium *ἱεροσολύμων;* & sacrificium *ἱεροσολύμων* non potest idem esse propitiatorium pro peccatis: certè, vel ex ipsorum Pontificiorum sententia, Cœna non potest esse sacrificium pro peccatis: quanto minus Missa?

Antecedens verum est.

Verum igitur Consequens: Et vi consequentis sacrificium Missæ reijciendum est.

*Explicatio
super. argu-
menti.*

Connexum Hypotheticum non eget probatione.

Assumpti pars prior in promptu est, vel ex ipso vocabulo Eucharistiæ, quod in hac quæstione illi ferè semper in ore habet: adde

hæc

hæc expressa verba Missæ, *Hostias tibi Domine laudis offerimus, &c.* Ex Miss.

Pars posterior confirmatur ex iis quæ copiosè à Mose traduntur de sacrificiis, tum Expiatoriis, tum Pacificis, siue, Eucharisticis, forma & ritibus inter se distinctis. Huc adde vim naturamque utriusque sacrificij. Nam antecessisse beneficium oportet, pro quo gratiæ sint agendæ. Cum autem imprimis gratias agamus Deo in sacra Cæna, quod nobis Iesum Christum dederit, ut pro nobis oblatum, propitiatio pro peccatis nostris esset: necesse est, illud ipsum, pro quo gratias agimus, beneficium antecesserit: ac proinde in Cæna Domini non fiat sacrificium Christi pro peccatis propitiatorium.

Respondent; utrumque sacrificij genus posse concurrere: eò quod fideles offerant quoque Deo sacrificium spirituale in Cæna Domini. Quod si ita est, efficitur, sacrificium illud, quatenus Eucharisticum, esse spirituale, non autem reale & externum. Quis fit igitur ut ipsam hostiam, quam volunt esse veram ac realem, & quam se dicunt offerre pro peccatis, vocent Eucharistiã? Certè, vel ex primis *τρόπος παίδειας* rudimentis didicerunt, hanc esse vim *παρωνυμίας*, ut si Eucharistia sit realis & externa; sacrificium Eucharisticum sit quoque externum & reale. Neque hoc vlla ratione stare possit: hostiam esse realem & externam, ipsum autem sacrificium esse internum &

Levit. 3. 4. 5.
6. 7. &c.

Refutatio re-
sponsionis P^{re}-
tise.

*Missalis An
dabatismus.*

spirituale. Quinetiam, cum res denominari soleat ex eo quod est potius: & illi sui sacrificij hostiam, Eucharistiam nominent: velintq; sacrificiū, quatenus Eucharisticum, esse spirituale: relinquitur, vt si quod est sacrificiū in Cœna Domini, illud sit spirituale ac propterea nõ reale & externū. Quia verò quod negatur de Cœna D. id quoque de sua Missa negandum esse confitentur; Ecce, nobis redit nostra conclusio ἀνασχετικὴν quā in hoc cap. efficere statueram: In Missa non fieri verum, reale & externū sacrificiū propitiatoriū pro peccatis. Verum enim vero cum Pontificij vt superiorū argumētōrū vim effugiant, sese in vnus distinctionis latebram conicere soleant: nempe, sacrificij cruenti & incruenti: quanquam ex iis quæ antè à nobis disputata sunt facillè ista distinctio tollitur: vt tamen res fiat dilucidior, pauca subiiciemus ad euertendam illam distinctionem.

XX.

*Distinctio
sacrificij cruenti & incruenti à Pontificijs propositam ad confirmandū dāisse sacrificiū r. y. ciandā esse.*

OMnis distinctio qua non solum destituitur verbo Dei, sed ei aduersatur, sibi que ipsa contradicit: ridicula est, nedum Theologica: ac propterea à theologicis disputationibus reijcienda.

Distinctio sacrificij cruenti & incruenti à Pontificijs in hac questione proposita, non solum destituitur verbo Dei, sed ei aduersatur sibi que ipsa contradicit. Quare distinctio sacrificij cruenti & incruenti à Pontificijs in hac questione proposita,

posita, ridicula est, nedum Theologica: ac propterea à Theologicis disputationibus reijcienda.

Maiores est extra controuersiam.

Minor tria continet quæ nos sigillatim probabimus.

Primum est; istam distinctionem Pontificiam destitui verbo Dei. Cùm enim agant de sacrificio noui Testamenti, affirmamus, noui Testamēti temporibus unicū, reale, eternūque sacrificiū extitisse, quo legalium omniū sacrificiorum vmbra impletæ simul & abrogatæ sunt: nempe sanctissimū illud sacrificiū quod Christus semel in cruce pro nobis obtulit: ac proinde nulla Christianis sacrificia offerenda superesse, præter sacrificia spiritualia, de quibus egimus in primo cap. huius disputationis. Hæc quidem sacrificia quæ nobis ab Apostolis cōmendantur sunt incruēta, quia spiritualia: & siquidē eo sensu loquerentur Pontificij, longē abessent à suis erroribus. Verùm hoc sibi volunt: In nouo Testamento esse aliquod sacrificium reale & eternū idēque incruentū: cuius rei nullum verbū reperiri, nullum extare vestigium in scriptis Apostolicis affirmamus: quemadmodū fusiùs à nobis confirmatū est suprā in argumento 2. Quòd si nobis fidem Pontificij non habeant, ferant igitur *ἐν 5 α 6 14* & proferant aliquem Scripturæ locum, ex quo doceant, eiisdē victimæ sacrificiū eternū, esse posse tū cruentū, tū incruentum.

*Explicatio
super. argu-
menti.*

Secundum membrum minoris propositionis est: hanc Pontificiorum distinctionem aduersari verbo Dei: quod nos ita planum facimus. Si Christus non tantum sese obtulit cruento sacrificio, quum pro nobis semel mortuus est, sed etiam quotidie pro nobis offertur sacrificio incruento: ergo plura sunt & varia eiusdem Christi sacrificia: quod aduersatur his Scripturæ locis.

Heb. 10. *Christus una pro peccatis oblata victima in perpetuum sedet ad dextram Dei, &c. unica enim oblatione consecrauit in perpetuum eos qui sanctificantur.*

Heb. 9. *Non ut saepe offerat semetipsum: sicut Pontifex quotannis ingreditur in sacrarium cum sanguine alieno: alioquin oportuisset eum saepe passum fuisse à condito mundo.*

Heb. 10. *Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel.*

Hebr. 10. *Lex umbram obtinens futurorum bonorum non expressam formam rerum, ijs hostiis quas singulis annis easdem assidue offerunt nunquam potest accedentes sanctificare: alioqui nonne desissent offerri?*

Heb. 9. *Sine sanguine non fit remissio.*

Heb. 10. *Vbi est peccatorum remissio, non est amplius oblatio pro peccato, &c. & permulta in hanc sententiam quæ proposuimus supra in Argum. 4. Ex quibus intelligitur, oblationem Christi & vnicam, & semel factam, non saepe faciendam esse. Quod si vera esset ista Pontifi-*

tificiorum distinctio: quis non videt iacere Apostoli Argumentum? *Non ut saepe se offerat*, inquit, *alioquin oportuisset eum saepe passum fuisse*. Imò (siquidem verum dicunt Pontificij) potest saepe offerri Christus, nec tamè propterea pati: quia potest offerri sacrificio incruento. Atenim peregrinum istud & *ἰτερόδοξον* commentum præcìdit Apostolus, quò ait hæc duo esse consecraria *ἕξ ἀνάγκης*: Christum saepe offerri; & Christum saepe pati. Rursus: *Si lex potuisset sanctificare* (inquit Apostolus) *certè hostia defuissent offerri*. Ex quibus concludo: posteaquam Christus qui potest sanctificare, exhibitus fuit & oblatus: eum non ampliùs esse offerendum: alioqui, Christus esset inferior legalibus victimis: quod absit. Atqui si incruentè potest offerri Christus: quomodo stabit quod toties inculcat Apostolus, Christum semel oblatum esse, eúmque non esse saepius offerendum? Præterea Apostolus affirmat, sine sanguine non fieri remissionem peccatorum. Contrà, Pontificij dicunt fieri remissionem peccatorum incruento sacrificio, hoc est, sine sanguine. Item: Apostolus negat ullam esse ampliùs oblationem pro peccato, posteaquam peccata per Christum remissa sunt. Contra, Pontificij affirmant, superesse quandam oblationem pro peccato, nempe incruentam. En, quàm bene Pontificiis cum Apostolo conueniat. Illis igitur

Theorema *Theolog.ii.* oppono hoc Theorema Theologicum, quod videant an labefactare possint. Quotiescunque extat in Scriptura Propositio vniuersalis: nulla est ei opponenda distinctio, nisi nitatur certis, dilucidis, expressisque ipsius Scripturæ verbis: ex quibus, sine controuersia, *ἕως ἄσπετος* ferri possit. Ratio est: quia nullum alioqui dogma in Theologia certum esset: semper enim exciperetur id quod esset in quæstione positum: quemadmodum Pontificij, non in hac tantum quæstione, sed in plerisque aliis faciunt.

Refutatio
responsionis
Pontifi.

Verum, inquit, superiores illi loci sunt de cruento sacrificio intelligendi. Rectè fanè: nullum enim aliud Christi sacrificium Apostolus agnouit. Cùm igitur affirmans oblationem Christi vnicam esse, cruentum sacrificium intelligat: sequitur, cruentum Christi sacrificium esse vnicum ipsius sacrificium: ac proinde exhibendam esse distinctionem hanc de incruento Christi sacrificio. Isti autem perinde distinguunt cruentum ab incruento, ac si planè constaret aliquod esse Christi sacrificium incruentum, quod nos merum delirium esse & Apostolis incognitum, ex ipsorù Apostolorum scriptis confirmauimus. Omnes autem Theologicæ distinctiones debent esse eiusmodi, vt singulæ ipsarum partes manifestè luceant in Scriptura, quemadmodum diximus. Quòd si commentitias distinctiones pro-

proponere liceat, quibus nihil aliud quàm principium petatur (id quod in hac quaestione Pontificiis vsuenerit) nã facillimum erit cuique Theologicè disputare.

Tertium membrum Minoris nostræ propositionis fuit: Pontificiorum distinctionem sibi ipsi contradicere: quod ita fiet manifestum, Sacrificium in quo victima sacrificatur Deo, non potest esse sine sanguinis fusione. Nam victima dicitur sacrificari, quum immolatur Deo. Quare qui dicit sacrificium cuius victima Christus est, esse *missalis contradicção.* incruentum: ille dicit sacrificium non sacrificium. Nam si incruentum est: non est igitur Christi sacrificium: quandoquidem fuso sanguinis est de ratione huius sacrificij, vt dictum est: nisi fortè velint aliquid posse simul esse incruentum cum sanguinis fusione.

Respondent: fusionem sanguinis esse Sacramentalem. Ex quo efficio, quandoquidem incruenti vocabulum tollit verã sanguinis fusionem: id dici Pontificiis Sacramentale, quod re vera non est, sed est rei veræ signum & figura. Vtrumque enim simul coniungunt, nempe incruentum & Sacramentale. Huc igitur post longos ac varios errores tandem redeunt: In Cœna non fieri ipsum Christi sacrificium *missalis A. d. batifmut.* verè, sed Sacramentaliter, hoc est, sacram Domini Cœnam esse Sacramentum veri

illius & vnici sacrificij, quod semel Christus fecit pro nobis, quum sese obtulit victimam Deo pro peccatis nostris. Nam si fusio sanguinis vera est: non est ergo incruentum sacrificium. Si Sacramentalis est fusio: ergo sacrificium non verè fit, sed Sacramentaliter: idque vi *παρωρυίας*. Quia verò non audent hac in parte plus tribuere suæ Missæ quàm Cœnæ Domini: reliquum est, vt illi nobiscum affirmant, falsum esse, in Missa fieri verum, reale & externum Christi sacrificium propitiatorium pro peccatis nostris: quod erat nobis refellendum.

CAPVT IIII.

NON sine causa monent Philosophi cognoscendū esse falsum, vt maiorem veri cognitionem habeamus. Tunc enim manifestè patet necessariæ demonstrationis veritas, quum *ἀπατητικῶς* Syllogismi redarguūtur. Quare ex illa methodo quam nobis sequendam proposuimus, posteaquam aduersariorum sententiam superiori disputatione *ἀνασκευαστικῆ* refutauimus: iam nobis subducenda sunt ea fundamenta, quæ illi suis erroribus substernunt, & nostræ ad eorum argumenta responsiones, proferendæ.

Obiect. I.

Hoc facite in meam commemorationē, inquit, Luc. 22.
 Christus: Ergo in Missa fieri debet sacrificium ex 1. Cor. 11.
 ipsa institutione Christi.

Consequentia patet: quia FACERE significat
 sacrificare: si aliunde indicia suppetunt: ut, Hoc Exod. 29.
 est quod facies in altari: Agnos anniculos duos
 per singulos dies iugiter. Item: Agnum unum fa- Num. 28.
 cies manē, &c. Item. Scitis quia post biduum Marth. 26
 Pascha fiet, hoc est, immolabitur: interprete Mar- Marc. 19.
 co: Vnde Poëta, Quum faciam vitulam pro Virg. Ecl. 3
 frugibus ipse venito. Itaque hoc facite, id est, ef-
 ficite ut vestro factō magis quā voce mortem
 meam annuntietis. Quo fit ut actiones Christi,
 tum circa panem, tum circa calicem cōsiderando
 sint. Cū igitur Christus fieri iusserit id quod tū
 fecit: Christus autem seipsum in Cœna sacrificā-
 uerit incruentē sub speciebus panis & vini: se-
 quitur, in Missa sacrificium esse faciendum.

Respons.

Pernego Consequens: Probatio verò pla- Errores supe-
 nē inepta est. Primus error est *παρὰ τὸ ἕμμα* rioris obie-
τῆς λέξεως. Nec enim ea est significatio ver- ctionis.
 bi *ποιεῖν* quo Paulus & Lucas utūtur, ut per-
 inde accipiendum sit, ac si dixisset: sacrificā-
 te. Verbum quidem hebræum *Asa* sæpe solet
 ad sacrificia referri: quia non tantū signi-
 ficat, facere: sed etiam, aptare & ritē aliquid
 componere: & propter hanc posteriorem
 significationem, sæpe infert ipsos ritus ex le-
 ge Dei in sacris adhiberi solitos: ita tamen,

Verbum *Fa-
cere* cōmitti-
tur.

vt huius verbi, generalis sit significatio: neque sit ad vocabulum sacrificandi restringenda. Hoc autem perspicuum est ex illo ipso loco quem citant: *Facies*, inquit, *unum agnum mane & alterum vesperi: decimam partem similaginis mixtam oleo, &c.* vbi repetendum est verbum *Facies* ἀπό τῆς κοίτης. Atqui, agnus quidem sacrificabatur & mactabatur: sed id similagini minimè cōuenire, manifestū est. Illic igitur, *Asa*, significat, mactare: hīc verò; simpliciter offerre. Quia verò Paulus & Lucas Hebraicè non scripserunt, sed Græcè: idcirco vis Græci vocabuli spectanda fuit: nisi fortè doceant, hīc esse hebraismum: quod num satis firmis rationibus facturisint, expectabimus. Dum enim proferunt ex Matthæo: *Post biduum Pascha fiet*: alias res agūt: quippe cum ibi verbum ποιῆν nō vsurpetur (de cuius significatione disputamus) sed τὸ ζῆν: quod in eo loco nō fieri, sed esse significat: Hoc enim sibi vult Christus mox futurū Pascha, quemadmodū patet ex loco Marci quem etiam nobis opponūt. *Erat*, inquit, *Pascha post biduum*. Nec quod sequitur, apud Marcum (*Quando Pascha mactabant*) efficit vt verbum ζῆν à Matthæo vsurpatum, significet sacrificare. Sic apud Ezechielem: *Erit vobis Pascha*: Est igitur dispiciendum, an, *Pascha*, significet agnum illum qui immolabatur: an verò, diem festum quo sancta hæc caremonia celebrabatur. In quo posteriore

Loci obiecti
exponuntur.

Marc. 14.

Ezech. 45.

riore sensus vsurpatur à Mattheo in illo cap.
 ver. 2. vt & multis aliis in locis. *Propè erat*
Pascha Iudeorum, inquit Ioannes: *Item. Quò*
esset Hierosolymis in Pascha die festo. Et Lucas, *Luc. 22.*
Festum azymorum quod dicitur Pascha. Et in
 hoc significato, facere Pascha, est festum il-
 lum diem agere, & caremoniam illam cele-
 brare ex præcepto legis, ex vsu loquèdi Scri-
 pturæ, vt: *Nò factū est tale Pascha à diebus lu-*
dicij, etc. Hic ergo peccat *παρά τὴν ὁμιλίαν.* 2. Reg. 23.

Ad verbum Latinum quod attinet; non
 inde petenda est verbi Græci significatio:
 quemadmodum de Hebræo vocabulo dixi-
 mus. Nam Græcè scripserunt Apostoli: non
 Latine. Præterea quum *facere* apud Latinos
 significat, sacrificare: tunc, conciso loquèdi
 genere, *facere* dicitur simpliciter pro, *rem di-*
uinam facere: ac proinde verbum illud iungi-
 tur cū sexto casu: dicunt enim *facere hac vel*
illa victima: vt Poeta: *Quum faciam vitula*: nò
 autem, quum faciam vitulam: vt isti perpe-
 ram recitant: atque id quàm alienum sit ab
 hoc proposito, miror eos non videre. Sed
 profectò errores isti, non iam Philosopho-
 rum præceptis, sed Grammaticorum feru-
 lis castigandi sunt.

Pontificij ad
Grammati-
cos amandata
tur.

Secundus error: *παρά τὸ πρὸς τι ἀπλῶς λεγόμενον.* Dixit enim Christus, **HOC FACITE**,
 non autè simpliciter *facite*: &, quemadmodū
 admonui in cap. superiori proximo, nusquā
 hoc complexum orationis significat idē ac

Luc. 2.

Facere secundum legem.

verbum, sacrificare. Item, *Facere de Christo secundum legem* apud Lucam (quemadmodum, nonnulli ex Pontificiis obiiciunt) significat quidem oblationem tum factam: nempe, non vi verbi: sed ex loci circumstantia. Sic, qui circuncidebant, secundum legem faciebant, nec sacrificabant tamen.

Tertius error: *Ἰουδαϊστικὸν* in Theologia: quum ita statuunt: verbum *facere* idem esse ac sacrificare, in hoc Christi præcepto, *Hoc facite*, si aliunde, inquit, indicia suppetant, quibus constet verbum illud in hoc significato usurpari. Cum potius ita dicendum fuerit: verbum *Afa* apud Hebræos habere significationem offerendi & sacrificandi, quoties, non tantum aliunde (vt isti volunt) sed ex illo ipso loco de quo agitur, non indicia tantum (vt isti somniant) sed firmissima suppetunt argumenta. Quam nos regulam proposuimus & confirmauimus in posteriori nostra Responsione ad repetita F. Turriani Sophismata. Atque vt illis hunc laborem detraham, subiiciam certum argumentum, ex quo significatio illa verbi *Afa* colligi debeat. Nimirum: quando res qua sacrificatur, vel, offertur Domino, componitur cum ipso verbo: vt, quum dicit Scriptura: *facere*, hoc est, sacrificare agnum, hædum, similaginẽ, & reliqua huiusmodi: constructione Hebraica, non Latina.

Quando *Afa*
Hebraicum
significet sa-
crificare.

Quartus error: *παρὰ τὴν ἀγνοίαν τῆ ἐλέγχα*

Nam

Nam in vna eadēque ratione, diuersas significaciones vni verbo affingunt. Primū enim cōtendunt *facere* in his Christi verbis, idem esse, ac sacrificare: deinde (quasi illos pœniteat) afferunt propriam illius verbi significacionem: id est, inquit, *efficite vt vestro facto mortem meam annuntietis &c.* ac nos reuocant ad ipsas Christi *actiones*. At enim debebant meminisse: Tum demum veram esse enunciationem, quum vnum dicitur: alioqui non erit enuntiare, sed ludere vocabulorum ἀμφοβολία: quemadmodum ex arte differendi (quantū existimo) didicerunt.

Quintus error: *παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβανόμενον*. Et, verè vt dicam, non memini vsquam me legere stolidiorem principij petitionem. Vt enim probent, sacrificiū esse in Cœna Domini faciendum: proferunt hæc verba. *Hoc facite*. Rursus, vt efficiant, ex his verbis sequi præceptum sacrificandi: aiunt Christū tunc temporis sacrificasse. Dum autem instamus, ne syllabam quidem extare in institutione Cœnæ D. quæ sacrificare significet: tum illi ad verbum *facere*, reuoluuntur, affirmantque idem esse, ac, sacrificare. Quod per inde est, ac si dicant: Christum sacrificasse: quia Christus sacrificauit. At nos affirmamus, in sanctissimo hoc instituto nihil reperiri quod vel leuissimam coniecturam externi sacrificij afferre possit: *Accipite, inquit, comedite, bibite ex eo omnes, hoc facite quo*

94 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
tiefcunq̄ue biberitis ad mei recordationem, &c.
Ecquid est, obsecro, in his verbis quod ad
externi sacrificij significationem vel tantu-
lum accedat? Mihi credite, Pontificij: hoc
vestrum est, non disputantis argumentum,
sed febricitantis insomnium.

Sextus error in falso Consequenti. Verba
enim Christi ad S. Cœnæ Sacramentum nō
ad fictitium Missæ sacrificium pertinent.

Incommoda
superioris ob-
jectionis.

Iam superius Pontificiorum argumentū
incommodis vrgeamus.

Si in Christi verbis FACITE significat, sa-
crificare: & Hoc, ad actiones Christi referen-
dum est, tum circa panem, tum etiam circa calicē
(quemadmodū illi volunt) ergo id quod Christus
fecit sacrificandū est, & ipsæ actiones Christi sunt
sacrificandæ. Ad uerba, stultum, ridiculum.

Retorquetur
obiectio supe-
rior in ipsos
Pontificios.

Denique retorqueamus in Pontificios lo-
cum hunc quem nobis obiiciunt.

Si Christus S. Cœnæ mysterium instituens ius-
sit nos facere quod fecit: neque tum dicitur Chri-
stus ullum externum sacrificium fecisse: certè in
S. Cœnæ mysterio nullum à nobis externum sacri-
ficiū faciendum est. Item.

Si, facere, significat sacrificare (quod illi à no-
bis postulant.) Ergo nullū est sacrificiū in Missa.
Consequentia patet. Sic enim Christus com-
memorante Paulo: Hoc facite, quotiescunq̄ue
biberitis ad mei recordationem, Atqui in Missa
nulla est communio, præsertim calicis à quo
plebē arcēt Eccles. Rom. sacrificuli: cū tamē
fideles

fideles hoc facere iubeantur quotiescunque biberint, inquit, Paulus.

Nec verò audiendi sunt Pontificij qui hæc verba, *Hoc facite*, tradunt ad solos sacerdotes, vt vocant, pertinere. Nam apertè refelluntur ex hoc loco Pauli, verba Christi ad vniuersam Corinthiorum Ecclesiam accommodantis. Nec tamen negamus in hoc mysterio habendâ esse vocationis vniuscuiusq; rationem: quandoquidem nō licet cuius sacra symbola ministrare. Sed dū Pastores docēt, hortantur & Sacramenta ipsa administrant: populus autem attentè audit, & cum debita reuerentia Sacramenta recipit: tota Ecclesia rectè dicitur præstare quod Christus iussit his verbis, *Hoc facite*. Nisi fortè velint S. Cœnam ad solos Pastores restringere, eò quod soli Apostoli cum Christo discubuerint, quum sacrum hoc mysterium fuit institutum. Item.

Si facere significat sacrificare (quæ Pontificiorū est sententia) falsum est igitur quod illi ipsi dicunt sacrificiū fieri in Transsubstantiatione. Cōsequētia patet. Hoc facite, inquit, quotiescunque biberitis. Atqui, si illis credimus, Trāsubstantiatio longè antecedit sumptionē sacramētī (ne nūc vrgeamus quod solus sacrificulus in Missa comedit & bibit.) Ex quo fit vt sumptio Sacramenti, sit ipsum sacrificium externum (quod illi nolunt, & reclamatione Canon Missæ, in quo oblatio sacrificij antecedit

Pontificij verbum facite, ad solos Ecclesie præfectos restringentes consulantur.

ipsam manducationem) aut, *facere*, non significet sacrificare: quod tamen illi proponunt.

Correctio superioris obiectionis.

Hunc igitur Pontificiorum errorem ita corrigamus.

1. Cor. 11.

Quandoquidem, vt Cœnæ D. mysterium ritè celebretur, ad ipsum Christi institutum deueniendum est, ex Apostoli doctrina: &

Matth. 26.

Christus S. Cœnam instituens nominatim dixit: **HOC FACITE:** quibus verbis iussit nos huic sanctissimo instituto planè adhærere, ab eoque ita pendere, vt nullis hominibus, quicumque tandem ij sint, miscere liceat sua commenta, quibus illius puritas vllò modo corrumpatur: Idcirco Missam Pontificiam, quæ nihil habet cum hoc Christi instituto commune: quippe quæ potius humanis additamentis mysterium Cœnæ Domini penitus corruptit, & in nouum & Scripturæ incognitum sacrificandi genus conuertit: optimo iure, vera Dei Ecclesia ex Euangelicis præceptis reformata damnat atq; reuocat.

Ex hac nostra Responsione facilè tollitur sequens Pontificiorum obiectio, quæ à superiore manauit.

Obiectio 2.

Si quod fieri iussit Christus his verbis: HOC FACITE in meam commemorationem, id fieri imperauit ad oblationem in cruce factam commemorandam ipsius facti similitudine, & hoc fieri non potest nisi per solam oblationem: Ergo Christus imperauit

imperavit ut sacrificium externum offerremus.

Verum est Antecedens.

Verum igitur Consequens.

Assumptum patet ex loco Pauli, *Mortem Domini annuntiabitis, inquit, donec veniat.* 1. Cor. 11.

Responsio.

*Errores super
rioris obis-
tionis.*

Assumptum est falsissimum: ut perspicuum est ex illo ipso loco Pauli, quem tamen ipsi suffulciunt suo argumento. Sic enim Paulus: *annuntiabitis, inquit.* At, aliquid exprimere similitudine facti, non est, annuntiare. Nam *καταγγέλλειν* ad prædicationem verbi Dei pertinet, non ad gesticulationes theatricas. Vrgēda est enim particula causalis, *ἕνεκα*, apud Apostolum. Sic enim ille: *Hoc facite ad mei recordationem: quotiescunque enim ederitis panem hunc, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat.* Et tibi quo pacto fiat cōmemoratio mortis Christi: nēpe, annuntiando: hoc est, prædicando. Quare primus hic error est, *παρὰ τὸ ἔνυμα τῆς λέξεως.*

Secundus error: falsa & absurda interpretatio verborum Christi: quis enim hanc expositionem ferat? *Hoc facite*, id est, repræsentate oblationem in cruce factam ipsius facti similitudine. Ergo si bonos istos Grammaticos audiamus: facere, significabit repræsentare ipsius facti similitudine: &, *Hoc*, significabit oblationem in cruce factam. At enim in argumento superiore nobis exponebant pronomen demonstrativum, *Hoc*, de

actionibus Christi, tum circa panem, tum circa calicem. Obsecro: Num illæ Christi actiones fuerunt oblatio in cruce facta? Sic Pontificij disputatores, quod vna manu ponunt, altera tollunt. Nec mirum: cùm ea sit mendacij natura vt seipsum destruat. Quinetiam si istis credamus: moriendum esset, vt mortem Christi representaremus: nullam enim maiorem facti similitudinem video.

*Missalis An
Sabatismus.*

Rom. 6.
Coloss. 2.

Tertius error: *παρὰ τὸ ἐπὶ ὄψεσιν*. Nec enim sequitur, si Christus voluit mortem suam nobis aliqua similitudine in memoriam reuocari: idcirco similem oblationem esse faciendam. Nam, ecce, In Baptismo mortem Christi nobis in memoriam reuocari testatur Apostolus: nec propterea in Baptismo fit vlla similis oblatio: nec ipsi dicunt Baptismum esse externum aliquod sacrificium. Cùm autem in Cæna Domini ipsa signa, videlicet, panis & vinum atque imprimis ipsius panis fractio, nobis in memoriam reuocet mortem & passionem Iesu Christi: externis hisce rebus, ab ipso Christo institutis contenti esse debemus: non autem temere & arbitrato nostro facta quædam externa comminisci, quæ tanti mysterij naturam & usum penitus euertant.

*Incommod.
& absurd.
superioris ob-
tectionis.*

Nunc Pontificios ad incommodum & ad *ὀνειδίζον* adigamus.

*Si simile sacrificium & similem oblationem
fieri*

fieri necesse est, ut sacrificium Christi & oblatio in cruce facta significetur: ergo nullum aliud signum est, quàm sacrificium. Absurdum: cum etiã in Theologia signum latius pateat quàm sacrificium. Isti autem negant mortem Christi posse aliter significari quàm sacrificio.

Retorqueamus argumentum: Si Christus præcepit ut oblationem quam ipse fecit in cruce pro nobis, facti similitudine in memoriam reuocemus: Ergo Missa non est ex præcepto Christi instituta: quandoquidem nihil est in Missa quod ullã habeat cum passione Christi similitudinem.

Retorquetur
obiectio 1.

Consequentia patet. Nam in Missa ad voluptatem comparata sunt omnia: tantum ab est ut horribiles mortis Christi cruciatus ullo modo significantur. Illic omnia lucent auro & gemmis: odores suauissimi incenduntur: aures musicis cantibus demulcuntur: altare ipsum mollissimè stratum est. Quid plura? Si voluptas non habet doloris similitudinem: certè quæ sunt in Missa, morti & passioni Christi similia esse non possunt. Item.

Si in Missa fit oblatio similis oblationi Christi: (uti dicunt) Ergo non est illa ipsa oblatio: quod tamen affirmant quoties vrgentur Apostoli verbis, quibus docet vnica Christi oblatione fideles esse consummatos: qua de re à nobis antè disputatum est.

Quamobrem error ille ita corrigatur, ut dicamus: Christum instituisse S. Cœnæ Sa-

Correctio superioris ob-
iectionis.

cramentum ad mortis suæ memoriam celebrandam: quippe cui nostra, tum obliuio, tum ingratitudo satis perspecta sit. Porro ipsum noluisse, vt nudis tantum signis sensus nostri afficeretur: sed imprimis (Paulo interprete) adhibendam esse synceram & perspicuam Euangelij prædicationem, quæ mortem Christi & eius beneficia nobis inculcet & nos simul doceat, quæ sit vera signorum, quæ nobis in S. Cœna proponuntur, significatio: & quis sit legitimus ipsius Sacramenti vsus.

Obiect. 3.

Sacrificium externum propriè dictum est, quò res aliqua peculiari modo immutatur & conficitur in eum finem, vt per ipsam commutationem concilietur Deo gloria.

Missæ est eiusmodi.

Quare Missæ est sacrificium externum propriè dictum.

Minor patet: quia in Transsubstantiatione separatim conficitur corpus & separatim sanguis: atque id speciem & similitudinem quandam mortis habet.

Respons.

Errores superioris obiect.

Maiores propositionis primus error est: quòd, cum, ex præceptis τὸ πρῶτον παιδείας, prius definiri debeat, An sit, quàm, Quid sit (quoties illud in dubium reuocatur) nosque pernegemus, post vnicum Christi sacrificium vllum externum sacrificium in Ecclesia Christiana superesse: frustra laborent in assignan-

assignanda sacrificij externi definitione. Nā quod illi concludunt: etiam sublatis legalibus sacrificiis, superesse nihilominus externa sacrificia: quemadmodum, sublatis legalibus Sacramentis, supersunt novi Testamēti Sacramenta: periniquè faciunt. Ut enim ea sunt novi Testamenti Sacramenta, quæ Christus verbis expressis instituit: ita nobis ea supersunt sacrificia, quæ in sacris literis commendantur: nimirum spiritualia, non autem externa & realia, ut Pontificij existimant.

Secundus error: quod ea definitio quam proponunt, imperfecta sit: omissum enim est præcipuum membrum ipsius definitionis: nempe, institutum Dei: quod si absit, verum sacrificium esse non potest. Itaque, quum dicunt, *Peculiari modo res immutatur: addendum fuit: Et offertur Deo ex ipsius instituto.* Alioqui non video cur Ethnicorum sacrificia, vera sacrificia non fuerint. Sed de vocabulo sacrificij & de eius definitione iam antè à nobis disputatum est.

Pontificij nõ rectè definiunt sacrificium propriè dictum & externum.

Tertius error: quum dicunt, *rem aliquam immutari & confici:* quæ verba satis ne rectè explicari possint, ipsi viderint. Cùm autem ideo instituta sit definitio, ut faciliùs doceat: & hæc Pontificiorum definitio sit, non tantùm imperfecta, sed etiam obscura, secum pugnans, & inexplicabilis, nedum possit rem ipsam nobis explicare: relinquitur,

vt sit inepta definitio, & quæ definitio dici non debeat.

*Incommod.
& absur. su-
rioris ob-
iect.*

1. Virgamus incōmodo. Si illud demum verum est externum sacrificium, propriè dictum, in quo res que offertur non tantum immutari debeat, sed etiam confici siue fieri, vt dicunt. Ergo nullum vnquam sacrificium legale veteris Testamenti fuit verum sacrificium, propriè dictum, ad uia. Co.

Consequencia patet: quia in legalibus sacrificijs, res quæ offerebatur, non fiebat: sed potius immolabatur & exurebatur pro ratione sacrificij: nec vllus vnquam sine risu cogitare possit, ex hac mirifica definitione consequi: In legalibus sacrificijs repente agnos, hædos & vitulos fuisse factos, qui Deo offerrentur: aut, cineres, in quos holocausta conuertebantur, fuisse Deo in legalibus sacrificijs oblatos. Item.

2. Si in Missa res immutatur & conficitur, & hoc Pontificij ad suam Transubstantiationem referunt: Ergo res vna eadèmq̃ue est substantia panis, & substantia corporis Christi (absit dicto blasphemia.) Consequencia patet: Nam de vna eadèmq̃ue re dicuntur hæc duo, immutari, & confici, siue, fieri. At id quod immutatur (vt isti volunt) est substantia panis & vini: quod verò fit, siue, conficitur: est corpus & sanguis Christi (ex eorum sententia) Quorsum igitur res hæc euadat, facile est videre.

Tam argumentum retorqueamus hoc modo: Si ea est natura sacrificij *Missae*, vires offerenda, siue, victima immutetur (ut Pontificij definiunt) & vi Transsubstantiationis, substantia panis immutatur, nō autē corpus Christi (ut illi ipsi volunt). Ergo in *Missae* substantia panis offertur Deo, non autem, corpus Christi. Aut, si corpus Christi offertur. Ergo Christi corpus immutatur, a d^o u^o a^o v. Item.

Si separatim corpus & sanguis conficiuntur vi Transsubstantiationis: aut haec separatio fit verè, aut, non verè. Si verè: Ergo Christus verè occiditur (quod absit) Nam eiusmodi separatio sine morte fieri non potest. Si non verè: non fit igitur verè Transsubstantiatio. Item.

Si separatim corpus & sanguinem confici vi Transsubstantiationis, efficit, ut sacrificium sit in *Missae*, quoniam illud habet quandam mortis similitudinem: ergo in *Missae* non est verū sacrificiū, sed tantum species & imago sacrificij. Item.

Si propter concomitantiam, sanguis à corpore Christi separari non potest, nec vicissim corpus à sanguine (ut Pontificij tradunt) falsum est igitur quicquid illi supra dixerunt de corpore separatim confecto, itēque de sanguine: ac propterea falsum est etiam quod proponunt de mortis similitudine, qua tamen volunt suū *Missae* sacrificium niti.

Quamobrem Syllogismi Pontificiorū errores ita corrigamus. Sacrificium externum proprie dictum, est, sacra cæremonia à

Vera definitio Sacrificij externi proprie dicti.

Deo instituta, qua pios maiores vti voluit ante aduentum Christi: vt ea ratione, tū ad pœnitentiam, tum ad fidem ipsius Christi venturi (cuius externum sacrificium typus erat) excitati, cultum Deo gratum acceptumque exhiberent. Cū autem Christus aduentu suo, atque imprimis eo sacrificio quod semel in cruce pro nobis obtulit, omnes typos & figuras veteris Testamenti abrogauerit: nullum externum sacrificium proprie dictū in Ecclesia Christiana relictum est. Ac proinde dogma Pontificiorum de Missæ sacrificio, humanum est commentum: quo luci & veritati Euangelicæ, & ipsius Christi exhibitioni, perfectissimòque eius sacrificio, quoad eius fieri potest, derogatur.

Obiect. 4.

Heb. 5.

Omnis Pontifex siue sacerdos ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis que sunt ad Deum vt offerat dona & sacrificia pro peccatis, inquit Apostolus, Ergo, etiā temporibus noui Testamenti, sunt sacerdotes constituti qui offerant dona & sacrificia pro peccatis.

Consequentia patet: Quia tempus presens usurpatur ab Apostolo: Constituitur, inquit, & Propositio est vniuersalis.

Responsio.

Errores superioris obiecti. Locus obiectus exponitur.

Falsum est Consequens. Error est: falsa expositio loci Apostoli. Perspicuum est enim Apostolū illic agere de Pontificibus veteris Testamenti, vt eos cum Christo compares idque,

Idque, non ut solam similitudinem inter eos esse doceat: sed potius, ut Christum Pontificibus veteris Testamenti, infinitis partibus, anteponat. Sed præstat singulos errores falsæ illius interpretationis, saltem crassiores redarguere.

Primus error: dum ita legunt apud Apostolum: *Omnis Pontifex siue sacerdos*. Nam si de summo sacerdote intelligunt (quo sensu nos Christum dicimus esse noui Testamenti sacerdotem) bene habet. Sed non video quâ sacrificulos innumerabiles iuuare possit hæc sententiâ: quandoquidem de eo sacerdote loquitur Apostolus, quæ vnum, & solum (quandiu vixerit) esse oporteat. Quòd si nomen sacerdotis latè exponunt pro omnibus sacrificij faciendi Ministris, procul ab Apostolo recedunt. Sic enim ille *πᾶς ἀρχιερεὺς*, inquit, hoc est, summus sacerdos.

Secundus error: quòd vniuersalem sententiam Apostoli non ad legales Pontifices restringant: Cùm tamè apertè subiiciat Apostolus: *Sicut & Aaron*, inquit: ut iam dubitari non possit, quin ibi sermonem instituerit de veteris Testamenti Pontificibus. Porro constat, Christum comparari cum omnibus illis Pōtificibus, de quibus loquitur Apostolus, ut perspicuum est ex his verbis quæ paulò pòst sequuntur: *Ita & Christus*, inquit, &c. quæ omnia miror ab istis non animaduersa.

- Nec illis fauet præfens tempus illic vſurpatum ab Apoftolo. Quum enim de rebus præteritis differimus, ſolemus præfens tempus vſurpare, vt ita res ipſas ante oculos proponere videamur. Sic idem Apoftolus: *Et ij quidem qui ſunt ex filiis Leui ſacerdotio fungentes, præceptum habent decimarum accipiendarum à populo ſecundum legem.* Item. *Hic quidem homines qui moriuntur decimas accipiunt.* Item. *Lex homines conſtituit Pontifices inſirmos.* Item. *In prius quidem tabernaculum, quouis tempore ingrediuntur ſacerdotes qui ritus abeunt: In ſecundum autem ſemel quotannis ſolus Pontifex non ſine ſanguine quem offert pro ſeipſo & pro populi erratis.* Item. *Omnia ſecundum legem ſanguine purificantur.* Item. *Lex umbram obtinens futurorum iſtius hoſtiis quas ſingulis annis eaſdem offerunt: nunquam poteſt accedentes ſanctificare.* Item. *Nunc autem meliorem expetunt: & ſexcenta eiſmodi, quæ ſiquis velit ad noui Teſtamenti tempora accommodare, propter verba præſentis temporis in his omnibus locis vſurpata: ille profectò in errore craſſiſſimo verſabitur. Quamobrem Apoftolus ea quæ olim fieri ſolita ſunt, per verbum præſentis temporis expreſſit, loquendi genere paſſim vſitato.*

Incommoda
& ab'ur. ſu-
perio. obiect.

Hoc igitur incommodo Pontificios vigeamus. Si propositio Apoftoli eſſet planè vniuerſalis: ergo Chriſtum etiam comprehendere-
ret.

ret: At hoc falsum esse perspicuum est ex ijs qua sequuntur apud Apostolum. Quod & ipse circumdatus sit infirmitate, & propter hanc debeat, sicut pro populo, ita & pro seipso offerre pro peccatis, ἀδύνατον & blasphēmῦ. Sic enim idem Apostolus, Cui non sit quotidie necesse sicut illis Pontificibus prius pro peccatis propriis victimas offerre, &c.

Retorqueamus locum Apostoli in Pontificios hoc modo: Si Apostolus in ca. 5. Epi. ad Heb. ad eōq, tota illa epistola ita tractat de sacerdotibus omnibus externa sacrificia offerentibus, ut, solos legales sacerdotes cōmemoret & Christū aeternum sacerdotem legalibus illis sacerdotibus adumbratum: nec ullos proferat mortales homines qui in Ecclesia Christiana sacerdotes dici debeant: Certè, si cum Apostolo loqui & sentire velimus, nullos agnosceremus mortales sacerdotes Ecclesie Christiane.

Sic igitur falsa Pontificiorum interpretatio videtur esse corrigenda. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in ijs qua apud Deum [agenda sunt] ut offerat donaria & victimas pro peccatis, inquit Apostolus: hoc est: Ea fuit ratio Pontificum veteris Testamenti, ut quisquis esset legitimus Pontifex, is, ex præscripto legis, ex hominibus assumeretur, & cōstitueretur ad eos ritus erga Deum obeundos, qui continebantur in lege, atque imprimis, ut offerret donaria, & victimas pro peccatis, &c.

Retorquetur
obiect.

Correctio Sa
per. obiectio
nis & falsæ
interpretationis.

Obiectio 5.

Heb. 8.

Omnis Pontifex ad offerendum munera & hostias cōstituitur. Vnde necesse est hunc (nempe Christū) habere aliquid quod offerat, inquit Apostolus. Ergo Christus se quotidie offert in cœlis pro nobis. Consequentia patet ex verbis illis Habere, & offerat: quæ non rem præteritam sed præsentem significant. Adde quæ aliquantū post sequuntur. Non in manufacta Sancta Iesus introiuit, exemplaria verorum, sed in ipsum cœlum ut appareat nunc vultui Dei pro nobis.

Heb. 9.

Responsio.

Errores Super
vis Obiectio
nis.

Locus obiectus exponitur.

In Cap. 8.
Epist. ad
Hebr.

Nego Consequens. Error est: falsa expositio loci citati. Sic enim locus ille interpretandus est: Necesse fuit hunc quoque habere aliquid quod offerret: vel, quod offerre debuerit. Et sic interpretatur qui inter scholasticos Doctores Pontificios habentur doctissimi, vt Thomas. Hæc enim vis est verbi ἀποσενεύχην, quo vitur Apostolus: quod quidem non significat tempus præsens, vt illi existimant: Doctores Grammaticis pœnas propterea daturi. Hoc igitur sibi vult Apostolus; Christum noui Testamenti Pontificem naturam humanam habuisse, vt eam semel pro nobis offerret, tum quum semel pro nobis in cruce mortuus est: ipsumque Christum verum Deum ac verum hominẽ, peracto illo vnico sacrificio, ad dextrã Dei Patris consedisse, vbi pro nobis interpellat.

Nec

Nec enim Christus fuit terrenus & legalis sacerdos, qui ex præscripto legis sacrificium offerret: sed nouo & perfectissimo sacerdotio defunctus, quum seipsum in cruce obtulit, finem imposuit legali sacerdotio: quostante, Christi sacerdotium stare nõ posset: quia figura cum veritatis exhibitione simul esse non potest.

Alter error in alio loco quem subiiciunt, non minus corrupto, falsa ipsorum expositione. Nam, apparere vultui Dei pro nobis, non est seipsum offerre & sacrificare: quandoquidem illud est huius effectum: quod facile fuit colligere ex ipsa serie contextus: *Ingressus est, inquit, in ipsum cælum* [videlicet posteaquam factus est victima pro peccatis nostris] *ut appareat in conspectu Dei pro nobis.* Sic Paulus, *Christus qui mortuus est, inquit, Rom. 8. imò verò qui etiam excitatus est, qui etiam est ad dextram Dei, qui etiam postulat pro nobis, & alibi. Vnus est mediator Dei & hominum homo 1. Tim. 2. Christus Iesus qui semetipsum dedit redemptionis pretium &c.* Adde quæ paulò pòst sequuntur apud nostrum Apostolum: *Vna, inquit, Heb. 10. pro peccatis oblata victima, in perpetuum sedet ad dextram Dei: Προσέβηκας, hoc est, posteaquam obtulit: non autem, assiduè oblaturus vt isti somniant. Cæterum vt omnes videant quàm syncerè ex Scripturæ locis argumententur, audiamus ea quæ continuò subiicit Apostolus, Neque, inquit, vt saepe offerat se- Hebr. 9.*

met ipsum, &c. Quid autem Pontificij? *Uti sepe offerat semetipsum*, inquit. Et hoc est, scilicet, ex Apostoli loco argumentari. Quamobrem fatis erit hoc vno incommo- do longè grauiissimo superiorem obiectionem obruere.

Incommod. & absurd. superioris obiectionis. Si sacrificium Missæ ex eo fit quòd Christus appareat nunc in conspectu Dei pro nobis (quòd Pontificij audent affirmare) & Christus assidue pro nobis apparet in conspectu Dei, quannuis Missa non assidue celebretur (quòd Pontificij non audent negare.) Sequitur: sacrificiũ Missæ sine Missæ sacrificio esse posse. Ita facilè redarguitur superior obiectio, adhibito instrumentũ
Missalis con- tradictio. strumento artis differendi, èẽ ἀντιμαχέων: quod est verum ac proprium flagellum earum obiectionum quas Pontificij nobis opponunt.
Inst. uimentũ èẽ ἀντιμαχέων.

Obiectio 6.

Heb. 9. Neceße est exemplaria quidem cœlestium his mundari: ipsa autem cœlestia melioribus hostiis quàm istis, inquit Apostolus, hoc est, pluribus Missarum oblationibus. Ergo in Missa fit verum & externum sacrificium. Consequen- tia patet, quia nomine cœlestium intelligit Ecclesiam & loquitur de hostiis, plurali numero.

Errores su- perioris obis- ctionis.

Responso.

Falsum est Consequens. Error idem qui supra

suprà; nempe, falsa loci Apostolici expositio. Primum enim, vocabulum, *θυσιας*, ab Apostolo vsurpatum, perperam illi exponunt de Missarum oblationibus: quia vocabulum illud significat victimam: oblationem autem significare Apostolus solet vocabulo *προσφορά*: Atque illa duo distinguenda sunt, vt patet ex eodem Apostolo: *Sanctificati sumus*, inquit, *per oblationem corporis Iesu Christi semel*. vbi vides, corpus Christi esse victimam, cuius semel oblatio facta est. Quare nomen hostiæ in hoc loco retinendum fuit: quod agnouit etiam vetus Interpres. Quia verò locus hie tum à veteribus tum à recentioribus, adeoque ab ipsis Scholasticis Doctoribus variè fuit expositus (quorum tamen nullus, qui modò Doctoris nomen mereatur, vocabulum *θυσιας* de Missarum oblationibus intellexit) neque patitur instituti nostri ratio, vt varias interpretationes, vel proferamus, vel excutiamus: nobis satis erit, nouam hanc, falsam & *ἐτερόδοξον* interpretationem, incommodis laceratam, ex huius disputationis teatro explodere.

Heb. 10.

Incommoda
& absur-
per. obiecti-
nis,

Cùm per *caelesti* Pontificij intelligant Ecclesiam post aliquot interpretes: aut Ecclesiam veteris Testamenti simul cum Ecclesia Christiana comprehendunt: aut non: Si non comprehendunt: nos sic ratiocinamur.

Sylog. ἀνα- I Quaecunque non mundata sunt melioribus
 707, 100, 810
 ἀδ' υναίου. illis hostiis de quibus Apostolus locutus est: ea
 nullū habuerūt accessum ad cœlestē hereditatē.

Ecclesia veteris Testamenti nō mundata
 est meliorib⁹ illis hostiis, & c. (inquiūt illi.)

Ecclesia igitur veteris Testamenti nullū ha-
 buit accessum ad cœlestē hereditatē, ἀδ' υναίου
 & perabsurdum.

Hebr. 10. Maior est perspicua ex his Apostoli ver-
 bis: Lex umbram obtinens futurorum, ijs hostiis
 quas singulis annis easdem assidue offerunt, nun-
 quam potest accedentes sanctificare: Item.

Heb. 7. Nihil sanctificauit Lex, & alibi. Dona sacri-
 Heb. 9. ficiāque offeruntur quæ non possunt conscientia
 sanctificare cultorem, & c.

Si malint veterem etiam Ecclesiam vnā
 cum Ecclesia Christiana comprehendere:
 nos rursus sic agemus.

2 Si Israëlitica Ecclesia mundata etiam fuit
 melioribus illis hostiis de quibus Apostolus locu-
 tus est: nec tamen fuit mundata Misarū obla-
 tionibus: certè meliores illæ hostiæ de quibus lo-
 cutus est Apostolus, non sunt Misarum oblatio-
 nes. Item.

3 Si verum est quod Pontificij dicunt, in Missa
 non plures esse hostias, sed vnā tantum: & lo-
 cum hunc Apostoli exponunt de pluribus hostiis:
 certè perperam hunc locum ad suam Missam
 accommodant. Discant enim ex Prima Philoso-
 phia præceptis, quænam sit inter vnū & plura
 contrarietas, Item.

Si locus Apostoli de pluribus hostiis esset intelligendus: ipse sibi contradiceret (quod absit.) Consequentia patet, Quia statim subiicit in illo ipso loco: *Neque, inquit, ut saepe offerat semetipsum, &c.* Ex quo efficitur, & Christū esse vnicam victimam: &, vnicæ illius victimæ vnicam quoque fuisse oblationem: vt & alibi. *Vna pro peccatis oblata victima, in perpetuum sedet ad dextram Dei, &c.*

Aut Apostolus in hoc loco oblationem Christi in cruce pro nobis factam intellexit: aut non. Si non intellexit: Ecclesia igitur non est mundata morte Christi (quod absit) ne mihi urgenda sint qua sequuntur apud Apostolum. Ex quibus manifestè colligitur ibi agi de unico Christi sacrificio. Si intellexit: quorsum igitur plures Missæ oblationes?

Quamobrem ita corrigamus errorem istius obiectionis.

Correctio superioris objectionis.

Apostolus pluralem numerum in hoc loco pro singulari vsurpauit: ed quòd in comparatione legalium victimarum versabatur. Hinc factum est, vt numerum multitudinis in vno comparationis membro vsurpatum, in altero retinuerit. Caterùm, pluralem numerum saepe pro singulari vsurpari in Scriptura, manifestum est: de qua enallage Doctores, præsertim Hebræi consulendi sunt.

Sed quia fortassis ægrè ferunt à nobis corrigi: saltem suorum magistrorū vocem au-

In cap. 9.
Ep. ad He.

diant. Sic enim Thomas, locum hunc Apostoli enarras: *Dicit, Hostiis, in plurali, inquit. Contra: Quia tantum est una hostia Christi: infra: Una enim oblatione consummavit in perpetuum sanctificatos. cap. 10. Respondeo: licet una sit in se: tamen pluribus hostiis veteris legis figurabatur.* Hæc Thomas, posteriorum monachorum imperitiam pro nobis edarguēs.

Obiectio 7.

Heb. 7.

Translato sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat, inquit Apostolus. Nulla igitur lex Dei sine sacerdotio esse potest. Et vi Consequentis: lex Evangelica non potest esse sine sacrificio. Hoc autem sacrificium, est sacrificium Missæ.

Consequentia patet propter relationem sacerdotij & sacrificij.

Responsio.

Errores superioris obiectio-
nis.

Nolo ad vitium referre istud concludendum: quando quidem (quod ad rem ipsam attinet) nemo nostrum hæcenus negavit sacerdotium novi Testamenti. Sed vim istam Consequentis planè repudio. Error est duplex, nempe *παρὰ τὸ ἐπιμένον* & Petitio principij. Nec enim sequitur: si aliquod est novi Testamenti sacerdotium: ideo in Missa fieri verum & externum sacrificium. Atque id est de quo inter nos quaritur, & quod hæc proponitur non probatum, sed tanquam postulatum. Nos verò affirmamus, Christum esse

unicum æternumque sacerdotem noui Testa-
menti: eiusque sacrificium in cruce peractū,
esse unicum, verum & reale ac propriè dictū
noui Testamēti sacrificiū, ad Christi æternū
sacerdotium relatè dictum. Atque ita vno
verbo vana hæc obiectionis Pontificiæ bul-
la in ventos abiit: quam nos etiam subiectis
aliquot incommodis redarguamus.

Si verum esset & necessarium sacerdotes Pon-
tificios esse veros sacerdotes, & in Missa fieri ve-
rum & externum sacrificium, quia nouum Testa-
mentum non potest esse sine Sacerdotio & sacri-
ficio: Sequeretur, solos Pontificios sacerdotes esse
veros sacerdotes noui Testamenti & Missa sa-
cificium esse solum noui Testamēti sacrificium,
nec vllum aliud posse reperiri. Quod si recipia-
tur (absit dicto blasphemia) nec Christus esset
sacerdos, nec ei v sacrificium in cruce factum, es-
set sacrificium noui Testamēti. & dicitur, blasphe-
mum, impium. Item.

Incomm. &
absurd. supe-
rioris obiect.

1.

Si verum sit: non posse esse sacerdotium quin
simul fiant externa sacrificia (quod isti volūt.)
Certè stare non poterit hoc argumentum Aposto-
li: Si lex planè accedentes sanctificasset, nonne, Heb. 10.
(inquit) hostia defuissent offerri? Hoc etiam sta-
re non poterit quod ait idem Apostolus: Vbi Ibid.
est remissio, non esse amplius oblationem pro
peccato. Item, Vnica oblatione consummatos Ibid.
fuisse eos qui sanctificantur. Item, Non ut Heb. 9.
sape offerat semetipsum, inquit, & pleraque li-
milia.

2.

Retorqueamus locum Apostoli in ipsos Pontificios, hoc modo.

*Retorquetur
obiecto.*

1 *Si Christus aternus sacerdos secundum ordinem Melchisedec suo tempore nobis exhibitus mutauit, tum legem, tum sacerdotium legis, quod quidem externum erat & sacrificiis externis unicum & perfectum Christi sacrificium representabat: Certè ferendi non sunt qui externum hodie sacerdotium & externorum sacrificiorum usum in Ecclesiam volunt reuocare. Item.*

2 *Si vetus sacerdotium translatum est, non in sacrificulos Pontificios, sed in Christum unicum Ecclesie Christianae Pontificem: & sacrificia legalia, in unicum ipsius Christi sacrificium: ut in hoc loco Apostolus copiosè confirmauit: certè locus hic Apostoli ad euertendum, non ad stabiliendum Missae sacrificium accommodandus est. Quamobrem huius loci à Pontificiis detorti corruptique nos ita verum sensum restituamus.*

*Correctio super
per. obiect.*

Posteaquam Christus sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec nobis fuit exhibitus: vnico illo sacrificio quod in cruce pro peccatis nostris obtulit, vetus sacerdotium & legalia omnia sacrificia abrogauit: eorum omnium substantia in ipso Christo remanente. Vt igitur legale sacerdotium suam rationem, modum, ritus denique suos habuit: ita noui Testamenti sacerdotium suam habet rationem, longè legalibus omnibus figuris præstantiorem. Nam in veteris Testamenti sacerdotioplures fuere sacerdo-

tes, iidemque mortales, & plura sacrificia: at sacerdotij noui Testamenti hæc est ratio & natura, vt vnus sit sacerdos, idemque æternus, nempe Christus: & vnicum sit, nempe Christi sacrificium, quo semetipsum in cruce pro nobis obtulit, factus sacerdos simul & victima: cuius quidem sacrificij semel facti & nunquam iterandi perpetua est efficacia.

Obiectio 8.

Agnus Paschalis fuit figura mysterij Eucharistiae: & Agnus ille sacrificandus erat & offerendus. Ergo in mysterio Eucharistiae Christus est sacrificandus & offerendus.

Consequencia patet: quia oportet inter figuram & veritatem esse similitudinem. Assumptum confirmat Paulus 1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus.

Responsio.

Falsum est Consequens: tum propter sua, tum propter Antecedentis vitia. Quod vt magis fiat perspicuum, agè, excutiamus Antecedens.

Duo proponuntur in Antecedente: vnum, agnum Paschalem fuisse figuram mysterij Eucharistiae: Alterum, Agnum Paschalem sacrificandū & offerendum fuisse. De vtroque figillatim nobis agendum est. Agnum Paschalem fuisse typum & figuram Christi, cuius sanguis semel pro nobis effusus nos ab æterno exitio liberauit, agnoscimus. Rursum

agnoscimus, Christum nobis offerri in sacro Cœnæ Dominicæ mysterio: sed non video quânam inde colligi possit, Agnum illum fuisse figuram mysterij Eucharistiæ: siquidem propriè loquimur, vti decet, quoties de rebus Theologicis accuratæ disputationes instituuntur: licet non ignoremus aliquot ex veteribus ita locutos fuisse: qua de re suo loco nobis agendum erit. Iam expressi sunt loci, ex quibus facillè intelligi potest, Agnum Paschalem Christum ipsum repræsentasse: ad eò vt ab aperta Scripturæ sententia nobis recedere non liceat.

1. Cor. 5.

Pascha nostrum (inquit Paulus) *pro nobis sacrificatum est*, nempe, *Christus* (id quod non sua sed nostra causa citantur

Exod. 12.

Pontificij) &, *Non confringetur vllum os ipsius*, inquit Moses de Agno Paschali quod

Ioan. 19.

in Christo impletum fuisse docet Ioannes. Quare ita statuendum est ex Theologicis

principiis: sacramenta veteris Testamenti figurasse, non nostra sacramenta, propriè: sed Christum ipsum: quem etiam ipsa noui Testamenti sacramenta nobis proponunt. Sit igitur hic Pontificiorum error: *Ἰεουδοχαίριμα* in Theologia: aut certè, quacunquetandem id interpretatione leniatur, *ἀκυρολογία*.

Addunt, Agnum Paschalem fuisse sacrificandum & offerendum: quod quatenus verum sit, dispiciendum est. Agnum illū fuisse mactan-

maetandum, passim legimus: sacrificandum, verò sacrificio propriè dicto, nusquam videas. Vocatur, inquis, Courban. Certè: sed hoc nomen generale est, quo legales omnes oblationes significabantur, vt videre licet Leuit. cap. 1. ver. 3. 10. 14. & cap. 2. ver. 1. 4. 5. 7. 14. & sexcenta similia. Vnde Marcus: *Corban, quod est donum*, inquit. Ampliùs dico: ipsum etiam nomen, *Zenach* (cuius vsus est frequentissimus in sacrificiis propriè dictis) aliquando vsurpari in caremonia Agni Paschalis, idque propter maetationem: Sed non propterea vetus illa caremonia fuit vnquam numerata inter sacrificia externa & legalia, quæ quidem propriè sacrificia dicta sunt.

Cùm igitur *Zenach* non tantùm significet sacrificium propriè dictum, sed etiam aliquoties ita latè sumatur, vt etiam spiritualia sacrificia significet (vt: *Sacrificans confessio-* Psal. 50.
nem. Item, *Sacrificia Deo grata Spiritus con-* Psal. 51.
fractus, &c. in quibus locis vocabulum illud vsurpatur) non rectè colligitur: Agnum Paschalem fuisse sacrificium propriè dictum, eò quòd aliquando vocatur vel oblatio, vel sacrificium: Et hic error est *παρά τὴν ὁμολογίαν*. Quid ergo? nimirum vt diuidicemus, quænam sint sacrificia propriè dicta, adeòque pro peccatis oblata (de quibus agunt Pontificij, quando volunt suam Missã esse verum & externum sacrificium propriè

*Ceremonia
agni Pascha-
lis non fuit
sacrificium
externum
propriè di-
ctum.*

*Missalis An-
dabatissimus.*

dictum & propitiatorium pro peccatis) non ex solo vocabulo ratiocinandum est. sed ex ipsa sacrificiorum propriè dictorum institutione. Ex quo fit vt dicamus, Agnum Paschalem non fuisse sacrificium propriè dictum: quandoquidem nec à solis sacerdotibus, nec ad altare mactabatur, nec aliquid obseruabatur eorum quæ Dominus faciendâ præceperat in sacrificiis offerendis. Ipsi autem Póntificij, quum sacrificium propriè dictum definiunt, nominatim hæc addunt: *Quum à delecto Ministro offertur*: adeò vt se ipsi refellant & pro nobis ad suam hanc obiectionem respondeant. Et certè, quanquam omnis cultus Deo, ex ipsius præscripto, exhibitus, suo modo, oblatio, donum & sacrificium spirituale dici potest: tamen diligenter considerandum est, quidnam fuerit in legalibus cæremoniis præcipuum ac primarium, vt inde dispicere liceat, quænam fuerint vera sacrificia in ipsa Dei lege instituta. In Agno Paschali, mactatio quidem videbatur ad vera sacrificia accedere, in quibus victimæ mactabantur: sed nemo non videt agnum fuisse mactandum, non vt Deo offerretur, & sacrificaretur (nulla enim ne minima quidè particula: Deo consecrabatur, quod in victimis legalibus solitū erat) sed vt ex eo Israelitæ vescerentur: vt perspicuum est ex ipsa institutione Exod. 12. & Num. 9. *Celebrabit, inquit, Pascha cum azymis & herbis amaris*

come-

comedent illud, &c. Quinetiam (quod à Pontificiis, vel non animaduersum, vel neglectum fuisse miror) quum Pharao permitteret Israëlitis sacrificium Deo facere, dummodo in Aegypto sacrificarent: negauit Moses id rectum esse, & apertè negauit Israelitas in Aegypto esse sacrificaturos. Atenim Israelitæ Pascha in Aegypto celebrarunt, vt testatur sacra historia. Quid igitur dubitationis superesse potest, quin cæremonia agni Paschalis fuerit à sacrificiis distinguenda? Sed de Antecedente huiusce obiectationis, nimis iam multa.

Consequēs igitur rectè negauimus: quod quidem peculiarem etiamnum errorem habet *παρὰ τὴν ἀνοσίαν τῆ ἐλέγχε*. Peccatur enim in ratione temporis. Ecquænam est enim hæc consecutio? Agnus Paschalis erat olim immolandus: ergo, Christus hodie immolandus est: propterea quòd Agnus ille fuit figura iam pridem exhibiti Christi. Imò verò (nisi ad Iudæos Pontificij transcunt) ita concludendum est potius: Christum fuisse quidem olim pro nobis immolandum: nūc verò immolatum fuisse: quemadmodum exponit Paulus, optimus veterum & legalium cæremoniarum interpres. *Pascha nostrum pro nobis sacrificatum est* (nempe) *Christus*. Non dixit, sacrificandum est, vel, immolandum, vel, offerendum: sed, sacrificatum est, inquit. Tum addit. *Itaque festū agitemus,*

non fermento veteri, nec fermento malitiæ & nequitia, sed non fermentatis panibus synceritatis & veritatis. hæc ille: quibus nos præclare docet, quinam fructus veteris illius cæremonia in Ecclesia Christiana remanserit. Nō enim, sacrificemus Christum, dixit, sed, festum agitemus, eo, videlicet, modo, quem subiicit, synceritate & veritate: vbi nihil externum, nihil crassum, sed omnia spiritualia nobis proponit.

*In ommoda
& absurd.
Superioris
obiectionis.*

Sentiant igitur Pōtificij incommoda sug
istius Conclusionis.

*Si consecrarium est: Christum esse immolan-
dum, eò quòd Agnus (qui figura Christi fuit)
olim immolari solitus est: Ergo re vera Christo
etiamnum hodie moriendum est: & eius sanguis
verè fundendus. Quia mactatio agni veram &
realem Christi mactationem & mortem signifi-
cavit: quemadmodum ex Apostolo audiuimus,
ad Gal. 4. Item.*

*Si verum est Christum esse immolandum ho-
die & offerendum, ut veritas figura agni Pa-
schalis respondeat: Ergo Christus sua morte non
impleuit legales typos & figuras, ad Gal. 4. bla-
sphemum, impium. Item.*

*Ergo stare nō possunt hæc Christi verba (quod
absit) de ipso agno Paschali differentis: Dico
vobis me non amplius comesturum ex eo: donec
completam fuerit in regno Dei. Quibus verbis
declaravit, veterem illam figuram morte
sua implendam fuisse: ad eò ut qui adhuc
implen-*

implendam illam vrgeat, is mortem Christi neget, quātū in ipso est. Qui quidem vnus est ex præcipuis Missæ fructibus.

Sed iam Pontificiorum obiectionē hoc modo in ipsos retorqueamus.

Si ex instituto Dei nihil reseruandum erat ex *Retorquetur
obiect.
Exod. 12.*
*agno Paschali: & Pontificij hostias in ipsorum
 Missa consecratae & pixide inclusas diligen-
 tissimè seruant: Ergo Agnus Paschalis non fuit
 figura sacrificij Missæ. Item.*

*Si Agnus Paschalis erat figura Christi, vt
 docet Apostolus: (quem citant Pontificij:) &
 Agnus ille sacrificabatur (id quod isti vehemen-
 ter vrgeat) & Christus morte sua legales omnes
 figuras impleuit (quod omnes verè Christiani
 agnoscunt:) Ergo Christus non est amplius sa-
 crificandus: & vi consequentis ruit Missæ sa-
 crificium.*

Superest vt corrigamus Pontificiorum argumentum, in hunc modum.

Agni Paschalis cæremonia (vt & reliqua *Correctio
obiect.*
*veteris Testamenti sacramenta) ad Chri-
 stum spectabat: ac propterea in vno Christo
 desit: qui sua morte ac resurrectione vete-
 ribus & legalibus cæremoniis finem impo-
 suit: ipsarū cæremoniarū substantia in ipso
 Christo remanente. Vetus autē illud Sacra-
 mentū, præter rei præsentis circūstantias, si-
 gnificabat etiā aliquando futurū, vt Christi
 sanguis pro nobis effunderetur, cuius ea est
 efficacia, vt nos à Satana & ab inferorum*

124 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
potestate factos tectos conseruet. Præterea
in Agni Paschalis celebratione adumbraba-
tur piorum hominum sanctimonia & inte-
gritas & ea quæ ad pœnitentiam carnisque
mortificationẽ pertinent, quemadmodum
Apostolus nobis exposuit. Sacramentũ au-
tem Cœnæ D. ipsum quidem Christũ nobis
proponit: sed non immolandũ: imò potius
semel pro nobis sacrificatũ & oblatũ Deo:
vt eum vera fide ac pœnitentia, recipientes,
à tenebrarum potestate liberemur.

1. Cor. 5.

Obiectio 9.

Omnia sacrificia à Prophetis prædicta, sunt legitima.

Sacrificium Missæ fuit à Prophetis prædictum.

Quare sacrificium Missæ est legitimum.

Maior est perspicua. Minorem probant loci sequentes.

*Psal. 110: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec, inquit Dauid de Christo prophæ-
tans. Ergo necesse est aliquod sacrificium in Ec-
clesia Christiana remanserit. Consequentia pa-
tet, quia sacerdos infert sacrificiũ. Christi autem
sacerdotium est perpetuum. Rursus: nisi se Chri-
stus sacrificauerit in Cœna incruentè sub specie-
bus panis & vini: certè Christus nusquam fun-
ctus est sacerdotio secundum ordinem Melchi-
sedec. Nam Melchisedec obtulit Deo panem &
vinum ita commemorante Mose, nec vnquam fit
mentio*

mentio ullius sacrificij cruenti quod Melchisedec Deo obtulerit.

Responsio.

Iam nos Pontificij adoriuntur Prophetarum testimoniis. Sed cum perspicuum sit ex superioribus, adeoque ex locis Apostolicis quos illi nobis obiecerunt, nusquam istud Missae sacrificium fuisse institutum: sequens Pontificiorum disputatio vna conclusione tolli potest, quam nos ita paucis comprehendemus.

*Quaecunque Propheta praedixerunt ad fidem superior syl-
& salutem Ecclesiae, & ad tempora novi Testa- logismus a-
menti pertinentia; ea Apostoli suis scriptis non vocat à Pō-
tantum proposuerunt, sed etiam copiosè explica- tificiis propo-
runt. situs vero Syl-
logismo tolli*

*Sacrificium Missae Apostoli suis scriptis non tur.
proposuerunt, nedum illud copiosè explicarint.*

Quare sacrificium Missae Propheta non praedixerunt: quippe quod nec ad fidem & salutem Ecclesiae, nec ad tempora novi Testamenti pertineat.

Nunc singulos locos expendamus quibus freti Pontificij nobis Prophetas, scilicet, opponunt; ac primùm de Melchisedeco nobis agendum est.

Vnum in Ecclesia Christiana esse sacrificium, nempe quod Christus aeternus sacerdos secundum ordinem Melchisedec pro nobis semel obtulit, & cuius sacrificij semel

*Errores super-
rioris obie-
ctionis de
Melchisedec*

peracti perpetua est virtus & efficacia: nos agnoscimus. Sed negamus inde effici, Christum esse sapius, idque in Missa, sacrificandum: neque hanc suam consequentiam isti probant. Si sacerdos est, inquit, est igitur sacrificium. Certè: sed quemadmodum sacerdos æternus est, ita huius æterni sacerdotis sacrificiū non est metiendum ex sacrificiis in veteri lege & ante legē scriptam vsurpatis: id quod sæpe antea confirmauimus ex Apostolo ad Hebræos scribente. Hæc est igitur natura sacrificij Christi, vt semel tantum fieri debuerit: & semel factum, vim nihilominus habeat perpetuam. Atenim, inquit, si Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec: Christus igitur sese sacrificauit in Cruentè in Cœna: Quis tandem, obsecrò? Quandoquidem simile quoddam sacrificium Melchisedec obtulit: inquit. Hoc igitur quam vim habeat, iam nobis considerandum est. Primum cum hunc locum Davidicum Apostolus copiosissimè persecutus fuerit, & comparationem Christi cum Melchisedeco accuratissimè nobis explicarit, neque tamē vllam fecerit istius sacrificij Missa mentionem: certè pudorem in Pontificiis desideramus, quos non pudet summum aliquod mysterium Apostolo incognitum obtrudere, vt, scilicet, suppleant quod ab ipso Apostolo prætermissum est. Quid enim? nonne

Factū Melchisedeci ad Missæ sacrificium trahi non potest.

id ad Apostoli propositum pertinebat? Imò, si Pontificiis credas, hoc fuit caput illius comparationis quam Apostolus proposuit. *Obiectio P^o Pontificiorum.* At infirmi tum adhuc erant Hebræi, in- quis, ac propterea nondum tanti mysterij capaces. Sic enim Apostolus, *De quo nobis Heb. 5. multa sunt dicenda, eaque difficilia explicatu: quandoquidem seges facti estis auribus. Ve-* *Responsio.* rum enim uero cum Apostolus illa difficilia intellectu paulò post in medium afferat, eaque copiosa oratione nobis explicet; quid te iuuabit tua isthæc obiectio? Quis autem ferat mirificam hanc interpretationem? *De quo nobis multus est sermo, & difficilis explicatu* (inquit Apostolus) hoc est (inquiunt Pontificij) de quo propter difficultatem tacere volumus. Imò verò, quò res est difficilior, eò se longiorem & accuratorem sermonem instituire uelle profite- tur: ac propterea Hebræorum attentio- nem eiusmodi præfatiuncula conciliat. *Obiectio P^o Pontificiorum.* Sed, inquis, non valet Consequentia: Si nihil ibi dixit Apostolus de sacrificio Mis- sæ, quum de Melchisedeco ageret: Ergo factum Melchisedeci ad sacrificium Mis- sæ non pertinet. *Responsio.* Atenim affirmo ego con- sequentiam ualere: & propono hoc theo- rema Theologicum, quod Pontificij nun- quam labefactabunt. Ex typis & figuris veteris Testamenti eatenus dogma aliquod *Theorema Theologicum.* statui posse, quatenus typos illos & figu-

128 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
 ras Apostoli claris expressisque verbis ex-
 plicarunt. Qua de re nos alibi plura di-
 ximus. Quamobrem si ex historia Mel-
 chisedeci velis ἀποδεικνύω & Theologicè
 differere: profer igitur Apostolicam ex-
 positionem; alioqui tua disputatio tantum
 erit allegorica, non autè Theologica: quan-
 doquidem si allegoriis ludere liceat; nus-
 quam pedem figas: sed semper incertus per
 hominum commenta ac placita vagaberis.
 Atq; id Academicis & Pyrrhonianis relin-
 quimus; quippe à Theologica πληροφορίᾳ
 prorsus alienum.

*Melchisede-
 cus panē &
 vinum Deo
 non obtulit.*

Genes. 14.

Secundò: Melchisedecum obtulisse Deo
 panem & vinum pernegamus: quod tamen
 Pontificij affirmant. Error istorum est:
 Ἰεὺδογραφίᾳ in Theologia. Nihil enim ta-
 le extat apud Mosen. Sic enim Moses: *Mel-
 chisedec rex Salem protulit panem & vinū. Et
 ipse erat sacerdos Dei Excelsi. Et benedixit ei,
 & dixit: Benedictus Abrā, &c.* Sic enim legē-
 dum & distingendum est ex Hebraico cō-
 textu: & retinenda propria significatio co-
 pulæ; quasi dicat, regem Melchisedecum,
 fuisse quoque sacerdotem: vt perspicuum
 est ex argumēto Apostoli ad Hebr. Hic igitur
 de oblatione & sacrificio verbū nullum.
 Proferre enim non est, sacrificare: neq; ver-
 bum Hebraicū, *Hotsi*, sacrificare & offerre
 significat: quod & satis intellexit vetus in-
 terpres, cui tantopere isti sunt additi. Sic
 enim

enim ille, *Melchisedec rex Salem proferens panem & vinum*, inquit. Rursus ecce alter error in vocabulo panis, quo Hebræi non panem tantum sed cibos cuiusque modi, instructamque mensam solent significare: quemadmodum norunt ij qui vel tantulum in ea lingua exercitati sunt. Protulit igitur Melchisedec panem & vinum ipsius Abrahami causa, cui voluit ita gratulari de parta victoria. Itaque Græcus interpretes dixit ἀπρως, numero plurali. At, inquis, dicuntur serui Abrahami comedisse de spoliis hostium. Quid tum? num propterea Melchisedeci munificentia locum habere non debuit? Afirmat Moses, inquis, Melchisedecum fuisse sacerdotem Dei Excelsi. Ita sit sanè: sed quis hanc conclusionem patienter audiat? Dicitur fuisse sacerdos: Ergo panem & vinum sacrificauit. Vide potius quæ sequuntur: nempe Melchisedecum benedixisse Abrahamo, & ab eo decumam ex omnibus accepisse (quæ diligenter expendit Apostolus) & facile iudicabis quamobrem Melchisedecus sacerdos fuisse dicatur. Itaque illius munificentia, regem decuit: benedicere autem & decimas accipere, decuit sacerdotem.

Tertiò: si daremus Melchisedecum panem & vinum obtulisse Deo (absit autem à nobis tam procul ab historię veritate recedere) nihil inde tamè efficerent. Error est *μύερον ἐρεπορευès* & planè absurdum. Nec enim ista

Genes. 31.
43-49.
Exod. 2.
Prouer.

Obiectio P^{ra}.
tific 3.
Respons.

Si Melchisedecus panem
Deo vinum
que obtulisset
nihil propter
ea Missa sa-
crificio acci-
deret.

consecraria sunt: Melchisedecus fuit figura
 Christ, & panem ac vinum Deo obtulit.
 Ergo Christus in sacra Cœna sese inuicentẽ
 obtulit Deo pro nobis: quod fit etiam hodie
 in Misse sacrificio. Obsecro te, vbinã Gen-
 tium Medium aliquod reperias quo isti ter-
 mini tam longẽ disiti copulari & coniungi
 possin? Facilius, mihi crede, polum Arcticũ
 (vt hoc mihi per Astrologos liceat) cum
 Antartico cohiuñxeris. Quis enim te im-
 primis docuit Melchisedecum fuisse figurã
 Christ? nonne Apostolus? At is comparat v-
 triusque personam, non autẽ sacrificium: sic
 enim ille, *Sine patre, sine matre, sine genere, nec
 initium dierum, neque vitæ finem habens: sed as-
 similatus filio Dei, manet sacerdos in perpetuũ
 & paulõ post. Qui non ex lege cuius mandatũ
 sit carnale factus est [sacerdos] sed ex vi indisso-
 lubilis vitæ.* En igitur in quo constituendus
 fit ille ordo de quo Psalter ab Apostolo ci-
 tatus: *Tu es sacerdos in æternum secundum or-
 dinem Melchisedec.* Nempe quod Melchi-
 sedecus, fuerit Rex simul & sacerdos, & tan-
 quam æternus nobis in Scriptura proposi-
 tus sit, ad õiẽ præstantior Abrahamo &
 eius posteris, vt ita figuram gereret Christi
 æterni regis simul & sacerdotis & præstan-
 tioris Leuiticis omnibus sacerdotibus. A-
 lioquin & alij plerique fuere sacerdotes: &
 ab ipsis Leuiticis sacerdotibus panis & vi-
 num aliquando offerebantur. Ex quo fit vt
 in

In quib. con-
 stituendus
 sit ordo Mel-
 chisedeci.

in re alia quàm in sacrificiis & oblationibus ordo ille Melchisedeci constituendus sit. Nam si oblationes & sacrificia spectes, non dubium est quin legalia & Aaronica sacrificia longè præstantissimè Christi sacrificium repræsentarint ac præsertim holocausta: ut docet Apostolus ad Hebr. nec sanè vlla panis oblatio tam expressè futurum Christi sacrificium repræsentare potuisset. Nam pati, mori, sanguinem fundere & mactari, panis non conueniunt.

Ut ergo Pontificios pudeat suæ absurditatis ita dicamus.

*Incommoda
& absurd. su
prioris obie-
ctionis.*

1 Si quia Melchisedec panem & vinum offerens fuit figura Christi (ut Pontificij existimant) sequitur Christum esse offerendum sub speciebus panis & vini: ut illi ipsi concludunt: Ergo simili ratione Christus esset offerendus sub earum omnium rerum speciebus quæ veteris Testamenti temporibus offerebantur Deo, ut Christum repræsentarent. Αδωάτο & horrendum. Item.

2 Si verum est quod isti dicunt: sequitur antiquorum sacrificiorum externam speciem in Ecclesia Christiana remansisse. Falsum & ἐτερόδοξον: sic enim potius Scriptura docet, veterum sacrificiorum substantiam nobis in vno Christo remansisse, sublata exteriori specie.

3 Si sacerdotium Leuiticum stetit usque ad mortem Christi (ut docet Apostolus) Et, stante illo sacerdotio, sola legalia sacrificia erant legitima (ut omnes pie agnoscunt.) Et Christus sacerdos

secundum ordinem Melchisedec ante mortem in sacra Cœna sacrificauit (vt Pontificij volunt.) Ergo sacrificium istud in Cœna factum, aut legale fuit, aut non legitimum. Vtrumque absurdissimum. Item.

4. Si oblatio & sacrificium Melchisedeci fuit figura Christi (vt Pontificij existimant,) Ergo hanc figuram aut Christus impleuit, aut non. Si impleuit: ruit igitur Missæ sacrificium: quod enim semel impletum fuit, quotidie implendum non est. Non impleuisse autem, quis vnquam Christianus ausit dicere? Hoc tamen sequitur ex Pontificiorum argumento. Item.

5. Si aduentu Christi exhibita fuit ea veritas cuius Melchisedec erat figura (ipsis Pontificiis assentientibus, aut certè, verbo negare non audèntibus) & nihilominus remanserunt species oblationis Melchisedeci, nempe species panis & vini (quod isti Transsubstantiatores volunt,) ergo figura & veritas simul stare possunt. Ἀδωξὸν & ἀρτιστοιόν.

Retorquetur
obiect.

Retorqueamus igitur in Pontificios argumentum ex Melchisedeco petitum.

Si Melchisedecus offerens panem & vinum Deo fuit figura Christi (vt affirmant) & Christus vnica oblatione in cruce facta veteres omnes figuras eò spectantes abrogauit (vt docet Apostolus) certè similitudo Melchisedeci ad Missæ confirmationē trahi non potest. Hæc enim figura vnà cum aliis abrogata fuit. Item.

2. Si oblatio Melchisedeci figura fuit Eucharistia

*vistia (ut isti autumant) certè Eucharistia à sacerdotibus Pontificiis offerri non potest. Consequentia patet: Nam debet manere relatio inter offerentem & rem oblatam; itémque, inter figuram & figuratum. At solus Christus fuit figuratus in Melchisedeco. A nullo igitur alio, præter Christum, Eucharistia offerri posset. Nec est cur proferant suos illos secundarios sacerdotes: semper enim Melchisedecum vrgebimus, quem vltos eiusmodi secundarios sacerdotes habuisse, ne ipsi quidem Pontificij audent somniare. Vis autem huiusce nostræ Conclusionis pendet ex his Apostoli verbis: *Illi quidem citra iusiurandum sacerdotes facti sunt, hic verò cum iureiurando per eum qui dixit ei: Iuravit Dominus & non pœnitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec.* Et aliquantò post.*

Heb. 7.

Lex enim homines constituit infirmos: at sermo iurisiurandi post legem concepti filium constituit qui in aeternum est sanctificatus. Hæc Apostolus. Solus igitur Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec: ac propterea, solius Christi fuit, id offerre quod oblatione Melchisedeci adumbratum fuit. Item.

Si oblatione Melchisedeci ntitur Missæ sacrificium: actum est igitur de Transsubstantiatione. Nam Melchisedecus dicitur protulisse non inane aliquod spectrum, vanaque panis & vini accidentia: sed panem & vinum. At Transsubstantiatio (quam volunt esse animã

3.

134 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
sacrificij Missæ) tollit panis & vini substan-
tiam. Iam si perit Transsubstantiatio: Missæ
igitur sacrificium animam exhalauit.

4.
Ex Canon.
Missæ.

Huc spectant hæc verba Canonis Missæ,
*Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam im-
maculatam, panem sanctum vite eterne & cali-
cem salutis perpetua supra qua propitio ac serene
vultu respicere digneris & accepta habere, si-
cut accepta dignatus es munera pueri tui iusti
Abel, & sacrificium Patriarchæ nostri Abrahe
& quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Mel-
chisedec sanctum sacrificium, immaculatam ho-
stiam.* Si offertur ipsum Christi corpus, quor-
sum igitur ista comparatio? Nonne veritas
est dignior sua figura? Quare, ex ipso Cano-
ne Missæ consequitur: id quod isti in sua
Missæ offerunt, non esse præstantius pane &
vino quæ ipsi volunt à Melchisedeco fuisse
oblata. Item.

5.
*Si ea quæ Melchisedecus obtulit (ut isti di-
cunt) non fuerunt tecta aliena forma & alienis
accidentibus: & in Missæ sacrificio (si Pontificiis
habeatur fides) Christus offertur tectus aliena
forma & alienis accidentibus: quomodo oblatio
Melchisedeci ad Missæ sacrificium pertinebit?
Nam si ea quæ videntur, offeruntur in Missæ:
certè panis & vinum in Missæ offeruntur: Si
aliud videtur & aliud offertur in Missæ: ergo
procul recedis à Melchisedeco. Etenim pre-
mo ego verbum Protulit, quò utitur Moses,
quum narrat Melchisedecum panem vinumq;*

protulisse. Aliud est autem, palàm aliquid proferre, quàm, id ipsum veiare & tegere ne oculis pateat. Item.

Si panem & vinum obtulit Melchisedecus (ut Pontificij contendunt) certè hæc non fuit oblatio pro peccatis, sed Eucharistica & gratiarum actionis. Sic enim ille: *Benedictus Deus excelsus qui tradidit hostes tuos in manum tuam.* Itaque sequeretur ex ipsorum Pontificiorum argumento: Missæ sacrificium esse tantum *ἰν ἁγίῳ μὲν*, non autem propitiatorium pro peccatis. Item.

6.

Ex iis quæ passus est didicit obedientiam: Et consummatus factus est autor salutis æternæ omnibus qui ipsi auscultant: cognominatus à Deo Pontifex secundum ordinem Melchisedec (inquit Apostolus) Cum igitur Christus non fuerit consummatus in sacra Cæna: certè non fuit cognominatus sacerdos secundum ordinem Melchisedec respectu sacre Cæne, quemadmodum Pontificij falsò tradiderunt. Sed de his hætenus: pleraque enim huiusmodi afferri possent.

7.
Heb. 5.

Corrigamus igitur errorem Pontificiorum hoc modo: *Correctio obiectionis.*

Quandoquidem Melchisedeci cum Christo collatio, non temere & humano arbitratu, sed ex ipsa Scriptura depromenda est: ita statuere debemus: Melchisedecum gessisse figuram Christi, quòd fuerit rex simul & sacerdos, quòd proponatur tanquam

æternus, denique quòd maior fuerit Abrahamo, ac proinde Leuiticis sacerdotibus ipsius Abrahami posteris. Id quod perspicuum est, tum quia Abrahamo benedixit, tùm quia accepit decimas ab Abrahamo. Ex hac autem collatione efficitur: Christum sacerdotem secundùm ordinem Melchisedec, etiam adhibito iureiurando à Deo constitutum, omnibus Leuiticis sacerdotibus esse longè superiorem: in quo vno sacerdotium remansit, adeò, vt neque Pontificij sacerdotes possint, nec ipsum Missæ sacrificium constitui, quin Christus de suo æterno sacerdotio deturbetur: quod absit.

Obiectio 10.

Malach. 1. *Ab ortu Solis vsque ad Occasum magnum est nomen meum in Gentibus & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in Gentibus: dicit Dominus exercituum. Hæc Malachias. Ergo sacrificium Missæ est legitimum. Consequentiã patet: quia munda illa oblatio quam dicit offerendam in omni loco, non potest aliter intelligi iuxta mentem Prophetæ, quàm de mundissima oblatione corporis & sanguinis Christi qua in omni loco offertur, videlicet, in sacrificio Missæ: quæ admodum Malachias prophetauit.*

Responsio.

Erroresuperioris obiect.

Consequens est falsissimum. Error: Petitio principij. Quis enim illis concesserit, Missæ obla-

oblationem mundam esse? Plana est autem Malachiae sententia de spirituali Dei cultu differentis, qui potissimum eluxit Ecclesiae Christianae temporibus, quum Gentes Evangelicam praedicationem amplexe sunt. Eò spectant haec verba, *Magnum nomen meum in Gentibus*, bis repetita; qui mos Hebraeorum est, ut id quod proponunt, melius inculcent. Huc adde: *Ab ortu Solis, usq; ad Occasum*, itemque: *In omni loco*, inquit. Legalis enim Dei cultus vnius Gentis finibus continebatur, & ipsa externa sacrificia in vno tantum loco fiebant ex verbo Dei. Quare manifestus est sensus huius Prophetiae: quae nihil habet cum Missae sacrificio commune.

Locus Malachiae exponitur.

At, inquis, meminit sacrificij & oblationis. Ut respondeam: primum recitabo locum Malachiae ex Hebraico contextu, tum excutiam quantum valeat haec obiectio. *In omni loco*, inquit, *incensum oblatum nominis meo, & oblatio munda*. Haec ille: utitur autem vocabulo, *Mincha*, quo certum aliquod legalis oblationis genus significabatur, ut videre licet apud Mosen. Omnia igitur haec vocabula ad legalem cultum proprie pertinent. Iam attendamus quorsum euadat Pontificiorum argumentum. Meminit Malachias incensi & oblationis *Minchae*: praedixit igitur futurum Missae sacrificium. Cedo mihi *Μίσθον* huiusce Conclusionis. Qui dicit incensum & oblationem, is-ne, obsecro, dicit

Obiectio Pontificiorum. 1.

Responsio.

Mincha.

Leuit. 2.

Missæ sacrificium? Ecce, igitur, vides te nihil posse ex Malachia efficere, nisi antè demonstraueris, sacrificium Missæ esse illud incensum & illam ipsam oblationē de qua Malachias locutus est: atque ita, qui tibi videbaris metam attingere, hæc es adhuc in ipsis carceribus.

Secundus error παρά τῶν ὁμωνυμίαν. Cùm enim vocabula quibus vitur Malachias variè accipi possint, & sicut ἐκ τῶν πολλῶς λεγομένων (possunt enim accipi, vel propriè, vel figuratè) isti tamen ea perinde accipiunt, ac si rem vnā tantùm significarent. Quare iam obruamus incommodis ineptam illam Conclusionem, & ipsos Pontificios deprehendamus ἐν ἀντιφάσει, hoc modo:

Incommoda
& abstrusa
perio. obiect.

1 Nomina incensi & oblationis à Malachia usurpata, aut intelligenda sunt propriè: aut, metaphoricè: si propriè: ergo Malachias de cultu legali locutus esset, ac proinde locus hic ad noui Testamenti tempora non pertinere. Si metaphoricè: & illa nomina de Missa intelligenda sunt. Ergo Missa est sacrificium metaphoricè dictum: ac propterea non reale, verum & externum sacrificium: quod tamen illi affirmant: aut, Propriè dictum, & Metaphoricè dictum idem sunt nec vlla ratione distinguuntur. Ad ὡς ἔστω.

Reuocent igitur in memoriã quo pacto nobis explicarint homonymiam vocabuli sacri-

sacrificij: nimirum, sacrificium metaphoricè dictum, significare cultum interiorem & ea quæ spectant ad vitæ sanctimoniam: Missam autem esse sacrificium externum & propriè dictum. Hæc, inquam, se cum reputent: ac tum dent operam, suis argumentis conciliandis. Item.

2 Si incensum ad novi Testamenti tempora relatum, ipsis Apostolis interpretibus, nunquam de externa incenso, semper autem de spirituali cultu intelligendum est: idem profectò de oblatione Mincha dicendum erit: propter contextum orationis, & utriusque vocabuli coniunctionem.

Atque ita locus Malachia de spirituali cultu intelligendus erit. Quem si velint sua Missa accommodare: externo igitur sacrificio renuntiare necesse est: aut, externum, & internū, idem erunt. Ad w^a Lev.

Assumptum patet inductione. Data sunt Apoc. 8. illi, inquit Ioannes, incensa multa ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum, &c.

Habentes singuli citharas & phialas aureas Apoc. 5. plenas suffituum quæ sunt preces sanctorum.

Accepi ab Epaphrodito quæ à vobis missa Phil. 4. sunt, odorem bonæ fragrantie, inquit Paulus, & quæcunque eò spectant, ferant Pontificij evs^o iv, si possint. Item.

3 Si quia Malachias de temporibus novi Te-

stamenti verba faciens, mentionem fecit incensi & oblationis Mincha, idcirco externa quadam & realis oblatio constituenda est: Ergo simili ratione quia Esaias de his ipsis temporibus verba faciens prædixit fideles ascensuros in montem Sion, aliquid tale constituendum erit in Ecclesia Christiana. Item.

Esa. 2.

Esa. 66.

Quia idem Propheta prædixit fore ut veri Israëlita offerantur Deo tanquam oblatio Mincha, idq; Hierosolyma super montem sanctum Domini: idcirco ipsi homines erunt externo sacrificio & externa oblatione Deo offerēdi. Item.

Esa. 60.

Quia idem Propheta amplitudinem Ecclesie Christiana describens, prædixit futurum, ut porta ciuitatis Hierusalem nunquam claudantur, ut illuc afferatur fortitudo Gentium, & c. idcirco Hierosolyma quadam externa & terrestri erit hodie constituenda. Item. Quia Zacharias agēs de Christiana Ecclesie temporibus dixit futurū ut fideles ascendant Hierosolymam, festum Tabernaculorum celebraturi, & ibi sacrificent, & carnes coquant in lebetibus, & c. idcirco res eiusmodi sunt in Ecclesiam Christianam reuocāda. Quæ omnia quis non videt esse ἀδύνατα & absurda? Nec Pontificij rationem vllam dissimilitudinis proferre possunt.

Zach. 14.

Obiect. Pontific. 2.

At enim, inquit, Si locus Malachia de spiritali oblatione exponatur, quomodo dicitur munda oblatio? vos enim ipsi dicitis, etiam piorum opera immunda esse. Respondeo Malachiam opponere mundam illam

Rest.

illam oblationem, de qua loquitur, Iudæorum peccatis, qui sacrificia non ita uti decebat, offerebant. *At vos, inquit, polluistis ipsum* videlicet *nomen meum &c.* Quare cultus Dei exhibitus secundum verbum ipsius, per se mundus est. Quanuis autem in fidelibus multæ adhuc maculæ hæreant: quia tamen sacrificia spiritualia offerunt Deo per Christum, qui suo sanguine Ecclesiam mundavit ut eam sifteret sine macula & ruga, inquit Apostolus: idè piorum oblatio munda est. Sic enim Apostolus ad Heb. *Per ipsum Christum, inquit, assidue offeramus Deo sacrificium laudis.* Et Petrus, *Ipsi quoque velut vini lapides ædificamini, inquit, domus spiritualis, sacerdotium sanctum, ad offerendum spirituales hostias acceptas Deo per Iesum Christum.* Et Paulus dicit se esse Ministrum apud Gentes, *Ut oblatio Gentium fiat accepta, sanctificata per Spiritum Sanctum.* Et alibi. *Velim, inquit, viros precari in quouis loco puras manus attolentes.* Itèmq. *Ut sistatis, inquit, corpora vestra hostiam viuam, sanctam, acceptam Deo.* Atque ut ad Prophetas reuertamur: Quum Esaias prophetat de hominibus Deo per Euangelij prædicationem offerendis, ait perinde id fore, ut si oblatio Mincha Deo in mundo vase offeratur.

Verum enim uero, inquit, loquitur Malachias de re sæpius facienda, quandoquidè usurpat tempus præsens: quum dicit, *Offertur.*

Malach. 1.

Ephes. 5.

Heb. 13.

1. Pet. 2.

Rom. 15.

1. Timo. 2.

Rom. 12.

Esa. 66.

Obiectio 2.

1. 3.

Resp.

Gentes autem semel vocatae sunt. Primum inepta est hæc ratiocinatio. Nam si velint hanc Prophetiam ad tempora noui Testamenti referre: necessario dicendum erit, præfens tempus pro futuro usurpari: atque ita rem significari aliquantò post futuram, fuit enim Malachias Prophetarum vltimus, ac proinde omnium proximus salutiferæ Christi exhibitioni. Præterea, non restringimus hanc Prophetiam ad primam illam vocationem Gentium, quum primum illis oblata fuit Euangelij prædicatio (quod tamen nondum etiam planè absolutum est) sed eâ generaliter intelligimus, de spiritali cultu & de spiritalibus Christianorum sacrificiis, quæ omnia vno oblationis nomine significauit Malachias: vt quum Psaltes dixit, *Sacrificium & oblationem noluisti*, omnia legalia sacrificia, & omnes legales oblationes intellexit. Et Paulus ea omnia quæ ad piorum sanctimoniam carnisque mortificationem pertinent, vocauit, *hostiam viuam, sanctam, acceptam Deo & cultum rationalem.*

Psal. 40.

Rom. 12.

Retorquetur
obiectio.

Retorqueamus locum hunc in Pontificios, hoc modo.

Nihil quod destituitur verbo Dei, oblatio munda esse potest.

Missæ sacrificium destituitur verbo Dei.
(vt patuit ex superioribus.)

Quare Missæ sacrificium oblatio munda esse non potest. Et vi Consequentis locus Ma-

luchie de Missae sacrificio non est intelligendus. Item.

2 *Si oblatio Mincha de qua loquitur Malachias intelligenda est de Missae sacrificio (ut Pontificij flaman) certè in Missae sacrificio offertur panis, non autem corpus Christi.*

Consequentia patet: quia Mincha propriè significabat rerum inanimatarum oblationem, ut constat ex Leuitic. 2. & c. Quamobrem hunc Pontificiorum errorem corrigamus & Malachiam ab eorum falsa interpretatione vindicemus, in hunc modum:

Quum Malachias Iudæorum vitia, re- Correctio
rumque sacrarum contemptum gravissimè ^{superioris}
reprehenderet, & spirituales Dei cultum ^{obiect. ex i-}
in Ecclesia Christiana futurum, adeoque ^{plo loco què}
ipsam Gentium vocationem prædiceret: ^{obijciunt.}
allosit ad legales ceremonias, & earum vocabulis usus est, nempe incenso & oblatione Mincha: Qui Prophetarum mos est: & quod ad eò ipsi etiam Malachiae paulò post vsuenerit, ita de noui Testamenti temporibus loquenti. *Filius, inquit, Levi emundabit & excoquet ut aurum & argentum, & offerent Domino oblationem Mincha in iustitia, & ac-* Mal. 3.
cepta erit Domino oblatio Iuda & Hierusalem, ut diebus antiquis & annis prioribus. Quamobrem incensi & oblationis nominibus intellexit cultum illum, quem fideles post adventum Christi iussi sunt exhibere Deo.

144 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
 Cùm autem nullum externum & reale sacrificium Christus in Ecclesia Christiana instituerit: locus hic Malachix ad commentitium Missæ sacrificium detorqueri nõ potest: quem nos ex scriptis Apostolicis, non autem ex humanis somniis, exponere atque intelligere debemus.

Obiectio II.

Esa. 61.
Esa. 66.
Esa. 36. Vos autem sacerdotes Dei vocabimini, inquit, Esaias. Et rursus: Assumam ex eis in Sacerdotes & Leuitas. Item.

Adducam eos in montem sanctum meum & iustificabo eos in domo orationis mee. Holocausta eorum & victimæ placebunt mihi super altari meo, & c. Ergo Missa sacrificium est legitimum.

Consequentia patet. Nam hæ Prophetiæ de temporibus Ecclesiæ Christianæ intelligendæ sunt, in qua futuros esse sacerdotes, futuræque altaria Esaias prædixit: ac proinde futurum etiam externum sacrificium. Hoc enim postulat relatio inter Sacerdotes, altare, & ipsum sacrificium.

Responsio.

Errores superioris obiecti. Fallit Consequentia. Error est: tum *παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν*, tum etiam *παρὰ τὴν ἀγνωσίαν τῆς ἐλέγχου*: nec enim eo modo sumunt vocabula, sacerdotis, &, altaris, quo ab Esaiâ usurpata sunt. Idem igitur planè respondeo quod suprâ: videlicet, cultum spiritualẽ futurũ noui Testamenti temporibus ab Esaiâ pro-

proponi figuratè: idque, nominibus quæ ad legalem cultum propriè spectabant, per allusionem vsurpatis. Quare superior refutatio in hanc etiam objectionem quadrat. Et enim si nomina illa metaphoricè accipièda sunt: nihil iuuant Missæ sacrificium, quod illi externum & propriè dictum esse volunt. Ne mihi repetendum sit ex arte differendi & *διαλεκτικόν τῶν μεταφορῶν*, aut (quod fortè illis futurum est gratius) proponendum hoc Scholasticorum dogma: *Symbolicam Theologiam non esse argumentatiuam.* Quòd si nomina illa sint propriè accipièda: regredimur ergo ad Iudæos, de cœlesti in terrestri Hierosolymam deturbati. Iam igitur nobis templum Hierosolymitanum extruendum est, & erigendum altare, & sacerdotes è tribu Leui undique conquirendi (si modò inueniri possint) vt ita iuxta locos illos Propheticos, nō in omni loco (vt paulò antè ex Malachia efficere volebant) sed Hierosolymæ tantùm, & ad altare ibi constitutum, nec iam ab ista sacrificulorum turba promiscua, sed à solis Iudæis è tribu Leui oriundis Missa celebretur.

Significantur sacrificia, inquis: propter vocabulorum relationem. Respondeo: cùm vocabula figuratè vsurpentur: sacrificiū quoque figuratè esse intelligendum: idque, vi ipsius relationis. Hoc autem connexum: si est sacrificium, est igitur sacrificium exter-

*Obiectio 1.
sic 1.
Respons.*

num: fallit *παρὰ τὸ ἐπιμένον*. Nouum enim Testamentum habet sua sacrificia; nempe spiritualia, vt antè à nobis dictum est. Quam obrem (ne rem actam agere videamur) ita corrigamus falsas Pontificiorum interpretationes.

Correctio superioris obiecti.
 Esai. 61.
 1. Pet. 2.
 Esai. 66.
 Heb. 7.
 Rom. 15.
 Es. 66.
 Es. 56.

Esaias de Christiana Ecelesia prophetas: *Vos autem, inquit, sacerdotes Dei vocabimini:* non de sacrificulis Pontificiis loquens: sed de piis omnibus, de quibus Petrus Esaiæ interpres locupletissimus: *Vos, inquit, gens electum, regale sacerdotium, &c.* Nam apud Esaiam, qui non sunt sacerdotes appellandi, illi dicuntur alieni, & filij peregrinorum. Quam oppositionem Pontificij non animaduertunt. Idem Esaias prædixit noui Testamenti temporibus assumendos ex fidelibus sacerdotes Leuiticos (nec enim extat copula in contextu Hebraico) non quòd stare debeat sacerdotiũ Leuiticũ (est enim mutatum, inquit Apostolus,) sed ita significauit Esaias ministeriũ Euangelicũ Leuitico successurũ. Sic enim Paulus Gentes sacrificabat Deo (vti ille ipse testis est) quũ eas ad Euangelij cognitionem adducebat. Denique meminit Esaias Sionis, templi, holocaustorum & altaris, non vt in Ecclesia Christiana futurum aliquod externũ sacrificium denotaret: (quis enim hæc vnquam iuxta literam, ac nõ potius figuratè intelligat, nisi Iudaizet?) sed vt proposita legalium caeremoniarũ imagine,

ne, cultum spiritualem in Ecclesia Christiana futurum adumbraret. Sic ille ipse Esaias prophetavit altare futurum in media Aegy- Esa. 19.
pto: de publica veræ religionis professione, non autem de innumerabilibus Pontificiorum altaribus verba faciens. Sic alibi de cultu spirituali Ecclesiæ Christianæ differens:

Omnes oves Cedar congregabuntur tibi, inquit: arietes Nebaioth ministrabunt tibi: ascendent super altare meum ad beneplacitum, & domum maiestatis meæ decorabo. Esa. 60. Sic etiam Apo. 8. 9.
Ioannes mentionem fecit cœlestis altaris, 14.thuribuli, suffitus, templi, atrij exterioris, ipsius etiam arcæ fœderis & aliorum eiusmodi: quæ si verba ipsa spectes, ad vetus Testamentum pertinent: cum tamen sub illo velo nobis Apostolus ea proponat, quæ ad novum Testamentum referuntur. Quæ si Pôntificios non mouent: saltem ipsi se audiant, qui hunc Dauidicum versum identidem in suis templis repetunt. *Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.* Psal. 51. Quæ verba, ut nostris temporibus accommodentur, esse de spiritualibus, non autem externis sacrificiis intelligenda, credo, non negabunt. Nisi fortè, vitulorum nomine, suos sacrificulos intelligant, ad sua illa altaria mugientes, & Evangelicæ veritati, quantum in ipsis est, obstrepentes.

Obiectio 12.

A tempore quum ablatum fuerit iuge sacri- Daniel. 12.

148 DE VNICO CHRISTI SACRIF-
ficium & posita fuerit abominatio in desolatione,
dies mille, ducenti, nonaginta, inquit Daniel:
Ergo Missa sacrificium legitimum est.

Consequencia patet. Nam hic locus intelligē-
dus est de fine mundi, ut perspicuum est ex ante-
cedentibus, ubi loquitur Daniel de mortuorum
resurrectione. Illis igitur nouissimis temporibus e-
rit iuge sacrificium auferendum, Antichristo se-
niente. Quod quidem sacrificium Missam signi-
ficat. Nam spiritualia sacrificia Christianorum
multa sunt & multiplicia. Hoc autem sacrificium
est iuge: hoc est idem, simplex eodemque modo sa-
pius repetendum.

Responsio.

*Erroresupe-
rioris obiecti.*

Ridicula est Consequencia, cuius præci-
puos aliquot errores recensebimus.

*Obiectio Pō-
tifici. 1.*

Primus error. Quod ea quæ dicuntur de
iugi sacrificio auferendo, præcisè restringūt
ad tempora Antichristi. Nam in cap. 11. Da-
niel fecit mentionem iugis sacrificij tollē-
di, & ponendæ abominationis, iisdem pror-
sus vocabulis usurpatis, quibus vitur in hoc
cap. 12. de quo disputamus. At illum locum
plerique de Antiocho exponunt: alij, ut ex
Pontificiis permulti, referunt ad vltimū ex-
cidium vrbs Hierosolymæ. Cur ergo non
patientur, locum hunc cap. 12. nos de vltimo
etiam illo excidio intelligere? Atenim, in-
quis, paulò antè meminit resurrectionis
mortuorum, nempe dicto cap. 12. ver. 2. Re-
ctè sanè: & hoc ipsum argumentum premo:
nedum

Respons.

nedum me à sententia dimoueat. Cùm enim illa abominatio desolationis fuerit ante diē nouissimū futura: sequitur necessariò, quod ait Daniel in hoc cap. 12. ver. 11. de abominatione desolationis, esse ad ea quæ antè dixerat, referendum: ita vt hîc tantummodò spatium temporis addatur. Quinetiam verbum præteriti temporis *Husar*, hoc est, sublatum fuit, quo Daniel in hoc loco vsus est, cùm in cap. 11. futurum tempus vsurpauerit: nostrâ hanc sententiam planè confirmat. Quid porò responsuri sunt Christo, locum hunc Danielis apud Matthæum citanti, his verbis? *Quum uideritis abominationem desolationis qua dicta est à Daniele Propheta positam in loco sancto (qui legit animaduertat) Tunc qui fuerint in Iudæa fugiant in montes &c.* Ex quibus omnib⁹ intelligi potest, nihil esse causæ quamobrem hæc Danielis Prophetia ad Antichristi tempora restringatur: cùm potius certis argumentis effici possit, Danielis uerbi propriè, & ut sonant, esse de iugi sacrificio legali accipienda: quod interruptum fuit Antiochi temporibus, & postea penitus sublatum, quum urbs Hierosolyma ab Romanis euersa & excisa est. Hoc autem si per applicationem plerique Doctores extendunt ad Antichristi tempora: ut fateor id cum fructu fieri posse: ita pernego, ex hac applicatione, vel dogma aliquod fidei constituendum, vel, propriam significationem uerborum Da-

Matth. 24

150 DE VNICO CHRISTI SACRIF.
nielis peruertendam esse.

Secundus error *κατὰ τὸ ἐπόμενον*. Fac enim Antichristi temporibus sublatum iri iuge sacrificium (vt vis) Ecquid hoc ad Missę sacrificium? Proferant locum Pontificij, ex quo bellam hanc suam interpretationem, aliqua saltem verisimilitudine cõ firmant. Re deamus igitur ad superiorem refutationem, quam ante iam aliquoties adhibuimus: ac Pontificios rogemus, an velint vocabulum *Thamid*, hoc est, iugiter (quod de iugi sacrificio plerique intelligunt: alij latius, de toto legali cultu exponunt) esse à Daniele in propria significatione vsurpatum, nec ne? Si illud malint: Missa igitur erit Iudaicum sacrificium. Si nolint: cur igitur vrgēt propriam significationem sacrificij, cum ne ipsum quidem sacrificij vocabulum extet in hac Danielis Prophetia? Patiantur sanè, si iuge sacrificium metaphoricè vsurpatum sit: id nos de illo sacrificio intelligere, quod Ecclesię Christianę temporibus conuenire, ex Apostolica doctrina didicimus. Quid igitur mirum si, Antichristo sæuente, publicus Dei cultus ex ipsius verbo præscriptus, & exterior verę religionis professio ac forma sublata fuit? Quinetiam ex hac applicatione ad Antichristum, labefactatur aliud commentum Pontificiorum de visibili Ecclesię successione nunquam interrumpenda, qua de re nos alibi disputauimus.

Pontificiorū
Andabatij-
mas.

mus. At, inquit, sacrificia Christianorum spiritualia, sunt multiplicia. Iugè autem sacrificium, vnũ & simplex esse oportet. Ego verò potius audio Paulũ affirmantem vnã esse fidem & vnũ Baptisma. Atque inde colligo in Ecclesia Christiana vnã esse veritatẽ, ac propterea vnus veritatis vnã esse exteriorem professionem. Habeant ergo Põtificij illam multiplicitatẽ: quorum fides humanis statutis, iisdẽmque variis ac multiplicibus, non autẽ vno Dei verbo nititur. Quãquam, quid sibi volunt, quũ Missæ sacrificiũ simplex esse dicunt? Quid enim vnquam tã varium, multiplex & multiforme offerri possit? Nam vt taceam de Græcorũ & Armenorum Missis, nec proferam multiplices, tum Episcoporum, tum Cardinaliũ ceremonias, si quando fortè dignantur ad sua altaria accedere: affirmo, nullã esse, ne minutulorum quidem Monachorum sectam, quæ non peculiarem aliquem ritum seruet in suo Missæ sacrificio faciendo. Etenim (vt sexcenta alia prætermittam) hic musitando, ille voce altiori Missam exorditur: alius stans, alius verò pronus, alius denique totus ad terram abiectus prostratusq; (iuxta illud poëtæ: Prociabit humi bos) ad altare accedit. Quid porro commemorem Missas de sanctis (quarum vnãquæque suam habet verborum conceptã formulã) Missas pro defunctis & innumerabilia eiusmodi Pontif. somnia? quibus scilicet

Obiectio Põ-
tif. 2.
Respons.
Ephes. 4.

Missarum
multiplici-
tas.

suae Missae simplicitatem nobis haecenus cōmendarunt. Haec igitur Pontificiorum obiectio quanti sit ponderis spero satis esse manifestum.

Superest vt incommodis propositis hunc errorem magis, magisque refellamus: ac primum id audiamus quod isti maximum incommodum esse ducerent.

*Incommod.
& absurd. su-
perioris obis.*

1.

Si iuge sacrificium de quo Daniel locutus est, de sacrificio Missae intelligendum est: Ergo, unicam in toto terrarum orbe Missam celebrari oporteret & in vno tantum loco, & bis in die: matutine videlicet & vesperi: atque ita vespertina Pontificiorum cantiones in Missam conuerterentur: quod illi non ad vltimum modo sed etiam flagitium existimarent. Consequentia patet: quandoquidem ea fuit olim ratio iugis sacrificij, vt videre licet Exod. 29. 1. Chro. 16 &c. Item.

2.

Si locus Danielis precisè de Antichristo intelligendus est, & dierum numerus tres annos & sex menses significat: quibus exactis, & interimendus sit Antichristus, & futura mortuorum resurrectio, vt Pontificij tradunt: Ergo poterit praesciri non solum, tempus, verum etiam dies ipse nouissimi aduentu Christi. Ad vltimum, ex his Christi verbis, De die illo & hora nemo scit. Qua de re plura diximus alibi quum de vera Ecclesiae successione ageremus.

Marc. 13.

Correctio superioris obiect.

Vt igitur istum errorem corrigamus, ita statuendum est.

Quando-

Quandoquidem eam Danielis Prophe-
tiam, quam nobis obiiciunt Pontifici, con-
stat esse perdifficile: idque vel ex ipso Da-
niele, cuius hæc verba sunt, *Audivi*, inquit, *Daniel. 12.*
sed non intellexi: æquum est, nos in eius in-
terpretatione, magna cum reuerentia ver-
fari: diligentérque cauere, ne temere eam
tractantes, aliquid inde colligamus, quod
aliis Scripturæ locis planis ac dilucidis re-
pugnet. Cùm igitur Daniel de futuris Ec-
clesiæ persecutionibus, iisdémq; longè gra-
uissimis prophetarit: quanam illæ, vel iam
præterierint, vel adhuc futuræ sint, nec cu-
riose quærendum, nec temere definiendum
est: Sed ea demum sunt affirmanda, quæ cum
expressis Scripturæ testimoniis cõueniunt.
Præclarè enim Augustinus, quum hunc Da-
nielis locum in manibus haberet, & de no-
uissimo Christi aduentu differeret: *Mibi* *Ad Hefych.*
quisquam non videtur errare, inquit, *quum a-* *Ep. 80.*
liquid nescire se scit, sed, quum se putat sci-
re, quod nescit.

Obiectio 13.

*Sacrificium Missæ ipsis Apostolorum tem-
poribus ab Ecclesia Christiana celebratum est:
Est igitur legitimum.*

Antecedens probatur ex his locis.

Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, *1 Tim. 2.*
orationes, postulationes, gratiarum actiones pro *Epist. 59.*
omnibus hominibus, &c. ex Augustino.

Ministrantibus illis Domino & ieiunantibus. Act. 13.

Græcè *θεραπεύωντων*, hoc est, sacrificanti-
bus.

1. Cor. 10. Non potestis mensæ Domini participes esse
& mensæ demoniorum. Mensam Domini intel-
ligit altare, quia mensa demoniorum de altari in-
telligenda est.

Heb. 13. Habemus altare de quo edere non habent po-
testatem qui tabernaculo deseruiunt. Si Christia-
ni tum habebant altare, offerebant igitur sacri-
ficium, nempe Missæ.

Responsio.

Errores super-
rioris obiecti. *δὸς πάσημα* in Theologia, vt erit perspicuū,
postquā quatuor locos nobis obiectos ex-
cusserimus.

1. Tim. 2. Primus locus ad rem non facit: Augusti-
nus quidem Pauli verba ad Cœnæ Domini
celebrationem accommodat: sed præter-
quam quòd nondum hîc agimus de argu-
mentis ex veteribus petitis, locus Pauli, ipso
etiam Augustino interprete, planè tollit ex-
ternum Missæ sacrificium: nedum illud sta-
biliat. Nam si nec obsecrationes, nec ora-
tiones, nec postulationes, nec gratiarum ac-
tiones, sunt externum sacrificium propriè
dictum: sed illa omnia dicuntur sacrificia
spiritualia Christianorum, de quibus alio in
loco disseruimus: relinquitur, vt in Cœna
Domini nullum sit externum sacrificium.

Act. 13. Secundus locus deprauatus est. Error est

πασα

παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως. Nam λειτουργεῖν est publico fungi munere: ac proinde ex loci circumstantia exponendum est: significat autem apud Lucam publicè docere: quandoquidem ibi agitur de publicis Ecclesiae doctōribus: Fateor quidem ipsam Evangelij prædicationem aliquando sacrificium dici per similitudinem, propter eas rationes quæ à nobis alibi commemoratae sunt (sic enim Paulus meminit oblationis Gentium & λειτουργίας fidei, seq; adeò vocat Christi λειτουργόν, apud Gētes ἱερευροῦντα τὸ εὐαγγέλιον) sed quam hoc sit alienum ab externo Missæ sacrificio, vel ipsi Pontificij satis vident. Cur autem ieiunium tribuant iis qui Missæ sacrificium faciunt, non intelligo: cum ad illud suum altare, coram aliis ieiunis, illi soli manducent ac bibant.

Rom. 15.
Phil. 2.

Tertius locus corruptus est errore con- 1. Cor. 10.
simili. Est enim ridiculum nomine mensæ, altare intelligi ab Apostolo, cuius isti nec verba nec sententiam tenent. Nam ibi Paulus non agit de Ethnicorum altaribus, sed de eorum conuiujs in honorem idolorum celebratis; quibus Christianos interesse vetat: quippe ipsius idololatriæ appendicibus. Itaque cum poculi meminisset, statim addidit mensam, exegeticè, vt se de ipsis Ethnicorū cōuiujs loqui testaretur. Agebatur enim de esu idolothytorū, hoc est eorū quæ erāt idolis, nō sacrificāda, sed sacrificata.

Porro vocabulum poculi expendendum est, *Non potestis*, inquit, *poculum Domini bibere & poculum demoniorum*. Ethnicos autem in suis altaribus bibisse, ne fando quidem auditum est: hoc enim peractis sacrificiis factitabant. Vnde Athenæus, *μεβριον* quasi *μεβριον τὸ βριον* dictum existimat: eò quòd postquã sacrificauerant, solerent in solennibus illis conuiujs ebrietati indulgere. Quid, quod isti nihil tale cogitantes, ipsi se refellunt? nam si mensa apud Paulum altare significat (vt volunt) & Paulus non ad solos Presbyteros scripsit, sed ad totam Corinthiorũ Ecclesiam (vt manifestum est) sequetur totam Ecclesiam priscis illis temporibus Cœnæ Domini sub vtraque specie (vt vulgò dicunt) communicare solitam fuisse: & istud altare, pro quo tantopere decertant Pontificij, non fuisse Presbyterorum proprium. Bis autem ridiculum est, quod isti concludunt: Si mensa demoniorum altare significet, inde sequi, per mensam Domini, altare esse intelligendum: quasi verò idem vocabulum variè acceptum, non possit ad res diuersas significandas adhiberi: vt vicissim res eadẽ varijs nominibus significatur, alio atque alio respectu. Sic altare vocant Pontificij, quatenus opinantur se sacrificium reale facere: quatenus autem sacrificulus illic comedit & bibit: certè hoc respectu, nõ iã altare, sed mensam dicendã esse fateantur necesse est.

In quarto loco similem errorem admittunt. Nam altaris vocabulum Apostolus nō usurpat propriè, vt significat altare aspectabile & materiatum, sed, figuratè, pro ea re quam altare veteris Testamenti & omnes cæremoniæ legales adumbrarunt; noménque signi tribuit ipsi rei significatæ. Quis enim non faciliè animaduertat, Apostolum altare illud opponere legali Tabernaculo: ac propterea altari materiato, quod erat in ipso Tabernaculo collocatū. Nam Iudæos obstinatè cæremoniis legalibus addictos, & Christū præfractè reiicientes, ab ipso Christo & ab eius meritis excludit. Quid, quod verum Tabernaculum legali adumbratum idem Apostolus manifestè dicit nō esse manufactum? quomodo igitur manufactum erit altare, quod etiam nomine Tabernaculi comprehenditur? Quid porrò dicturi sunt de altari illo cuius Ioannes mentionem sæpe facit in Apocalypsi? num crassa quædam Apoc. 6. 8. & lapidea altaria nobis in cælo fabrica- 9. 11. 14. bunt? Desinât igitur Pontificij fallere *παρὰ τὸ ἐπινοῦντες*. Atque ita existiment, nos repudiatis, non tantum legalibus, sed etiam Pontificiis altaribus, habere nostrum altare, nempe Christum Dominum nostrum in quo & per quem nostras preces, gratiarum actiones, nostra omnia, denique nos totos Deo offerimus. Sic enim Apostolus locum hunc de vero Christianorum altari concludens,

Heb. 13.

Per ipsum igitur, inquit, assidue offeramus Deo sacrificium laudis, id est, fructum labiorum confitentium nomini eius. En tibi altare, en sacrificia, quæ nobis Apostolus commendauit. Sed præstat hoc argumentum Pontificiorum vno verbo in ipsos regere.

*Retorquetur
obiectio.*

Si ex visibili altari, sequitur, intelligendum esse visibile sacrificium (ut argumentantur Pontificij) Ergo simili ratione ex inuisibili sacrificio, sequitur, intelligendum esse altare inuisibile. Apostolus autem de Christianorum altari loquens non proponit externum aliquod sacrificium: sed inuisibile & spirituale tantum. Ex quo efficitur: Altare de quo locutus est, non crasse; sed spiritualiter intelligendum esse. Quæ cum ita sint, merito negauimus quod à Pontificiis propositum fuit, Missæ sacrificium ipsis Apostolorum temporibus ab Ecclesia Christiana celebratum fuisse.

*Conclus. Respon-
sion. ad ob-
iect. ex ver-
bo Dei pe-
tita.*

*Hactenus eas Pontificiorum obiectio-
nes discussimus, quas illi sibi videbantur ex
sacris literis depromere, ut suum Missæ sa-
crificium externum & reale comproba-
rent. Sed quia, dum illis diffidunt, identidem
se in veterum doctorum syluam coniciunt,
ut in eorum umbra delitescant: agè nos
etiam audiamus isthæc eorum argumenta,
ut dispiciamus quantum illa valere pos-
sint.*

CAPVT V.

Sic igitur Pontificij veterum Doctorum sententias nobis opponunt.

Obiectio 1.

Agnum Paschalem figuram fuisse sacrificij Missae, veteres tradiderunt. Quare legitimum est Missa sacrificium.

Antecedens patet ex Chrysof. serm. de prodit. Iud. & Homil. 83. in Matth. Tertul. lib. 4. Contr. Mar. & c. Hier. lib. 4. in cap. 26. Matt. & c.

Responsio.

Ex solo Dei verbo dogmata Christianae religionis esse statuenda, probauimus certa hac de re à nobis instituta disputatione, quã inscripsimus, De Verbo Dei scripto aduersus human. Traditiones: nec audiendos veteres censemus, nisi quatenus cum verbo Dei consentiunt. Quamobrem ea quæ sequuntur in eam partem accipi nolim, quasi censeam, hoc fidei caput de quo disputamus, esse veterum autoritate definiendum. Hoc enim nobis tantum propositum est, excutere, satis ne rectè Pontificij nobis veterum sententias obieciant: adeò vt deinceps, non tã pro nobis, quàm pro ipsis veteribus disputare videamur, quos illi trahunt in suorum errorum societatem. Vt enim fateor veteres

Fidei dogmata ex veteris Doctorum autoritate & sententia statuenda nã sunt.

Doctores suos quoque nauos habuisse: ita vehementer nego, eos qui probatiores habentur, vnquam existimasse quod isti suis Decretis sanciuerunt; nempe Missam esse verum & externum sacrificium propitiatorium pro peccatis nostris. Iam igitur superiorem obiectionem attendamus.

Errores superioris obiect.

Falsum est tum Antecedens, tum Consequens. Dico falsum esse Consequens, eò quòd nullum vnquam sacrificium legitimum humana auctoritate constitutum fuit.

Falsum etiam Antecedens assero esse: duabus rationibus.

Prior est: quia veteres (qui modò nomen aliquod in Ecclesia obtinuerunt) nunquam accommodarunt Agnū Paschalem ad Missæ sacrificium: imò nunquam sacrificij Missæ meminerunt. Sed Christum ipsum fuisse Agno Paschali figuratum docuerunt: adeò

Aduers. vt Christus passus (est enim utendum Irenei verbis) Pascha adimpleuerit. Sæpe quidem Sacram Domini Cœnam tractantes, ad Agnum Paschalē alluserunt: sed valere consequens, à S. Cœna Domini, ad Missæ sacrificium, hoc verò constantissimè pernegamus. Error est *παρά τὴν ἀγνοίαν ἐλέγχ.*

Posterior ratio: quia veteres, si quando Agnum Paschalem accommodarūt Cœnæ Domini, similitudinem inter Agnum illum & S. Cœnā constituerunt, in ipsa manducatione: qua Christum pro nobis crucifixum

fixum participamus. Sic enim CHRYSOSTOMVS in eo loco quem nobis obijciunt, *Ad mysteriorum*, inquit, *sacram celebrationem multos festinare inspicio: ut igitur, & caelestis mensa satietate persuantur, & nostro sermone non careant, tractatus congruè temperetur.* Item, *Nemo sit Iudas in mensa, hoc sacrificium, cibus spiritalis est.* Et alio in loco agēs de Cœna D. Christi, inquit, *hoc mysterium tradidit quando legem iam cessare oportebat. Præcipuam autem eorum solennitatem dissoluit [nempe Agni Paschalis] ac ad aliam tremendam mensam eos convocans dicit: Accipite, comedite, hoc est corpus meum.* Idem alibi, *Pascha Iudæi celebrabant, ita ut in speculo & anigmate: ineffabilia autem mysteria non intellexerunt quæ illis rebus adumbrabantur: Quod filius Dei carnem indutus manducandus esset & orbem terrarum uniuersum liberaturus: Græcis, Barbaris, sanguinem gustandum exhibiturus, cælum omnibus aperturus, quæ istis bona sunt humano generi communicaturus: carnem hanc mactatam sumens supra cælum sublaturus, & ad dextram Patris collocaturus esset.* Hæc Chrysostronus de Agni Paschalis veritate differens, & nihil nobis de Missæ sacrificio proponens.

Ser. de pro.
Iud.

Ibid.

In Matth.
homil. 83.In. 1. Cor.
13.

TERTULLIANVS quem obijciunt: *Contr. Professus*, inquit, *Christus, se concupivisse edere Pascha ut suum (indignum enim ut quid alienum concupisceret Deus) acceptum panem & distributam Discipulis corpus suum illum fecit.*

Hoc est corpus meum, dicendo: id est, figura corporis mei. Audiant Pōtificij & sentiant quā infelicitē locum hunc citarint: atque hæc præsertim verba diligenter expendant: acceptum panem & distributum Discipulis.

In cap. 26. Hieronymus in loco nobis obiecto,
 Matth. 1.4. *In Luca legimus duos calices, inquit, unum primi mensis, & alterū, secundi: ut qui inter sanctos primo mense Agnum comedere nō poterit, secundo mense inter pœnitentes Agnum comedat. Idem: Pascha nostrum immolatus est Christus: si tamen comedamus illud in azymis sinceritatis & veritatis. Audiamus etiam quidnam alij ex veteribus hac de re censuerint.*

In ca. 1. Ef. Sic igitur Basilivus. *Celebremus Pascha, inquit, non in fermento malitiæ & nequitie: sed in azymis sinceritatis & veritatis: Immolata ad vesperū, hoc est, in cōsummatione seculi, vera illa oue, nēpe, Christo, cuius caro verus est cibus, &c.*

21. Sentēt. Augustinus. *Pascha Iudeorum, non dabitur nisi circumcisis. Purgatis enim solis & lauacro indulgentiæ cœlestis expiatis, percipiēdi Christi corporis, sacrati cibi, facultas porrigitur.*

Epist. 83. Ambrosius. *Sumamus feruenti spiritu sacramentū in azymis sinceritatis & veritatis: atque eiusmodi pleraque. Et, ne scholasticos*

In 1. Cor. cap. 5. *planè negligere videamur: Sic Thomas locū Apostoli tractās: Quia Christus immolatus est, Pascha nostrū, inquit, Itaque epulemur: scilicet, manducantes Christum, nō solum sacramentaliter*
(secun-

(secundum illud Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis) sed spiritualiter, fruendo sapientia eius. Ex quibus omnibus manifestum esse potest, quatenus & quo sensu, veteres Agnum Paschalem ad S. Domini Cœnam accommodarint:

Obiectio 2.

Missæ sacrificium fuisse oblatione Melchisedeci figuratum veteres tradiderunt. Quare, legitimum est Missæ sacrificium.

Antecedens patet ex August. lib. 17. De Civi. D. cap. 17. l. 1. Contr. aduers. leg. & Prophet. cap. 20. Hieronym. in Epist. ad Euagr. Ambr. lib. 5. de Sacram. Cypr. lib. 3. Epist. 2. & c.

Responsio.

Ne mihi repetenda sit ratio cur istud Cō- Errores super-
sequens falsum sit (eam enim proposui in re- rioris obiect.
spons. ad superiorem proximam obiectionem) Antecedens excutio: atque id falsum esse duabus itidem rationibus demonstro.

Prior ratio: quia (vt in superiori responsio-
ne diximus) veteres illi quos nobis obiciūt,
non locuti sunt de Missa: sed de Cœnæ D. sa-
cram. quod nihil habet cū Missa commune,
nisi lucem cum tenebris simul coniunxeris.

Posterior ratio: quia veteres dum ad Eu-
charistiam referunt panem & vinū quæ Mel-
chisedecus protulit, non eò spectant, vt inde
sacrificiū aliquod externum & reale cōsti-
tuāt, in quo Christus denuo offeratur: imò (si

paucos excipias) non existimarunt Melchisedecum obtulisse Deo panem & vinum, sed hac ratione mysterium Eucharistiæ magis magisque commendare voluerunt: quòd iam priscis illis temporibus, iisdem signis, nempe pane & vino Abrahamo exhibitis, Christus fuerit adumbratus, quæ quidem longè postea Christus ipse instituit in sacra Cæna, vt nos faceret sui corporis & sanguinis participes. Sed id Hieronymi verbis quàm meis

In Matth.
c. 26. l. 4.

Postquam, inquit, typicum Pascha fuerat impletum & Agni carnes cum Apostolis comederat: assumit panem qui confortat cor hominis, & ad verum Paschæ transgreditur sacramentum, vt quomodo in præfiguratiõne eius, Melchisedec summi Dei sacerdos panem & vinum offerens fecerat, ipse quoque veritatem sui corporis & sanguinis representaret. Atque id quod dicimus, loci contra nos citati planè confirmant.

De Ciuit.
D. l. 17. c. 17

Vbiq; inquit AUGUSTINVS, offertur sub sacerdote Christo quod protulit Melchisedec, quando benedixit Abraham. Audire Pontificij Pontificiæ Transsubstantiationis patroni: & iam vos pœniteat Augustinum huc vocasse. Et alibi dicit quidem tale sacrificium offerri: nimirum eò quòd panis & vinum in sacramento Cænæ D. adhibentur.

Ad Euagr.
de Melchi.

Sic porrò HIERONYMVS nobis obiectus aliorum sententiam commemorans. Ordinem eius multis modis interpretantur, inquit,

quit, quòd solus & Rex fuerit & sacerdos & ante Circumcisionem sanctus sacerdotio & c. neque carnis & sanguinis victimas immolauerit, sed pane & vino simplici puròque sacrificio, Christi dedicauerit sacramentum. Hæc Hieronymus ex aliorum sententia signorum similitudinè considerans: qui videntur exhibitionem panis & vini sacrificium appellare. Huc certè Thomas accedit ita locum hunc de Melchisedeco tractans. Sacerdos, inquit, debet exhibere confortationem: primò per bona monita: secundò per sacramentorum administrationem benedicendo. Vnde, Et benedixit ei, Gen. 14.

In 7. c. Ep:
ad Heb.

AMBROSIVS autem: Quis, inquit, habuit panem & vinum? Melchisedec. Ipse ergo autor sacramentorum & c. Ergo primò intellige sacramenta hæc quæ accipis anteriora esse quàm sint Moysi sacramenta, & c. Idem: Cognouimus sacerorum istorum figuram Abrahæ temporibus præcessisse.

1b. l. 5. c. 1.

Denique CYPRIANVS: In sacerdote Melchisedec sacrificij Domini sacramentum præfiguratum videmus. Et paulò post: Præcedit imago sacrificij Christi in pane & vino scilicet constituta. Loquitur autem de morte Christi: & hinc refellit Aquarios, qui sola aqua in Cœnæ D. sacramento utebantur: quòd Melchisedec vinum obtulerit. Ait autem Melchisedecum fuisse figuram Christi, qui Deo Patri suum corpus & sanguinè obtulit: quod Pontificij de suo incruento sacrificio intelligunt, cum tamen Cyprianus de ipsa Christi

Lib. 2. Ep. 3

Ibid.

morte & de sacrificio in cruce facto loquatur. Sic enim paulò post: *Vt appareat*, inquit, *in Passione Dominica id esse gestum quod fuerat antè predictum*. Exponit locum Solomonis quem adiungit exemplo & figuræ Melchisedeci tanquam de re vna eademq; intelligendum.

Ibid.

Idè paulò antè de Noe dixit. *Quod Noe typum future veritatis ostendens, non aquã, sed vinum biberit & sic imaginem Dominice Passionis expresserit*. Hæc ille.

Nihil igitur habet Pontificij in superiorib⁹ veterũ Doctorũ testimoniis, quo suæ Missæ sacrificium stabiliant. Etenim qui censent Eucharistię mysteriũ fuisse adumbratũ panẽ & vino, de quibus fit mētio in Melchisedeci historia: Illi certè non propterea dicunt in Missa fieri verum, & externũ sacrificium, in quo perēpta panis & vini substãtia Christus sacrificatur & offertur Deo. Imò potius ex superioribus veterũ sententiis manifestũ est, panem & vinum in Eucharistia remanere.

Plerique veteres Melchisedecum panẽ & vinum Abrahamæ obtulisse censuerunt.

Quest. ex vtroq. 109. De sacra. L4. c. 3.

Quinetiã cùm pleriq; veteres existimarint, Melchisedecũ obtulisse Abrahamo panẽ & vinũ: viderint Pontificij quàm firmum argumentũ ex hac veterũ allegoria proferre possint. Sic enim Augustin. *De Melchisedec legimus, inquit, quia obuiauit Abrahe reuertenti à cede regũ & protulit panes & vinum, & obtulit ei & benedixit eum*. Et AMBROSIVS. *Tunc Abraham venit victor & occurrit illi Melchisedec sacerdos, & obtulit ei panem & vinũ*.

Idem

Idem alibi, proponit sententiam Hebræo- In Ep. ad
rum Doctōrum: *Quòd Melchisedec in refe-* Heb. ca. 7.
tionem tam Abrahamæ quàm pugnatorum eius, pa-
nem vinumque protulerit, neque id Ambrosius
repudiat. TERTVL. Melchisedec Abra- Aduers. Iu-
hæ iam circumciso reuertenti de praliopanem & dæos.
vinum obtulit incircuncisus. Multa eiusmodi
apud veteres occurrunt. Falluntur ergo Pō-
tificij qui putant, veteres hunc typū in Mel-
chisedeco commendare, quod is panem &
vinum Deo obtulerit: illa enim prolata &
oblata fuisse Abrahamo verbis dilucidis af-
firmant. Sed figuram illi constituunt in pa-
ne & vino: propterea quòd Christus illis i-
p̄s signis adhibitis eos pascit suo corpore
& sanguine, qui vera fide tantum beneficiū
percipiunt. Atque ita volunt Melchisede-
cum fuisse typum Christi Ecclesiam pascen-
tis suo corpore & sanguine. Ac ne à vete-
rum campo (in quem sumus ingressi) rece-
damus, ecce tibi planis & perspicuis verbis
apud Chrysostomum, quid veteres senserint
de hac Melchisedeci figura. Sic enim ille,
nobis explicans cur Abrahamus res oblatas
à Sodomorum rege accipere recusarit: &
panes ac vinum à Melchisedeco oblatum ac-
ceperit. *A Melchisedec, inquit, non in-*
iuria accepit: viri enim virtutem Diuina In Genes.
Scriptura assignauit, dicens: Erat autem sa- homil. 36.
cerdos Dei altissimi: quauis aliàs qua fie-
bant, Christi typus erant, & oblata, sa-

Aduers.
Heres.
Hær. 55.

cramentum quoddam præsignant: ideòque non renuit. Sic porrò Epiphanius aduersus Melchisedecianos: *Quum Abraham fuit annorū 80. aut 90. plus minus, tunc Melchisedec ipsi obuiam venit, & proposuit ipsi, panes & vinum, mysteriorum enigmata præfigurans & exemplaria, cum Dominus noster dicat, Ego sum panis viuens: & exemplar sanguinis ipsius, qui ex latere ipsius compuncto fluxit ad purgationem iniquitatorum & resperfusionem ac salutem animarum nostrarum.* Hæc ille. Ex quibus vides, hanc fuisse veterum sententiam, panem & vinum oblata, non Deo (nulli enim aut paucissimi ex veteribus vnquam ita locuti sunt) sed Abrahamo, fuisse exemplaria & typos Christi Domini nostri, qui sese in cruce pro nobis obtulit, & qui se nobis offert in Cæna vera fide recipiendū. Veteres igitur constituerūt similitudinem inter Melchisedecū offerentē Abrahamo panem & vinum: & Christū offerentem seipsum nobis adhibitis panis & vini mysticis symbolis: tantū abest, vt de Christo Patri offerendo cogitarint. Eodem

In Pl. 109. spectat hæc Chrysostomi verba: *Quare dixit secundum ordinem Melchisedec? Et propter sacramenta, quòd ille quoque panem & vinum Abraham obtulerit: & quòd hoc sacerdotiū sit à lege liberū, & quòd neque finem, sicut dicit Paulus, nec principium habeat.* Hæc Chrysostomus

In Pl. 109. quæ extant etiam apud Basilium totidē verbis. Imò ipse Lombardus Scholasticorum pater

pater: *Huius sacramenti, inquit, ritum ostendit Melchisedec ubi panem & vinum Abrahæ obtulit. Damascenus autem: Pane & vino, inquit, excepit Melchisedec Abrahã: illa mensa hanc mysticam prefiguravit. Hæc ille. Verum: Quid vetat, inquis, panem & vinum antè oblata fuisse Deo, ac postea Abrahamo exhibita? Nimirum, quod tuum sit somnium, non Scripturæ testimonium, in qua ne minimum quidem huiusce rei vestigium extat. Cæterum non tantum Melchisedeci panem & vinum allegoricè Veteres ad S. Cœnam retulerunt; sed etiam vinum quo Noachus inebriatus est: & hæc verba Iacobi Patriarchæ Gene. 49. *Lauabit in vino stolam suam.* Ut videre licet apud Hieronymum & Cyprianum, ne mihi multa similia commemoranda sint. Quæ quidem omnia satis magno argumento esse debent, quatenus ex veterum allegoriis liceat disputare. Quinetiam non desunt ex veteribus qui legalem & Aaronicam oblationem Similæ, censeant fuisse Eucharistiæ sacramentum: quod quàm alienum sit ab hac Melchisedeci allegoria, satis intelligunt ij qui tractatione Apostoli in Epi. ad Heb. attentè perlegerunt.*

Equidem (quod maiorum nostrorum patre dictum velim) tamen non possum non laudare pium illud studium quo sacrum Cœnæ Dominicæ mysterium nobis commendare voluerunt; mallem tamen eiusmodi

Lib. 4. Sct. d. 8.

Orthod. fid. l. 4. c. 14. Obiectio Pö-tific. 1. Resp.

Ad Euagr. lib. 2. Ep. 3.

Iust. Mart. in Tryph.

An satis conuenienter Veteres factum Melchisedeci ad S. Cœnam retulerint.

allegorias prætermiffas. Atque adeò ab hac Melchifedeci, panem & vinum Abrahamo offerentis allegoria abstinere (meo quidem iudicio) præstitiffet. Primùm, quia nobis Sacramenta exhibentur in ipfa adhuc acie, hoc est, in hac vita, constitutis: neque tum exhibebùtur ampliùs, quum in vitam æternam recepti, de Satana, mundo, carne, deque omnibus victis, prostratisque hostibus triumphum agemus. At Abrahamo Melchifedecus panem & vinum obtulit, non ad pugnam proficifcenti: sed à pugna reuertenti, & iam de fufis hostibus triumphanti. Deinde, nequid difsimulem, hæc allegoria videtur haufta ex fæce Rabbinica Iudæorum: ac propterea ab ipsis Christianis re-

Rab. Sol. *spuenda.* Veteres enim Iudæi historiã Melchifedeci allegoricè tractantes, existimant, ea fuisse significatum, tandem fore, vt sacrificia legalia Hierofolymæ fierent. Sed de his hæcenus: nam superiori quidem obiectioni videtur à nobis satisfactum, ex iis quæ diximus. Quòd si nofta hac refponfione contenti non fint Pontificij: agè conuocemus ipsos Scholasticos & eos inter fe cõmittamus, vt intelligant, etiam nobis tacentibus, fuam fententiam corruere, à feipfa labefactatã. Sic igitur L O M B A R D V S, quem illi Magiftrum falutant.

Pontificij à feipfis refel- luntur.

Sentent. l. *Presbyteri accipiunt calicẽ cum vino, & panem cum hoftiis, ut per hoc fciant fe accepiffõ*
4. d. 24. *pote-*

poteſtatē placabiles Deo hoſtias offerendi: Hic ordo à filiis Aaron ſumpſit initium. Hæc ille. Ex quibus nos ita concludimus.

Si ordo Melchifedeci opponitur ordini Aaronis (ut docuit Apoſtolus) & Presbyterorum Pontificiorum ordo ſumpſit initium à filiis Aaronis (ut ille Magiſter affirmavit) & ipſum Miſſæ nomē deductū ſit à vocabulo Miſſa in legalibus & Aaronicis ceremoniis uſurpato (quod quidā argutiores Monachi defendunt) Ergo nihil eorū que ab ipſis etiam Veteribus de ſacerdotio Melchifedec dicta ſunt, ad Presbyteros Pontificios, nec ad Miſſæ ſacrificium pertinet.

Obiectio 3.

Hanc Malachia Prophetiam: In omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda: Veteres de Miſſæ ſacrificio expoſuerūt. Quare: Miſſæ ſacrificium eſt legitimum.

Antecedens patet ex Chryſoſt. Homil. in Pſal. 95. Iren. lib. 4. c. 32. Juſt. Mart. in Tryphone. Auguſt. de Ciuit. D. lib. 18. cap. 35. Euseb. Caſarienſ. Demonſt. Euan. lib. 1. cap. 10. Hieronymo in Malachiam. &c.

Reſponſio.

Omnia vitioſa. Ac ne pluribus immoremur in refellendo conſequenti: Fallit etiam Antecedens, eo modo quo ſuperiora quæ iam redarguimus, Non enim veteres illi nobis obiecti, de Miſſa, ſed de Cœnæ Dominiæ ſacramento locuti ſunt. Cùm autē in S.

Errores ſuperioris obiecti.

Cœna fieri, non reale & externum, vt Pontificij comminiscuntur, sed spirituale sacrificium veteres existimarint (qua de re postea nobis agendum erit) hinc factum est, vt oblationem de qua Prophetavit Malachias ad S. Cœnam accommodarint. Errant igitur Pontificij suo more *παρὰ τὴν ἀγνοίαν τῆ ἐλέγχου*. Veteres autem locum Malachiae de spiritualibus Christianorum sacrificiis intelligere, ac propterea Pontificiorum sententiam euertere, nedum adiuuare, fiet ex ipsis eorum verbis manifestum.

Hom. In
Pl. 95.

CHRYSOSTOMVS quem nobis obii-
ciunt, postquam locum, Malachiae ad my-
sticam mensam (vt ille loquitur) hoc est, ad
Cœnae Dominicę sacramentũ retulit: quod,
veterum aliorum more sacrificium appel-
lat (vt paulò pòst dicemus.) *Est igitur, inquit,
primum sacrificium quod antè dixi, spirituale il-
lud ac mysticum donũ de quo Paulus ait Eph. 5.
Imitatores estote Dei tanquã filij dilecti & am-
bulate in dilectione quemadmodum & Christus
dilexit nos, tradiditque seipsum pro nobis Deo
sacrificium & oblationem in odorem suauitatis.*
Et aliquantò pòst, vocat sacrificium illud,
salutare donum, nimirum quia in sacro illo
mysterio Christũ pro nobis passum ac mor-
tuum vera fide recipimus. Idem Chryso-
stomus alio in loco tractans hanc Malachiae
Prophetiam. *Non per fumum ac nidorem, in-
quit, non per sanguinem ac redemptionis pretia
sed*

Aduer. Iu.
Orat. 2.

sed per spiritus gratiam offertur.

IRENÆVS nobis obiectus verba Malachie exponit de Eucharistia, quatenus Deo Lib. 4. c. 32.
 gratias agimus pro summis eius in nos beneficiis. Atq; adeò tantùm abest vt de Christo offerendo loquatur, vt potius de rerum creaturarum oblatione verba faciat: ad vetustissimum illum Christianorum morem respiciens, quum illi Cœnam Dominicam celebrantes, eleemosynas in pauperes conferrent: *Christus, inquit, suis Discipulis dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis: non quasi indigenti, sed vt ipsi nec infructuosi nec ingrati sint, eum qui ex creatura panis est accepit, & c.* Noui Testamenti nouam docuit oblationem quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, primitias suorum munerum in nouo Testamento de quo Malachias præsignificauit, & c. Et paulò post. *In omni loco incensum offertur nomini meo & sacrificium purum: incensa autem Ioannes in Apocalypsi orationes esse ait sanctorum.* Idem postea: *Quoniam igitur cum simplicitate Ecclesia offert, iuste munus eius purum sacrificium apud Deum deputatum est, quem admodum & Paulus Philippensibus ait: Repletus sum acceptis ab Epaphrodito que à vobis missa sunt, & c. oportet enim nos oblationem Deo facere & in omnibus gratos inueniri.* Et aliquatò post. *Offerimus non quasi indigenti, sed gratias agentes donationi eius & sanctificantes creaturam:* Ib. c. 33.
Ib. c. 34.

Quemadmodum enim Deus non indiget eorum que à nobis sunt: sic nos indigemus offerre aliquid Deo, sicut Salomon ait. Qui miseretur pauperis, foeneratur Deo. Qui enim nullius indigens est Deus, in se assumit bonas operationes nostras ad hoc ut praestet nobis retributionem honorum suorum, sicut Dominus noster ait: Venite benedicti Patris mei, & c. esuriui enim & dedistis mihi manducare. Hæc ille. Porrò harum oblationum in celebratione Cœna Domini fieri solitarum me-

In. 1. Cor. c. II. minit Ambrosius, inquiens. Quum una atque eadem prece omnium oblationes benedicerentur. & c. Non ausim tamen negare quin mos ille offerendarum eleemosynarum, publica prece adhibita, fuerit humanum additamentum, quo Veteres à priore Christi instituto iam deslecebant.

In Tryph. IUSTINVS MARTYR nobis obiectus vocat panem & vinum sacrificia, sed qualia sint hæc sacrificia ita exponit in illo ipso loco: Ut, inquit, gratias ageremus Deo, cum pro eo quòd mundum cum vniuersis quas complectitur rebus, hominis gratia crearet: tum ob id etiam quòd ab omni in qua fuimus malitia nos liberarit, ac principatus potestatesq; perfecta occiderit occidione per eum qui de consilio & voluntate eius factus est patibilis. hæc ille, ex quibus manifestè colligitur: S. Domini Cœnam à Iustino Martyre vocari sacrificiũ, videlicet Eucharisticum & gratiarum actionis, ac proinde spirituale.

AUGUSTINVS quidem ait sacrificium offerri iuxta Prophetiam Malachiae: nempe de Cœnæ Dominicæ sacramento locum illum intelligens. Eiusmodi autem sacrificium esse spirituale, hoc est, sacrificium laudis, perspicuum est ex alio loco apud eundem Augustinum: *Ecclesia, inquit, immolat Deo in corpore Christi sacrificium laudis ex quo Deus Deorum locutus vocavit terram à Solis ortu vsque ad Occasum: Hæc quippe Ecclesia, est Israël secundum spiritum, à quo distinguitur ille Israël secundum carnem, qui serviebat in umbris sacrificiorum, quibus significabatur singulare sacrificium, quod nunc offert Israël secundum spiritum, cui dictum est: Audi populus meus, &c. De huius enim domo non accipit vitulos. Iste immolat Deo sacrificiū laudis, &c. Et paulò post: In omni loco incensum offertur nomini meo, &c. Malach. i. Incensum enim quod est Græcè Thymiama, sicut exponit Ioannes in Apocalypsi orationes sunt sanctorum.*

De Ciuit.
D. l. r. c.
35.

Contr.
Aduer.
leg. & Pro.
3. l. i. c. 20.

EVSEBIUS nobis obiectus loquitur de sacrificio laudis, ac propterea de spirituali sacrificio. Hæc enim sunt eius verba: *Sacrificamus Deo altissimo sacrificium laudis, & paulò post: Memoriam illius magni sacrificij secundum ea quæ ab ipso tradita sunt mysteria celebrantes & gratias Deo pro salute nostra agentes, &c. Idè alibi locū hūc exponit de Incenso & sacrificio orationis quod Gentes per suas orationes summo Deo erant oblaturæ.*

Demonst.
Euang. l. i.
c. 10.

Lib. i. c. 6.

In Malac.
c.1.

HIERONYMVS nobis obiectus idem etiam sensit: sic enim ille: *Visciant carnalibus victimis spirituales victimas successuras, & nequaquam taurorum, hircorumque sanguinem, sed thymiama, hoc est, sanctorum orationes Domi-*

Aduers.
Marc.li.4.

no offerendas. Sic etiam TERTULLIANVS: In omni loco sacrificium mundum offeretur: scilicet simplex oratio de conscientia pura. & alibi: De spiritualibus vero sacrificiis addit dicens: Et

Aduers.
Iudæos.

in omni loco sacrificia munda offerentur nomini meo, dicit Dominus, & paulò antè. Sicut ipse per Malachiam dicit: Non recipiam sacrificium de manibus vestris, quoniam ab Oriente Sole usque ad Occidentem nomen meum clarificatum est in omnibus gentibus: & in omni loco offerentur sacrificia munda nomini meo. Item. in Ps. lmis David dicit: Afferte Deo patrie Gentium: indubitare quod in omni terra exire habebat prædicatione Apostolorum. Et alio in loco. Ab ortu

Aduers.
Marc.l.3.

Solis usque in Occasum nomen meum gloriatum est in nationibus, & in omni loco sacrificium nomini meo offertur & sacrificium mundum: Gloria scilicet relatio & benedictio, & laus & hymni. Sed non opus est pluribus: cum ipsorum Veterum, Prophetiam hanc de spiritualibus sacrificiis exponentium sententia palam ante omnium oculos constituta sit: adeò ut planè frigeat superior Pontificiorum obiectio.

Obiectio 4.

*Veteres passim Eucharistiã vocant sacrificiũ.
Quare*

Quare Missa sacrificium legitimum est.

Antecedens non eget probatione: sic enim veteres identidem loqui solent, ut perspicuum est iis qui in eorum lectione versati sunt.

Responsio.

Idem errores qui supra: tum in Consequente, tum etiam Antecedente. Quid enim, obsecro, commune habet Missa cum Cœnæ Dominicæ sacramento? Adhæc (quod iam paulò antè diximus) considerandum est quo sensu Veteres S. Domini Cœnam sacrificiū appellarint.

Errores superioris obiecti

Primum: quia in hoc mysterio fit commemoratio vnici illius sacrificij, quod pro nobis in cruce factum est. Atque hæc commemoratio coniunctam habet gratiarum actionem: adeò ut sit sacrificium *εὐχαριστιῶν* & gratiarum actionis: ac propterea inter spiritualia Christianorum sacrificia recensendum: teste Apostolo ad Hebr. *Per ipsum, inquit, assidue offeramus Deo sacrificium laudis, id est, fructum labiorum consentientium nomini eius.*

Cur veteres S. Cœnam appellorint sacrificium.

Heb. 13.

Deinde quia in sacro hoc mysterio, siquidem à nobis cum vera fide, sincerisque animis celebretur, nos ipsos totos Deo consecramus: quod est spirituale sacrificium, nobis imprimis ab Apostolo commendatum his verbis: *Precor ut sistatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, acceptam Deo, rationalē cultum vestrum.*

Rom. 12.

Denique, quia id fuit olim in more posi-

tum, vt quum S. Cœna celebraretur, tum fideles offerrent eleemosynas, quibus egenis fratribus subuenirent: quod est etiam spiritualis sacrificij genus ita docente Apostolo, *Beneficentia & communicationis ne obliuiscimini, talibus enim victimis delectatur Deus.* Huc veteres respexisse, cum Eucharistiam sacrificium appellarunt, satis perspicuum esse potest ex ipso vocabulo Eucharistiæ, quod significat gratiarum actionem. Quare qui sacrificium Eucharistiæ dicit, ille dicit sacrificium gratiarum actionis. Sed præstat ex infinitis propè veterum testimoniis quædam excerpere, ex quibus eorum sententia fiat etiamnum dilucidior.

Heb. 13.

Lib. 2. ep. 3.

CYPRIANVS. *Quia passionis eius mentionem in sacrificiis omnibus facimus (passio est enim Domini sacrificium quod offerimus) nihil aliud quàm quod ipse fecit facere debemus.*

In Matth.
homil. 83.
In Matth.
homil. 26.

CHRYSOSTOMVS. *Si mortuus Iesus non est: cuius symbolum ac signum hoc sacrificium est? Idem: Quod pro Iudeorum salute aliquando faciebat, temporibus, locisque ac festiuitatibus variis in memoriam illos suorum beneficiorum reducens: id nunc quidem magno cum cumulo est operatus in nobis ipso genere sacrificij ad iugè nos pro beneficiis suis gratiarum incitans actionem. Idem: Offerimus quidem sed ad recordationem facientes mortis eius.*

In Epist. ad
Heb. hom.
17.

In cap. 10.
Epist. ad
Hebr.

AMBROSIVS ex Chrysostomo: *Nonne per singulos dies offerimus? offerimus quidem, sed*
recor-

recordationem facientes mortis eius: & una est hac hostia, non multe. Quomodo una est, & non multe? Quia semel oblata est in sancta sanctorum. Hoc autem sacrificium exemplar illius est, &c. Hoc quod facimus, in commemorationem fit eius quod factum est. Hoc enim facite, inquit, in mei commemorationem. Non aliud sacrificium sicut Pontifex: sed ipsum semper offerimus: magis autem recordationem sacrificij operamus.

AUGUSTINVS: Sacrificium laudis honorificabit me Psal. 49. Quod est autem sacramentum laudis sacrificium, quam in actione gratiarum? Unde maiores agenda sunt Deo gratie, quam pro ipsius gratia per Dominum nostrum Iesum Christum? Quod totum fideles in Ecclesia sacrificiosciunt, &c. Idem: Nonne semel immolatus est Christus in seipso? & tamen in sacrificio non solum per omnes Pasche solennitates, sed omni die populis immolatur. Nec viique mentitur qui interrogatus, eum responderit immolari. Si enim sacramenta quandam similitudinem earum rerum quarum sacramenta sunt, non haberent: omnino sacramenta non essent, &c. Idem: Firmissime tene & nullatenus dubites unigenitum Dei verbum carnem factum se pro nobis obtulisse sacrificium, & hostiam Deo in odorem suavitatis: cui nunc cum Patre & Spiritu Sancto sacrificium panis & vini in fide & charitate sacra Ecclesia catholica per uniuersum orbem

Contr. Ad
uers. leg.
& Prophet.
l. 1. cap. 18.

Epist. 23.

De fid. ad
Pet. Diac.
cap. 19.

terra offerre non cessat. In carnalibus victimis figuratio fuit carnis Christi quam pro peccatis nostris fuerat oblaturus. In ipso autem sacrificio: gratiarum actio atque commemoratio est carnis

De Ciuit. Christi quam pro nobis obtulit, &c. Idem, Hoc
D. lib. 10. est sacrificium Christianorum: multi unum corpus
cap. 6. sumus in Christo: quod et in sacramento altaris fidelibus noto frequentat Ecclesia: ubi ei demonstratur, quod in ea oblatione quam offert, ipsa offeratur. Idem, Sacrificium laudis glorificabit me Psal. 49. Huius sacrificij caro & sanguis ante aduentum Christi per victimas similitudinum promittebatur: in passione Christi per ipsam veritatem reddebatur: post ascensum Christi per sacramentum memorie celebratur.

Contr. Faust. Manich. l. 20. cap. 21. Huius sacrificij caro & sanguis ante aduentum Christi per victimas similitudinum promittebatur: in passione Christi per ipsam veritatem reddebatur: post ascensum Christi per sacramentum memorie celebratur.

De Demō. EUSEBIUS. Memoriam illius magni sacrificij celebrantes, &c. Verum quid pluribus recensendis immoramur? Saltem audiant Pontificij Magistrum suum Petrum Lombardum, quo vno ipsorum scholæ personat, ita quæstionem hanc definientem.

Sent. li. 4. dist. 12. &c. vid. Can. Semel immolatus & Can. In Christo. De Consecr. dist. 2. Queritur: si quod gerit sacerdos, proprie dicatur sacrificium, vel immolatio: & Si Christus quotidie immoletur: vel semel tantum immolatus sit. Ad hoc breuiter dici potest: Illud quod offertur & consecratur à sacerdote vocari sacrificium & oblationem: quia memoria est & representatio veri sacrificij & sanctæ immolationis factæ in ara crucis. Et, semel Christus mortuus est in cruce, ibique immolatus est in semetipso: quotidie autem immolatur in sacramento, quia in sacramento recordatio

cordatio sit illius quod factum est semel. Sic Lō-
bardus breuiter (vt ille quidem ait) & verbis
paucissimis, profusam Pontificiorum de rea-
li suo sacrificio loquacitatem redarguit. Iā
quod diximus veteres censuisse, in sacra Cœ-
na nos totos esse Deo, spirituali sacrificio,
offerendos, non eget probatione: neque id
Pontificij in dubium reuocant: itémque de
oblationibus in vsum pauperum olim fieri
solitis, plura non sunt dicenda, quando qui-
dem ea de re testes audiuimus Irenæum &
Ambrosium. Nec puto oblationem (Offer-
torium vocant) sacerdotibus Pontificiis dis-
plicere: non iam pauperibus erogandam
(qui mos veterū fuit) sed priuatis sacrificu-
lorum commodis cessuram. Itaque legem
hanc in sua Decreta retulerunt. *Omnis Chri-*
stianus procuret ad Missarum solennia aliquid
Deo offerre, & ducere ad memoriam quod Deus
per Moysen dixit: Non apparebis in conspectu
meo vacuus. Hæc Gregorius VII. vbi glos-
sator ait, eas oblationes esse ex debito exigē-
das, ad eāsque dandas Parochianos cogen-
dos esse. O tempora! En igitur quò redie-
runt veterum oblationes quibus suam testati
sunt erga pauperes benignitatem. Sed de his
ac de tota quidem superiori obiectione, ha-
ctenus.

Cā. Omnis
Christianus.
de Consec.
dist. 16.

Obiectio 5.

Hieronymus eos refellit qui locum Danielis de In cap. 12.
soluendo iugi sacrificio ad Antiochi tempora re- Danielis.

ferabant: eumque exponit de Antichristo. Erga tenet consequentia supra suo loco proposita: locum Danielis esse de Missæ sacrificio exponendum.

Responsio.

De Prophetia Danielis ac de iugi sacrificio suo loco differuimus. Ad Hieronymi sententiam quod attinet: possum ego vicissim testem producere Chrysostomum, Danielis prophetiam de Antiocho verbis clarissimis exponentem: & iuge sacrificium ad legales cæremonias referentem. Sic enim ille, *Erat mos Iudæis & vespere & sub auroram, & singulo quoque die sacrificium offerre Deo. Atque hac de causa sacrificium illud Entelechismum, id est, assiduitatem, siue continuationem vocabant. Itaque veniens Antiochus hunc morem sustulit. Cæterum, liceat quidem Hieronymo & plerisque aliis autoribus existimare, Antiochum fuisse typum Antichristi & in hunc etiam quadrare quæ de illo dicta sunt: Sed nihil propterea Pontificiorum sententiæ video accedere. Nec enim Hieronymus verbum vllum facit de isto Missæ sacrificio: sed tantum ait Antichristo sæuiente cultum Dei interruptum iri. Verba Hieronymi hæc sunt:*

Orat. 2. ad
uerf. Iu-
dæos.

In Daniel.
cap. 12.

A tempore ἐν τῷ ελεξιόνῳ, quod nos interpretati sumus iuge sacrificium, quando Antichristus orbem obtinens Dei cultum interdixerit, &c. Ex quibus perspicuum esse potest, etiam ipso Hieronymo iudice (quem illi testem excitarunt) locum Danielis commentitio Missæ sacrificio

ficio non patrocinari.

Obiectio 6.

Quod uniuersa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur.

Sacrificium Missae est eiusmodi.

Quare sacrificium Missae non nisi Apostolica auctoritate traditum, rectissime creditur: & vi Consequentis, legitimum est.

Maior est ex Augustino de prompta.

Minorem ipsa experientia comprobat.

Responsio.

Maiorem excutio. Truncatus est locus. Agebatur de Pædobaptismo: cuius probationem si quis ex Scriptura postulauerit: *Etsi*, inquit Augustinus, *quod uniuersa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur: tamen veraciter continere possumus quid valeat in paruulis Baptismi sacramentum, ex Circumcisione, &c.* Sequantur ergo Pontificij testem suum Augustinum, qui ne ipsa quidem consuetudine, inde usque ab Apostolorum temporibus semper usurpata contentus, libenter recurrit ad Scripturae firmamenta. Nimirum non pro consuetudine, sed pro veritate certabat Augustinus, cuius quidem veritatis alibi, rationem inuincibilem esse affirmavit: quippe (vt ille ipse docuit) in sacris libris inuestigandam. Admittimus igitur quæ dixit & vt dixit Au-

De Baptismo. Cōtr. Donat. l. 4. cap. 24.

Errores superioris obiecti.

Quæst. ex vtr. 109. De Doctr. Christ. lib. 2. cap. 31.

gustinus: Ea quæ semper vsurpata fuerunt in Ecclesia Christiana ab Apostolorum temporibus & quæ firmamentum habent in Scriptura: ea fuisse ab Apostolis tradita.

Minor planè falsa est. Nec enim verum est Missæ sacrificium ab Apostolorum temporibus ad hæc vsque tempora perdurasse: cum Apostoli & veteres ipsi Doctores sacrificiū Missæ ne nominent quidem: & ex historia satis constet, à multis ac variis authoribus Missæ sacrificium fuisse consarcinatum. Nec etiam verum est, ipsum habere vllū in Scriptura firmamentum. Quamobrem vt Augu-

De Baptif-
mo Cōtr
Donat. l. 2.

stinum ex Augustino ipso dirigamus: *Affirmamus, (inquit in illa ipsa disputatione) diuinam stateram de Scripturis sanctis & in illis quid sit grauius, appendamus.*

Quæ cum ita sint, cuius, vt spero, manifestū esse potest, nullius esse ponderis ea quæ Pontificij è veterum scriptis argumenta deprompserunt, tum quia fides nostra non hominū, sed solius S. Scripturæ autoritate niti debet: tum quia veterum sententias in alienum sensum detorserunt, vt eas suis commentis addicerent. Verumenimvero vt hanc Pontificiorum iniectam maculam ipsi veteres, sua potius quàm nostra manu, abstergere videantur: Audiamus quidnam illi de Christianorum sacrificiis docuerint cum ipso Dei verbo consentaneum.

CAPVT 6.

VVM Augustinus aduersus Cresconium Donatistâ Theologicè disputaret, Cypriani scriptis ad confirmationē sui erroris abutentem: *Literas,* inquit, *Cypriani, non ut Canonicas habeo, sed eas ex Canonicis considero: & quod in eis Diuinarum scripturarum authoritati congruit, cum laude eius accipio: quod autem non congruit, cum pace eius respicio.* Sic peritus ille Theologus accuratas ac Theologicas disputationes distinguebat à probabili ratione differendi, Nos igitur ipsum Dei verbū sequentes, & hac quidem in re, Augustini vestigiis insistentes, ea quæ veteres tradiderunt, ex Canonicis literis consideramus, & quæ Diuinarum Scripturam authoritati cōgruunt, cum eorum laude accipimus: quæ verò non congruunt, cum ipsorum veterum pace respicimus. Hoc autem si in omnibus capitibus religionis Christianæ, quantò magis in præcipuo hoc argumento faciendum est, ubi agitur de vero sacrificio noui Testamenti? Quamobrem cum pij veteres sæpe docuerint Christi sacrificium in cruce pro nobis semel factum, esse vnicum sacrificium noui Testamenti propriè dictum, propitiatorium pro peccatis nostris, cuius quidem semel peracti virtus & efficacia sit perpe-

Quæ veteres de Christiano in sacrificiis cum verbo Dei consentanea tradiderunt.

Contra
 Cref. Grã-
 mat. l. 2. c.
 32.

Quomodo
 utendum sit
 Veterū Do-
 ctorum testi-
 moniis.

Veteres Do-
 ctōres nostrā
 sententiam
 confirmant
 totidē ver-
 bis: vt per-
 spicū est ex
 notis sequen-
 tibus.

tua: Christianorū autē sacrificia non realia, externaque, sed esse spiritualia: hanc veterū sententiam, Scripturarum authoritati congruentem, nos cum eorū laude accipere, te stabimur subiectis aliquot Doctorum veterū testimoniis: ex quibus erūt dirigēda & exponēda, si quę fortē in aliis eorū scriptis, de sacrificio, minus accuratē dicta reperiātur.

Aduerf.
Marc. l. 4.

TERTULLIANVS. *Vade, ostende te sacerdoti & offer munus quod praecepit Moyses Matth. 8. Argumenta figurata ut puta Prophetā legis adhuc in suis imaginibus tuebatur: quae significabant hominem quondam peccatōrē verbo mox Dei emaculatum offerre debere munus Deo*

Christus solus
Pontifex &
Sacerdos no-
uit estimēti.

apud templum, orationem scilicet & actionē gratiarum apud Ecclesiam per Christum Iesum catholicum Patris sacerdotem. Idem. Quōd non

Aduerf.
Iudæos.

terrenis sed spiritualibus sacrificiis Deo litandū

Sacrificia
Christianorū
spiritualia:
non autem
crassa & ex-
terna.

si, ita legimus ut scriptum est: Cor contribulatum hostia est Dei: & alibi Sacrificia Deo sacrificiū laudis. Idem. Fides tua te saluam fecit: quia intellexerat verā se Deo omnipotenti oblationem, gratiarum scilicet actionem apud verum templum & verum Pontificem eius Christum facere

Aduerf.
Mar. li. 4.
Ad Scapu.

debere. Idem. Sacrificamus pro salute Imperatoris: sed Deo nostro & ipsius: sed quōmodo praecepit Deus, pura prece.

Aduerf.
Hē-
rel. l. 4. c. 34
Sacrificia
Christianorū
spiritualia.

IRENAEVS. *Sic & ideo nos quoq; offerro vult munus ad altare frequenter sine intermissione. Est ergo altare in calis: illuc enim preces nostra & oblationes nostra diriguntur & ad templum:*

plum: quemadmodū Ioannes in Apocalypsi ait,
Et apertum est templum Dei & Tabernaculum:
Ecce enim, inquit, Tabernaculum Dei in quo
habitabit cum hominibus.

IVSTINVS MARTYR. *Supplicationes* In Tryph.
simul & gratiarum actiones qua à dignis per- *Sacrificia*
aguntur solas perfectas esse, & Deo charas vi- *Christianorū*
ditimas, ipse quoque affirmatorim: has verò solas *Spiritualia.*
facere Christiani didicerunt, & c. Idem. Cui ci- *In Expos.*
tra intermissionem mactamus hostiam laudis, & *fidei.*
ut Deo, preces synceras libamus, & fragrantem
operum honorum odorem sacrificamus & c.

BASILIVS. Qui ex semine Aaronis con- *In cap. i.*
secrabantur exclusi sunt, ut istis succederet sacer *Esa.*
dos secundum ordinē Melchisedec. Non iam illud *Veteris Te-*
ingē sacrificiū, aut victima continuò repetita, & c. *stamenti sa-*
cerdotium
Vna enim hostia Christus, & que pro eius con- *ceremonias*
fessione celebratur sanctorum mortificatio: vna *Christus ab-*
aspersio, nempe lauacrū regenerationis: vna ex- *rogavit,*
piatio peccati, nimirū sanguis ille pro salute mū- *Christi sa-*
di effusus. Idem. Quò mihi, inquit, multitudinē *cificium est*
victimarū vestrarū? Repudiata tali multitudi- *unicum pro-*
ne, vnā requirit hostiā, nimirū ut quisq; se con- *pitiatorium*
ciliet & offerat Deo, seipsum sistens Deo in ho- *pro peccatis*
stiā viuente per rationale obsequium, immolans *nostris.*
Deo sacrificium laudationis: quandoquidem *Ibid.*
multitudo illarum legalium victimarum explo-
sa est. Vna in hoc seculorum sine approbata est,
semel oblata in abolitionem peccati. Agnus enim
Dei abstulit peccatum mundi, seipsum offerens
oblationem & hostiam in odorem suauitatis.

In Pasch.

or. 2.

Vnici Sacri-
ficii in cruce
peracti per-
petua est ef-
ficacia.

Ibid.

In plag.

grand.

Sacrificia

Christiano-

rum sunt

tantum spi-

ritualia.

GREGOR. NAZIANZENS. Magna

illa & quantum ad primam naturam immola-
bilis victima legalibus sacrificiis immixta est: il-
la, inquam, non exigua cuiusdam partis orbis
terrarum, nec ad exiguum tempus, sed totius
mundi, nec unquam intermoritura expiatio.

Idem. Deo super altari superno cum cœlestibus

choris sacrificium laudis immolemus: penetre-
mus primum velamen, ad secundum accedimus,
omnibus horis nosmetipsos Deo immolemus, & c.Idem. Prima sapientia est vita proba & hone-
sta, Deoque perpurgata, Deo, inquam, purissimo
& à nobis solum purgationis sacrificium requi-
rente, quod quidem cor contritum & laudis sa-
crificium & nouam in Christo creaturam, idque
genus nominibus appellare, Scripturæ sacre fa-
miliare est.

Cōtr. Mar-

cionit. her.

42.

Christi sacri-

ficii est uni-

cum.

EPIPHANIVS. Num quadraginta an-

nis sacrificium mihi obtulistis in deserto? & c. ut
discerent quòd Deus per aduentum Christi sui
omnem sacrificiorum usum tolleret, uno sacri-
ficio omnia que antea fuerunt, comp'ente ac per-
ficiante, quod est sacrificium & victima Christi.

Nam Pascha nostrum immolatus est Christus.

Aduers.

Iud. or. 4.

CHRYSOSTOMVS. Postquam dixit sa-
crificium & oblationem noluit, addidit, corpus
autem adaptasti mihi: quoniam ostendit aliud
inductum sacrificium: & hoc ipsum interpretans
Paulus dixit: Per oblationem hanc sanctificati
sumus in voluntate Christi: si enim sanguis tau-
rorum, hircorum, & cinis victime aspersus in-
qu-

quinato sanctificat ad carnis emundationem: quanto magis sanguis Iesu Christi, & c. Itaque Vnicū sē-
 quod illud sacrificium antiquatum est & aliud crisi. ij semel
 in eius locum inductum, satis ex his demonstra- in cruce per-
 tum est. Idem. Christus non semper crucifigitur, acti ac nun-
 Vnum etenim pro peccatis nostris tulit sacrifi- quā iterandū
 cium, sed semper per illud nos purgat. Idem. perpetua per-
 Christus perfectus est, nunquam peccat, semper sificacia.
 vivit, cur pro nobis offerret multa sacrificia? & c. In Ioar;
 Non est aliud sacrificium: unum nos purgavit: Homil. 17.
 post illud, ignis & gehenna. Propterea sursum In Ep. ad
 atque deorsum revolvit Apostolus dicens unum Heb. hom.
 sacerdotem, unum sacrificium: nequis putans 13.
 multa esse, sine timore delinquat. Idem. In cœlis Christi Sa-
 habemus sacrarium: in cœlis sacerdotem: in cœ- crificiū vni-
 lis hostiam: talia etiam nos offeramus sacrificia cum propi-
 qua in illo sanctuario possint offerri. Non iam tiatorū pro
 pecudes, vel boues: omnia hæc soluta sunt, & pro peccatis no-
 eis introductum est rationabile obsequium. stris.
 Quid autem est rationabile obsequium? qua Christus vni-
 per animam & secundum spiritum offeruntur. cus sacerdos,
 Spiritus est, inquit, Deus: & eos qui adorant & eius sa-
 eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Quic- crificiū vni-
 quid non indiget corpore: quicquid non indiget cum.
 instrumentis, neque locis in quibus quidem est In Ep. ad
 Pontifex: ut est mansuetudo, temperantia, nese- Heb. hom.
 ricordia, patientia, longanimitas, animi mode- 11.
 stia, & c. Vides alia quidem discedentia, alii Sacrificia
 succedentia sacrificia. Hæc igitur offeramus. Illa Christianorū
 quidem diuitiarum sunt: hæc virtutū: illa ex- Spiritualia.
 trinsecus: ista intrinsecus, & c. Sacrificia
Christianorū
non sunt ex-
terna.

In Leuit.
lib. 9.

Sacrificia
Christianorū
spiritualia

Christus solus
verē sacer-
dos noui Te-
stamenti.

Cōtr. Iuli.
lib. 10.

Sacrificia
Christianorū
nō sunt cras-
sa & exter-
na sed spiri-
tualia: cuius-
modi sunt
virtutes gra-
tiarum ac lio
&c.

CYRILLVS. An ignoras tibi quoque, id est, omni Ecclesie Dei & fidelium populo sacerdotium datum? Audi quomodo Petrus dicit de fidelibus: Genus, inquit, electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Habes ergo sacerdotium, qui a gens sacerdotalis es, & ideo offerre debes Deo hostiā laudis, hostiam orationum, hostiam misericordie, hostiam pudicitie, hostiam iustitiæ, hostiā sanctitatis. Idē. Stat ergo etiam nunc verus noster Pontifex Christus & implere vult manus suas incenso composito: & ab vnaquaque Ecclesia que sub cælo est considerat quid offeratur: quā integrè incensum suum diligentēque componat, quā minutum id faciat: id est, quomodo vnusquisq; nostrū opera sua ordinet & quomodo sensum ac verba Scripturarum spiritali explanatione discutiat, &c. Idem. Sacrificamus nunc multo melius quā illi olim. Descendit enim cælitus non sensibilis ignis sed ex Patre per Filium Spiritus Sanctus illustrans Ecclesiam: adhibemus autem & sacrificia, spiritalia scilicet, & mentalia. Nam illi quidem offerebant Deo boues, oves, turtures & columbas, & ex fructibus & similam oleo sparsam & lagana & thura. Nos autē tam crasso ministerio relicto præceptum habemus ut tenue ac spirituale & subtile perficiamus. Offerimus enim in odorem suauitatis Deo virtutes omnigenas, fidem, spem, charitatem, iustitiā, continentiam, perpetuas laudes & alias virtutes. Istud enim sacrificium minimè carnale, simpli-
cem

cem & secundum naturam incorporeum decet Deum, & mentalis fragrantiae oblationes sunt verè honesta vite modi.

HIERONYMVS. Nunquid manducabo In c. i. Ef.
 carnes taurorum? & c. Psal. 49. Quum veteris legis ceremonias respuisset, transit ad Evangelicam puritatem, & quid pro his cupiat ostendit. Immola Deo sacrificium laudis, inquit. Idè. Sacrificia Christianorū Spiritualia. In. Ion. c. i.
 Historiam Ionæ ad Christum & ad vocationem Gentium referens: Ante Domini Passionem timentes clamauerunt ad Deos suos. Post passionem eius, Dominum timent, venerantur & colunt, & immolauerunt hostias quas ceriè iuxta literam in medijs fluctibus non habebant: sed quia sacrificium Deo spiritus contributus est, & c. Ionas in mari fugitiuus, naufragus, mortuus saluat nauiculam fluctuantem, saluat Ethnicos in diuersas prius sententias mundi errore iactatos. Ex quo ostèditur sedari non posse naufragium, nisi morte fugitiui. Idem. Et immo- In Psal. 26.
 labo in tabernaculo eius hostiam iubilationis, Psalm. 26. Quòd pro nobis ad tempus humilitatem sustinuit gaudens predicabo, quia talibus hostiis delectatur. Hostia iubilationis, est hostia predicationis. Idem. V cetera sacrificia vacuan- In Psal 49.
 da esse declarat: idè que in moribus bonis sacrificium requirit. Immola Deo sacrificium laudis, inquit, hoc est, sacrificium acceptabile, hoc est holocaustum pingue vt laudetur Deus ab homine quem creauit, quem redemit, cui regnum cæleste promisit. Idem. Audiant Iud. si sacrificia

In Pla. 50. *sua cessasse. Quid ergo tu homo offeres? audi quid subiecit: sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c.*

In Ep. ad **AMBROSIVS.** In Christo semel oblata est
 Heb. c. 10. *hostia potens ad salutem sempiternam. Idem.*
 Ad Theo. *Iussit Dominus Angelo ut parceret plebi, sacri-*
 Ep. 28. *ficiam autem David offerret 2. Reg. 12. Erant*
 Sacrific. Chri- *enim tunc sacrificia pro delictis, hac nunc sunt*
 sti vnici eius *sacrificia poenitentiae. Idem. Apud veteres ideo*
 que virtus *oblata occidebatur hostia, ut homines peccati*
 & efficacia *causa morti subiectos significaret. Nunc autem*
 perpetua. *quia per donum Dei purificati sunt homines &*
 In Epist. ad *a morte secunda liberati, vitam hostiam debent*
 Rom. c. 12 *offerre ut signum sit vite aeternae. Non enim sicut*
 Sacrificia *tunc corpora pro corporibus immolantur: nunc*
 Christianorum *verò non corpora, sed vitia corporis perimenda*
 spiritualia. *sunt. Idem. Nonne altare est caeleste, fides no-*
 In Epist. ad *stra in qua offerimus quotidie orationes nostras?*
 Heb. c. 8. *Idem. Accedamus, inquit, cum vero corde &*
 Ibid. c. 10. *plenitudine fidei, &c. Heb. 10. Accedamus scili-*
 Sacrific. Chri- *cet fide & spirituali cultura in veraci corde, quia*
 stianorum non *nihil est visibile horum, neque sacerdos, neque*
 sunt externa *sacrificium, neque altare, &c. quia spiritu spiri-*
 nec visibilia. *tualia percipimus, &c.*

De fide ad **AUGUSTINVS.** Ipse verus Deus & Pon-
 Pe. dia. c. 2. *tifex qui pro nobis non in sanguine taurorum &*
 Sacrific. Chri- *hircorum, sed in sanguine suo semel introiit in*
 sti vnicum, *sancta: quod tunc Pontifex ille significabat, qui*
 Veteribus *cum sanguine in sancta sanctorum per annos*
 sacrificiis *singulos introibat: Iste igitur est qui in se vno to-*
 aduobratia. *tum exhibuit, quod esse necessarium ad redem-*
 Sacrificium *ptionis*
 Christi per-
 fectissimum.

ptionis nostrae sciebat effectum: idem scilicet sacerdos & sacrificium: idem Deus & templum. Sacerdos, per quem sumus reconciliati: sacrificium quo reconciliati: templum in quo reconciliati: Deus, cui reconciliati: solus tamen sacerdos, sacrificium & templum: & haec omnia Deus secundum formam serui. Idem. Christus morte sua, quippe, uno vero sacrificio pro nobis oblato, quicquid culpatum erat, unde nos principatus & potestates ad luenda supplicia iure detinebant: purgavit, aboleuit, extinxit: & sua resurrectione in nouam vitam nos predestinatos vocauit: vocatos iustificauit: iustificatos glorificauit. Idem. Vt, quoniam quatuor considerantur in omni sacrificio: Cui offeratur: à quo offeratur: quid offeratur: pro quibus offeratur: idem ipse vnus verusque mediator per sacrificium pacis reconcilians nos Deo: vnum cum illo maneret, cui offerebat: vnum in se faceret, pro quibus offerebat: vnus ipse esset, qui offerebat & quod offerebat. Idem: Quod David obtulit vt populo parceret, umbra erat futuri: qua significatum est, quod per vnum sacrificium, cuius illa figura erant, saluti populi spiritualiter parcitur: ipse est enim Christus Iesus qui traditus est propter delicta nostra & resurrexit propter iustificationem nostram: propter quod etiam dicit: Pascha nostrum immolatus est Christus. Idem. Immola Deo sacrificium laudis, &c. Psal. 49. Hinc sacrificiorum veterum aperta mutatio est: illa enim Deus accepturum se non fuisse predixit: cultoribus suis sacrificium laudis

Christus sacerdos simul & victima.

Christus solus sacerdos noui Testamenti.

De Trinit. l. 4 cap. 13.

Sacrificium Christi vn-

cum propitiatorium pro peccatis no-

stris.

Ibid. ca. 14.

Contr. Ad uers. leg. & Proph. li. 1. cap. 18.

Vnicum propitiatorium.

Sacrificia Christianorum spiritualia.

Auers. Iud. cap. 6.

In Psal. 94. *indixit. Idem, Imponimus in ara sacrificium
Christus solus quando Deum laudamus. At verò sacerdotem
sacerdos. si requiras, super cælos est: interpellat pro te, qui
in terra mortuus est pro te.*

In Epist. ad THOMAS autem (ne Scholasticos planè
Hebr. ca. 7. cõtemnamus) *Christum (inquit) non obiulit pro
peccatis suis, sed tantum pro nostris: Esa. 53. Vul-
neratus est propter iniquitates nostras. Item: nec*

*Sacrificij
Christi vnici
ac nunquam
iterandi per-
petua est vir-
tus & effi-
cacia.* *frequenter pro nobis sed tantum semel 1. Petr. 3.
Christus semel pro peccatis nostris mortuus est,
vnica enim eius oblatio sufficit ad exhaurienda
peccata totius generis humani. Ac, ne sim lon-
gior aliis testimoniis recitandis, desinam in
hac præclara Hieronymi precatone: Nos*

In Psal. 50. *famuli tui supplices deprecamur, Domine Iesu
Christe, ut magnis facinoribus nostris immen-
sam misericordiam largiaris, nosque per contritio-*

*Sacrificia
Christianorũ
spiritualia.* *nem cordis humiliatos, mactando vitia, iugulan-
do delicta, dignum tibi acceptabileque præpares
holocaustum.*

*Summa testi-
moniorũ ex
Veteribus
deprompto-
rum.* Ex his igitur veterum Doctorum testi-
moniis & plerisque aliis consimilibus, quo-
rum pleni sunt eorum libri, perspicuum esse
potest, ipsorum veterum hanc fuisse sententiam: Christum vnico sacrificio pro nobis
in cruce facto, propitiatorio pro peccatis,
legalia omnia sacrificia abrogasse: cuius qui-
dem sacrificij semel facti perpetua est effica-
citas: nec vlla iam alia Ecclesiæ Christianæ
sacrificia, præter spiritualia, superesse: quæ
nobis in scriptis Apostolorum commen-
dantur.

dantur. Quam nos sententiam (vt ad illud Augustinianum reuertamur) diuinarū Scripturarum authoritati congruentem, cum ipsorum Veterum laude accipimus: & siquæ occurrant minus dilucidè ab illis ipsis proposita, de sacrificiis noui Testamenti: ea nos ex aliis eorundem accuratioribus testimoniis, explicamus: ad eò vt facilè ab omnibus intelligi possit: Veteres nobis in hac quæstione & in hoc Theologicè & ἀποδεικτικῶς differendi genere, perperam fuisse obiectos. Quia verò monent Philosophi, in disputatione ἀνασκευασμένη, quoad eius fieri potest, inuestigandum esse τῶν πρώτων ψεύδος, & erroris primarios fontes aperiendos, vt ipsa refutatio meliùs perspecta sit: pauca subiiciemus de iis quæ potissimum videntur Pontificios in hunc errorem, quem refutauimus, induxisse.

Pontificij, omiſſa prima illa quæſtione: ^{τῶν πρώτων ψεύδος}
 An vlla ſint externa & realia ſacrificia in Ec- ^{δος ſententia}
 cleſia Chriſtiana: proſiliunt ad Sacrificij ^{Pontificiorū}
 definitionem: & quærunt: Quid ſit, cùm
 nondum plānum fecerint: An ſit. Quare, ſi
 vera eſſet eorum ſententia: primum omniū
 efficiendum eſſet ex planis ac dilucidis Scri-
 pturæ locis, & ex ipſa Chriſti inſtitutione:
 ſacrificia externa & realia eſſe à Chriſtianiſ
 offerenda: atque inde facilè depromerent
 veram ac propriam ſacrificij à Chriſtianiſ
 offerendi definitionem.

Secundò: Quum externum sacrificium definiunt: omittunt ea quæ sunt *ἄσιν*, & sine quibus sacrificium esse non potest: videlicet, ipsum Dei institutum: quod cum illos deficiat, nihil mirum si dubij incertique per humana somnia vagentur.

Tertio: Non distinguunt inter sacrificium crucis, & ipsius sacrificij tum commemorationem, tum applicationem.

Quarto: confundunt sacramentum cum sacrificio externo: cum tamen Sacramentum in genere latius pateat quam sacrificiũ: & vt quidem ab Ecclesiæ Christianæ Doctoribus vsurpatur, quædam sit inter Sacramentum & sacrificium oppositio: quandoquidem ea est sacrificij natura, vt à nobis aliquid offeratur Deo: at in Sacramentis noui Testamenti, summa Dei beneficia nobis offeruntur.

Quinto: non satis rectè tenent vim ac naturam sacrificij spiritualis: ad eò vt identidem externum cum interiori sacrificio confundant.

Sexto: quæ Veteres minùs elucidè & figuratè dixerunt de sacrificio, vt Cœnæ Dominicæ mysterium nobis commendarent: ea Pontificij arripiunt ad sui erroris confirmationem: non spectato Veterum ipsorum proposito: cum deberent potius scripta Veterum ad amussim verbi diuini exigere, & ea Veterum testimonia præferre,
quæ

quæ cum Prophetarū & Apostolorum scriptis conueniunt.

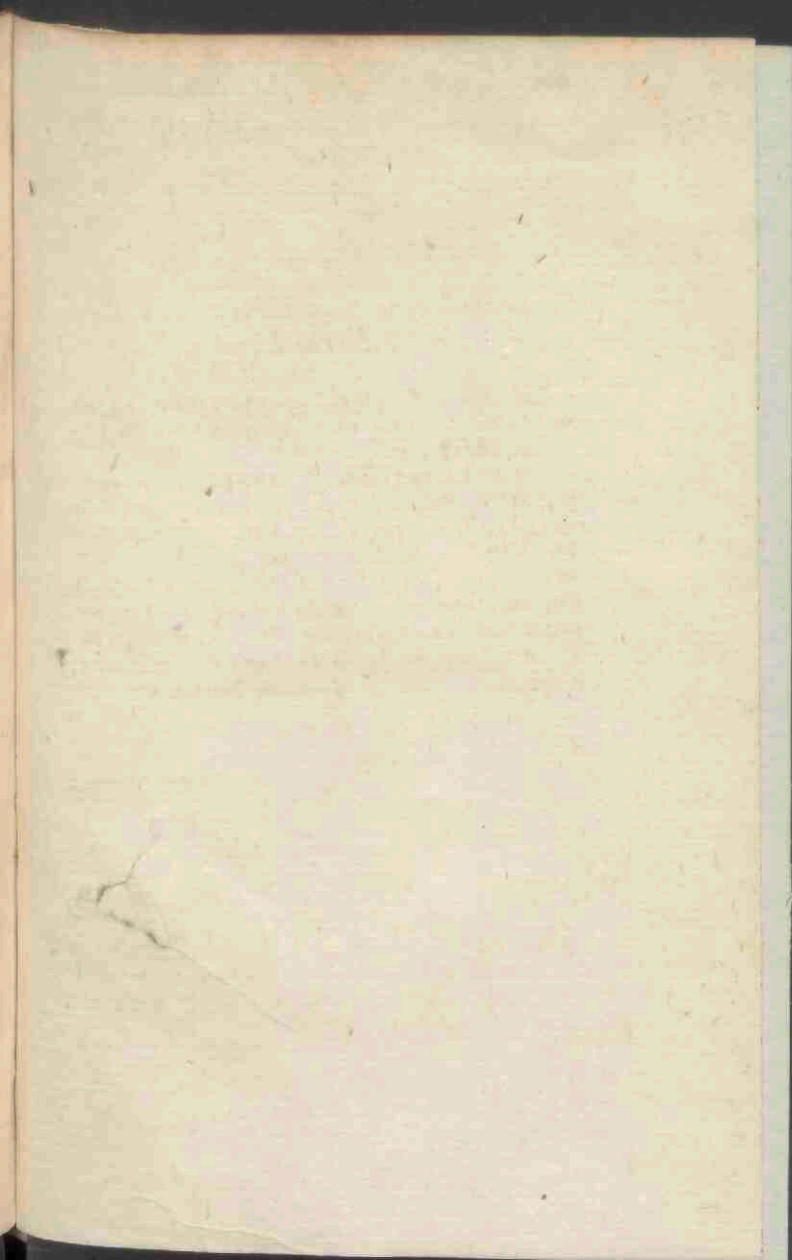
Quæ cum ita sint: cum in disputatione *Conclusio*
κατασκευαστην sententiã nostram planis ex-*totius Dis-*
 pressisq; Scripturæ locis cõfirmauerimus: *putationis.*
 Pontificiorum autem errores *αυασκευαστην*
 disputatione refutauerimus, atque etiã absurdis & incommodis oppresserimus, denique ad eorum obiectiones, tum ex Scriptura, tum ex Veteribus propositas, responderimus: ita discussa erroris caligine: nobis redit ea lux veritatis, quam in initio proposuimus, in Orthodoxæ & ex verbo Dei Reformatæ ac verè Catholicæ Ecclesiæ sententia conspiciendam: nempe: *Christum esse solum Pontificem ac verè sacerdotem noui Testamenti: & eius sacrificium semel in cruce peractum, esse unicum, reale & externum sacrificium in Ecclesia Christiana: idẽmque unicum propitiatorium pro peccatis nostris.*

FINIS.

Errata.

Pag. 4. linea 26. applicetur) pag. 7. l. 9. alia pag. 16. l. 26. Pontificem: pag. 17. l. 15. peccata pag. 19. l. 7. pei Spiritum. pag. 31. l. 24. iudices
Pag. 40. l. 2. recipiendum. pag. 49. l. 7. ergo verè
pag. 50. l. 23. Missa: pag. 51. l. 21. relatio pag. 52. in
marg. sacrificari pag. 53. l. 17. Si ita sit: substantia igitur
pag. 55. l. 28. efficitur pag. 57. l. 5. Nam pag.
62. l. 11. nobis. pag. 73. l. 28. offerret pag. 91. l. 1. sensu
pag. 93. l. 1. oratione. pag. 120. l. 27. particula Deo &c.
pag. 167. l. 5. TERTVL. à capite ibid. l. 10. quòd is pa-
nem &c. pag. 169. l. 3. DAMASCENVS: pag. 172. l. 5.
prophetavit. ibid. l. 14. locum Malachiæ

FINIS

OCN 82857477

